

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Cyrlometodějská teologická fakulta

Katedra křesťanské výchovy

Alžběta Pijanová

**Preventivní program kyberšikany
na Základní škole Olbramovice**

Bakalářský projekt

Vedoucí práce: Mgr. Milena Ůbrink Hobzová

Olomouc 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářský projekt vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne

.....

Alžběta Pijanová

Poděkování

Děkuji své vedoucí bakalářského projektu, Mgr. Mileně Őbrink Hobzové, za cenné rady a správné nasměrování tématu práce. Dále bych chtěla poděkovat vedení a pedagogickému sboru ZŠ a MŠ Olbramovice, jež mi ochotně pomáhali získat nezbytné informace pro tvorbu bakalářského projektu. Taktěž děkuji všem žákům, současným i bývalým, za spolupráci při vyplňování dotazníku. V neposlední řadě patří mé díky rodině a přátelům, kteří mne po celou dobu psaní práce plně podporovali.

ÚVOD.....	6
1 KYBERŠIKANA – OBECNÉ INFORMACE.....	7
1. 1 KYBERŠIKANA – NOVÝ TYP AGRESE	7
1. 1. 1 Znaký kyberšikany – čím je jiná?	8
1. 1. 2 Prostředky kyberšikany.....	9
1. 1. 3 Příčiny kyberšikany.....	10
1. 1. 4 Aktéři kyberšikany	10
1. 2 PRÁCE S KYBERŠIKANOU	12
1. 3 KYBERŠIKANA A LEGISLATIVA	13
1. 4 SOUVISEJÍCÍ POJMY	13
2 ZŠ A MŠ OLBRAMOVICE.....	14
2. 1 HLAVNÍ ČINNOST ZŠ A MŠ OLBRAMOVICE	14
2. 1. 1 Právní a legislativní ukotvení zařízení	14
2. 1. 2 Pravidelná zájmová činnost	15
2. 1. 3 Aktivity a prezentace zařízení na veřejnosti	15
2. 2 OKOLÍ ZŠ A MŠ OLBRAMOVICE.....	16
2. 2. 1 Lokalizace ZŠ a MŠ Olbramovice	16
2. 2. 2 Volnočasové aktivity v obci a okolí.....	16
2. 3 HISTORIE ZŠ A MŠ OLBRAMOVICE	17
2. 4 EKONOMICKÁ SITUACE ZŠ A MŠ OLBRAMOVICE.....	18
2. 4. 1 Financování ze státního rozpočtu.....	18
2. 4. 2 Fond rodičovského sdružení	18
2. 5 ZKUŠENOSTI S PODÁVÁNÍM PROJEKTŮ	18
2. 5. 1 Ovoce do škol.....	18
2. 5. 2 Zdravé zuby.....	18
2. 5. 3 Projekt EU peníze školám.....	19
3 CHARAKTERISTIKA PROJEKTU.....	20
3. 1 PŘEDMĚT PROJEKTU	20
3. 2 CÍL PROJEKTU	20
3. 2. 1 Měřitelné ukazatele cílů projektu.....	21
3. 3 POTŘEBNOST PROJEKTU	22
3. 3. 1 Charakteristika průzkumu	22
3. 3. 2 Cíl průzkumu.....	22

3. 3. 3 Metody průzkumu	22
3. 3. 4 Průzkumný vzorek	23
3. 3. 5 Uvedení dotazníků	23
3. 3. 6 Dílčí výsledky průzkumu	24
3. 3. 7 Vyhodnocení průzkumu	39
3. 4 SOUČASNÝ STAV	40
3. 4. 1 Současný Minimální preventivní program.....	40
3. 5 PLÁNOVANÝ STAV	41
3. 6 MULTIPLIKAČNÍ EFEKT	41
4 NÁVRHY NA ŘEŠENÍ SITUACE	42
4. 1 AKTIVITY.....	42
4. 1. 1 Charakteristika a cíle.....	42
4. 1. 2 Aktivity zaměřené na 1. stupeň ZŠ	43
4. 1. 3 Aktivity zaměřené na 2. stupeň ZŠ	49
4. 2 DOPORUČENÍ PRO EFEKTIVNÍ REALIZACI PROJEKTU	65
4. 2. 1 Začlenění problematiky kyberšikany do dokumentů školy	65
4. 2. 2 Další preventivní opatření.....	66
4. 3 TECHNICKÉ A ORGANIZAČNÍ ZAJIŠTĚNÍ PROJEKTU	70
ZÁVĚR	72
LITERATURA A PRAMENY	73
SEZNAM PŘÍLOH.....	78
PŘÍLOHY.....	79

ÚVOD

Pro svůj bakalářský projekt jsem si vybrala téma Preventivní program kyberšikany na Základní škole Olbramovice. Vzhledem k tomu, že se kyberšikana často prolíná se šikanou školní, je důležité, aby se její prevenci zmíněná základní škola věnovala.

Cílem bakalářského projektu je zjistit současný stav kyberšikany na Základní škole Olbramovice a na uvedeném podkladu informací navrhnout preventivní program, který bude obsahovat aktivity preventivního charakteru použitelné ve vyučovacích hodinách. Pro větší úspěšnost programu je potřeba ukotvit zmíněnou problematiku do dokumentů školy a zavést další preventivní opatření. Škola bude mít k dispozici dostatek informací o kybernetické šikaně, popř. bude vědět, kde potřebné informace nalezne. Bude si plně uvědomovat i ostatní rizika spojená s online realitou.

Protože projekt vychází především z poznatků o kybernetické šikaně, věnujeme jí celou první kapitolu. Zmiňujeme rozdílnost ale i společné rysy školní šikany s kyberšikanou, základní znaky kyberšikany, její prostředky a příčiny. Uvádíme, kdo vše je aktérem, jak s ní pracovat a její vztah k legislativě. V závěru první kapitoly se lehce dotýkáme souvisejících pojmů.

Druhá kapitola se zaměřuje na Základní školu Olbramovice, její charakteristiku, okolí, historii, ekonomickou situaci a prozatímní zkušenosti, které s podáváním projektů mají.

Třetí kapitola projekt především charakterizuje. Lze zde nalézt předmět, cíl projektu, současný i plánovaný stav a multiplikační efekt. Je doplněna průzkumem provedeným u žáků druhého stupně zmíněné základní školy, který poukazuje na potřebnost projektu.

Čtvrtá kapitola se zabývá řešením současné situace. Uvádí konkrétní aktivity pro práci s žáky a další doporučení pro efektivní realizaci projektu. Na konci kapitoly najdeme jeho technické a organizační zajištění.

Závěr uvedeného bakalářského projektu obsahuje celkové shrnutí práce. Navazuje na něj seznam použité literatury, příloh a samotné přílohy.

1 KYBERŠIKANA – OBECNÉ INFORMACE

Nezbytnou součástí socializace každého jedince je komunikace, prostřednictvím které se formuje jeho osobnost. Nekvalitní komunikace může vést ke konfliktním situacím.¹ Probíhá také prostřednictvím moderních komunikačních technologií, které se staly součástí našeho sociálního prostředí. Komunikace, která se uskutečňuje v kyberprostoru, má velký vliv na výchovu a vývoj mladého člověka, a proto je nezbytné, aby každý pedagog hledal způsoby, jak působení moderních prostředků komunikace co nejvíce ovlivnit.²

1. 1 Kyberšikana – nový typ agrese

Abychom mohli porozumět kyberšikaně, je třeba si nejdříve říct, co je to vlastně šikana. Tradiční, respektive školní šikanu definuje MŠMT jako chování, jehož cílem je někomu ublížit nebo jej ohrozit a zastrašit. Charakteristické je pro něj opakování fyzických nebo psychických útoků proti osobě/osobám, které se nemohou bránit. Jako šikanu chápeme i její tiché přehlížení.³

Kyberšikana (cyberbullying) je forma psychické šikany definovaná jako záměrné a násilné chování, jejímiž prostředníky jsou moderní komunikační technologie, zejména mobilní telefon a internet.⁴

Kyberšikana a školní šikana se často prolínají. Nelze ji tedy řešit samostatně, vždy je potřeba zjistit, zda nesouvisí se školní šikanou. U obou typů agrese je cílem někomu ublížit, ať už fyzicky nebo psychicky. Kyberšikana nemusí být způsobena úmyslně (např. špatné odhadnutí reakcí člověka při žertování). Na rozdíl od reálného světa (často označovaného jako offline prostředí) se děje prostřednictvím moderních technologií (online prostředí), agresorovi tak může poskytnout bezpečí anonymity. Ve virtuálním prostředí o sobě může uživatel zadávat jiné údaje, chová se bez zábran. Často chybí citlivost při komunikaci, nevidíme skutečné reakce osoby, se kterou komunikujeme, nebo si je můžeme vyložit nesprávně.⁵

---

¹ KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 2008, s. 119 – 122.

² KRAUS, Blahoslav, Věra POLÁČKOVÁ a kol. *Člověk, prostředí a výchova*. 2001, s. 74 - 75.

³ Metodický pokyn MŠMT z roku 2013 k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních. Čl. 1

⁴ KOLÁŘ, Michal. *Nová cesta k léčbě šikany*. 2011, s. 83 – 84.

⁵ Centrum PRVoK PdF. Co je kyberšikana? *E-bezpečí*. [online]. [cit. 2014-01-26].

Kol. Aut. *Kyberšikana ve školní prostředí: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012, s. 4.

1. 1. 1 Znaky kyberšikany – čím je jiná?

Mezi základní znaky kyberšikany patří prostorová a časová neomezenost, široké sociální dopady, obtížná rozpoznatelnost, anonymita a změna profilu agresora i oběti.⁶

Prostorová a časová neomezenost

Kyberšikana není omezena na třídu tak jako klasická šikana. Oběť může být pronásledována i doma např. prostřednictvím internetu. Nekončí ani zvoněním ve škole, má své pokračování kdykoliv během dne. Stačí mít pouze zapnutý mobil či internet.⁶

Široké sociální dopady

Šíření informací pomocí internetu a sociálních sítí je snadné. Pro agresora není problém oběť napadnout pomocí fotografií nebo ponižujících textů. Také publikum se na internetu získává snáze. Dochází k peticím či k veřejnému povzbuzování agrese vůči oběti, což může oběť mnohonásobně frustrovat.⁶

Obtížně rozpoznatelná

Protože se jedná o psychickou formu šikany, zůstává okolí dlouho skryta. Málokdo z účastníků šikany si přeje její zveřejnění. Důvodem může být strach, stud i zlehčování situace. Je tudíž nutné rozvíjet citlivost žáků vůči signálům kyberšikany.⁶

Anonymita

Ve virtuálním světě je snadné vytvořit falešnou identitu, novou e-mailovou adresu či blog s urážkami oběti, to vše anonymně. Pro oběť může být obtížné agresora rozpoznat a vystopovat.⁶

Změna profilu agresora a oběti

*Ve virtuálním světě nezáleží na věku, pohlaví, síle, postavení v sociální skupině (partě) ani úspěšnosti útočnicka nebo oběti ve společnosti.⁷ Agresorem se může stát fyzicky slabý jedinec, dokonce i sama oběť (kyber)šikany (například jako forma odplaty). Dle výzkumů jsou častými agresory děti, které jsou na moderních komunikačních prostředcích závislé. Oběti obvykle neznají rizika virtuální reality, chovají se tudíž nezodpovědně (zveřejňování osobních údajů, fotografií, komunikace s neznámými lidmi, ...).*⁶

---

⁶ Centrum PRVoK PdF. Co je kyberšikana? *E-bezpečí*. [online]. [cit. 2014-01-26].

Kol. Aut. *Kyberšikana ve školní prostředí: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012, s. 3.

⁷ Centrum PRVoK PdF. Co je kyberšikana? *E-bezpečí*. [online]. [cit. 2014-01-26].

1. 1. 2 Prostředky kyberšikany

Kyberšikana probíhá prostřednictvím moderních komunikačních technologií. Rogersová mezi základní prostředky řadí:

- **Mobilní telefon** - Pro děti je dostupný mnohdy po celý den a není problém z něj odeslat výhružnou SMS. Současné mobilní telefony navíc umožňují fotografování, nahrávání či natáčení oběti. Číslo oběti může být použito jako kontakt ve falešném inzerátu, např. na erotické služby.
- **Videoklipy a fotografie** – Pořízení videa nebo fotografie a jeho následné sdílení může mít za následek kybernetický útok na oběť, případně může být rozvinutím školní šikany. Agresor využívá služby sociálních sítí, vytváří vlastní webové stránky nebo umísťuje pořízené video např. na YouTube.
- **E-mailly a chaty** – E-mailový i chatový účet lze vytvořit během několika minut a stává se snadným anonymním prostředkem k vydírání, zesměšňování a otravování. Můžeme zde zařadit i online hry, jež svým uživatelům podobné chatové místnosti poskytují.
- **Webové stránky** – Webovou stránku může vytvořit každý, i člověk, který ji chce použít k útoku na další osobu. Tento útok je zesílen ve chvíli, kdy se jiní uživatelé nechají strhnout a vyjádří souhlas nebo podobný názor o oběti na webových stránkách. Obsahem stránek mohou být ponižující i intimní fotografie, videa, či soukromé informace o oběti.
- **Sociální síť** – Dokonalým místem pro kyberšikanu je sociální síť. Vytvoření falešného profilu nebo skupiny je otázka chvilky. Podobné síťe umožňují sdílení videí, fotografií i komentářů a publikum se zde vzhledem k rozšířenosti sociálních sítí a snadnému šíření informací získává až příliš snadno. Naproti tomu oběť nemusí nic tušit, tato aktivita jí může zůstat skryta.
- **Instant messaging** – Mezi častou formu komunikace patří SKYPE a ICQ. Zprávy odeslané tímto prostředkem mohou být zneužity stejně jako zprávy odeslané pomocí jiných sociálních prostředků. Vrstevníci zde často komunikují skupinově, může tedy dojít i k nelítostivým komentářům celé skupiny vůči jedné osobě.⁸

---

⁸ ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. 2011, s. 33 – 34.
Kol. Aut. *Kyberšikana ve školní prostředí: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012, s. 5.

1. 1. 3 Příčiny kyberšikany

Přestože je k řešení kyberšikany stěžejní rozumět jejím příčinám, doposud nejsou dostatečně prozkoumány. Z výzkumů, které již byly provedeny, vyplývá přibližný motiv agresorů.

Mezi často uváděné **motivy** patří:

- oběť si to zasloužila (agresi vyvolala, pomsta)
- vzhled oběti
- žertování (agresor své chování nepovažuje za nebezpečné)
- získat pozornost ostatních
- cítit se lépe
- sebeprosazení
- zasednout si na člověka, který je odlišný
- příležitost být někým jiným (výhody online prostředí)⁹

1. 1. 4 Aktéři kyberšikany

Mezi hlavní aktéry kyberšikany patří **agresoři**, kteří na oběť útočí různými způsoby (způsob útoku souvisí s typem agresora).

Rozlišujeme čtyři typy agresorů:

- **Pomstychtivý andělek** – nevnímá se jako agresora, spíše jako „zachránce“. Mnohdy sám (kyber)šikanu zažil a jen se „mstí“. Cítí se v právu, jeho oběť si to „za něco“ zaslouží. Do kyberšikany nezapojuje své okolí.
- **Bažící po moci** – snaží se mít navrch, potřebuje publikum. O svém jednání se vychloubá a neuvědomuje si závažnost situace. Zajímavostí je, že tito agresoři jsou mnohdy obětí klasické šikany.
- **Sprostý holky** – kyberšikana vzniká z nudy, z hledání zábavy a je páchána ve skupině. Agresory jsou v tomto případě často dívky, které se snaží získat obdiv ve skupině.
- **Neúmyslný kyberagresor** – uvedený typ si neuvědomuje, že je agresorem. Obvykle tak činí ve vzteku a nepřemýšlí o následcích svého chování. Nechápe, že by svým vtipkovaním nebo ostrými komentáři mohl někomu ublížit.¹⁰

---

⁹ ČERNÁ, Alena a kol. *Kyberšikana: Průvodce novým fenoménem*. 2013, s. 31 – 32.

Oběťmi (kyber)šikany se mnohdy stávají děti, které nejsou přijímány svojí sociální skupinou. Vzhledem k tradičním obětem šikany rozlišujeme i oběti kyberšikany. Typickými oběťmi jsou tzv. **pasivní oběti**, které jsou fyzicky slabší a málo asertivní, stávají se tak snadnými terči. Druhým typem jsou **oběti-provokatéři**, kteří se svým chováním (agresivita, impulzivita, hyperaktivita) často staví mimo kolektiv.¹¹

K obětem kyberšikany řadíme další dvě charakteristiky, a to: **Oběť, která sama bývá agresorem** (v kyberprostoru ztrácí svoji převahu, oběti se může stát ze msty druhých) a **oběť, která v offline světě nevybočuje** (v online světě je zranitelnější, agresor má snadný přístup).¹¹

Významnými aktéry jsou **přihlížející**, kteří mohou mít velký vliv na vývoj kyberšikany. Přihlížející můžeme podle postojů k šikaně a jednání rozlišit na:

- následující agresora (aktivně ho podporují),
- podporující agresora (povzbuzují ho, ale oběti neubližují)
- podporující agresora pasivně (svoji podporu nedávají najevo)
- neúčastnění přihlížející
- nesouhlasící s šikanou (nesouhlasí, ale nezastávají se oběti aktivně)
- aktivní v pomoci oběti.¹²

Pedagog může být ve vztahu ke kyberšikaně obětí, agresorem i svědkem. Vzhledem k povaze své práce se pedagogický pracovník stává velmi snadno obětí kybernetické šikany, nemusí to však znamenat selhání v roli pedagoga. Důležitá je snaha zorientovat se, situaci řešit (ne sám) a využít dostupné pomoci.¹³

---

¹⁰ Kol. Aut. *Kyberšikana a její prevence: příručka pro učitele*. 2009, s. 19 – 20.

¹¹ ČERNÁ, Alena a kol. *Kyberšikana: Průvodce novým fenoménem*. 2013, s. 61 – 63.

¹² ČERNÁ, Alena a kol. *Kyberšikana: Průvodce novým fenoménem*. 2013, s. 69 – 75.

¹³ Kol. Aut. *Kyberšikana ve školní prostředí: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012, s. 9–11.

1. 2 Práce s kyberšikanou

Podle výzkumů provedených v zahraničí je patrné, že obětí kyberšikany se stalo 25 – 35 % dětí. V České republice je tomu podobně. Polovina dotazovaných nezná možná řešení kyberšikany, plno žáků nebylo seznámeno ani s pravidly užívání komunikačních prostředků.

Úplná ochrana před kyberšikanou neexistuje, nicméně její riziko lze alespoň minimalizovat. Mnoho zdrojů uvádí tzv. **Netiketu** (pravidla bezpečného chování na internetu), jejíž základní myšlenkou je nesdílení osobních informací a fotografií, respektování druhých osob, slušné chování, seznámení se s pravidly používaných služeb, neotevírání podezřelých zpráv, hlášení nevhodného obsahu, apod.¹⁴

Oběťmi kyberšikany se můžeme stát i přes dodržení základních pravidla internetové etikety. V takovém případě je dalším postupem ukončení komunikace, blokování agresora, oznámení útoku a uchování důkazů. Pokud jsme přihlížejícími, je vhodné oběť podpořit a aktivně pomoci s řešením kybernetické šikany.¹⁵

Škola řeší kyberšikanu obdobně jako šikanu školní zejména proto, že se může jednat o její rozšířenou formu. Důležité je zjistit, co je příčinou. Dále se řídíme základním scénářem pro výskyt šikany. Abychom kyberšikanu mohli rozpoznat, je nutné sledovat měnící se stavy v třídním kolektivu, který se mnohdy zhoršuje (rozpady přátelství, zhoršení třídní atmosféry). Dítě může pociťovat zdravotní potíže (bolest břicha, hlavy, skleslost, absence ve škole), změni se jeho chování (zhoršení prospěchu ve škole, uzavřenost) nebo situaci zlehčuje (nechce se o tom bavit, problém neřeší).¹⁶

---

¹⁴ ECKERTO VÁ, Lenka a Daniel DOČEKAL. *Bezpečnost dětí na internetu: Rádce zodpovědného rodiče*. 2013, s. 35 – 38.

¹⁵ Kol. Aut. *Kyberšikana a její prevence: příručka pro učitele*. 2009, s. 42 – 45.

¹⁶ Kol. Aut. *Kyberšikana ve školní prostředí: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012, s. 15 – 16.

Kol. Aut. *Jak zvládnout kyberšikanu?* s. 14.

1.3 Kyberšikana a legislativa

V České republice není kyberšikana ani šikana trestním činem, její projevy však ano. Mezi trestné činy řadíme například pomluvu, vydírání, vyhrožování, útisk, podvod, pronásledování, neoprávněné zacházení s osobními údaji jiné osoby, šíření pornografie osobám mladším 18 let, dětskou pornografii a účast na sebevraždě.¹⁷

Kyberšikana a šikana spolu úzce souvisí, škola je proto povinna kyberšikanu řešit a předcházet jí. Může tak učinit v rámci celkové školní prevence.¹⁸

1.4 Související pojmy

Kyberprostor v sobě skrývá mnohá nebezpečí, která mohou i nemusí souviset s kyberšikanou. Mezi nejčastější patří sexting, happy slapping, kyberstalking a kybergrooming.

Sexting označuje sdílení nebo zasílání zpráv se sexuálním podtextem. Vrstevníci si mezi sebou (popřípadě cizím osobám) posílají intimní fotografie, které se stávají prostředkem k vydírání a zesměšňování.¹⁹

Happy slapping neboli *veselé fackování* je termín pro natáčení fyzického napadení oběti. Video je agresorem (agresory) následně zveřejněno, což vede k psychickému týrání oběti.¹⁹

Stalking neboli pronásledování je trestním činem. Oběť je zpravidla pronásledována a obtěžována po delší dobu. Využití moderních komunikačních technologií k takovému jednání je označováno jako **kyberstalking**.¹⁹

Kybergrooming je manipulativní chování uživatele, který v oběti vyvolává falešnou důvěru za účelem obětí (zletilou i nezletilou) pohlavně zneužít. Kybergrooming probíhá prostřednictvím veřejných seznamek a chatů a jejími aktéry (agresory) jsou často pedofilové.²⁰

---

¹⁷ Kol. Aut. *Kyberšikana ve školní prostředí: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012, s. 25.

¹⁸ Kol. Aut. *Kyberšikana ve školní prostředí: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012, s. 19–23.

¹⁹ Kol. Aut. *Kyberšikana ve školní prostředí: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012, s. 7–26.

²⁰ Centrum PRVoK PdF. *Kybergrooming. E-bezpečí*. [online]. [cit. 2014-02-20].

2 ZŠ A MŠ OLBRAMOVICE

*ZŠ a MŠ Olbramovice je úplná devítiletá základní škola, jejíž součástí je také mateřská škola, školní družina a jídelna. Nachází se v klidném prostředí střediskové obce a skládá se z budovy ZŠ a budovy MŠ a jídelny. Zřizovatelem je Úřad městyse Olbramovice.*²¹

Tento projekt se zaměřuje výhradně na žáky základní školy, proto nebudeme popisovat školu mateřskou, která k ní však patří. Budova školy je umístěna v blízkosti botanické zahrady a několika hřišť (fotbalové, volejbalové, víceúčelové). V Olbramovicích má dlouholetou tradici sport, zejména fotbal a národní házená, ve které se zdejší žáci pravidelně umísťují na prvních příčkách.²²

Zmíněná základní škola má k dispozici 15 učeben, z nichž některé jsou čistě odborné (např. jazyková učebna, cvičná kuchyňka, 2 počítačové učebny), zatímco ostatní odborné učebny jsou zároveň kmenovými učebnami (učebna přírodopisu, hudební výchovy, chemie, výtvarné výchovy, zeměpisu,...). Žáci mohou v rámci vyučování a mimoškolní činnosti využívat také tělocvičnu, dílny, knihovnu, nářadovnu, či víceúčelové hřiště a botanickou zahradu umístěnou v blízkosti školy. Škola má jedno oddělení školní družiny s 30 žáky.²³

Všichni učitelé mají pedagogické vzdělání. Na škole působí výchovný poradce a metodik prevence sociálně patologických jevů. *Převážná většina žáků je z Olbramovic, Branišovic, Bohutic a Vedrovic, zbytek tvoří žáci z Trnového Pole, Kubšic a Šumic.*²³ Škola má vlastní webové stránky a vydává školní časopis, na kterém se podílejí především žáci.²³

2. 1 Hlavní činnost ZŠ a MŠ Olbramovice

2. 1. 1 Právní a legislativní ukotvení zařízení

Stanovy ZŠ a MŠ Olbramovice lze nalézt ve školském zákoně, který mimo jiné upravuje základní vzdělávání ve školách. Jsou zde uvedeny podmínky vzdělávání i výchovy dětí a vymezuje práva a povinnosti účastníků vzdělávání. Opírat se můžeme také o vyhlášku zájmového vzdělávání, ve které je stanoveno školské zařízení pro

---

²¹ BOGNEROVÁ, Lenka. *Minimální preventivní program*. 2013, s. 1.

²² Kol. Aut. *Školní vzdělávací program*. 2006, s. 6.

²³ Kol. Aut. *Školní vzdělávací program*. 2006, s. 4 – 5.

zájmové vzdělávání, jímž škola disponuje (školní družina).²⁴

Základní vzdělávání má 9 ročníků, člení se na první a druhý stupeň a spadá pod povinnou školní docházku dítěte. Důvody nepřítomnosti žáka ve vyučování dokládá zákonný zástupce. Žák je v průběhu roku i na konci jednotlivých pololetí hodnocen klasifikačním stupněm.²⁵

2. 1. 2 Pravidelná zájmová činnost

Pro děti prvního stupně je připravena zájmová činnost v rámci školní družiny. Ta dětem umožňuje odpočinkovou činnost a přípravu na vyučování. Děti druhého stupně mohou navštěvovat jednotlivé kroužky pod vedením vedoucích podle jejich zájmů.²⁶ Nabídka kroužků se neustále rozšiřuje. Většina je zaměřena na pohybovou, hudební a výtvarnou činnost. K dispozici je také kroužek dyslektický, čtenářský, jazykový a kurz vaření.²⁷

2. 1. 3 Aktivity a prezentace zařízení na veřejnosti

Škola se prezentuje zejména svojí činností a úspěchy. Během celého roku nalezneme aktivity školy na informační tabuli v Domě služeb v městyse Olbramovice.²⁸

Začátkem školního roku škola pořádá vítání prvňáčků a před Vánocemi každoroční koncert. Během prosince bývá pro zájemce otevřena vánoční výstava, kde děti prezentují své výrobky. V únoru je pořádán ples, který zahajují žáci 9. ročníku. Ke Dni dětí škola organizuje Jahodový turnaj pro žáky 1. stupně a Hry bez hranic pro žáky 2. stupně. Pro děti jsou připraveny různé soutěže, přespolní běhy, skákání v pytli, hody míčem, a jiné. Kluci mají možnost hrát turnaj v kopané, děvčata se zapojují do turnaje v házené.²⁸

---

²⁴ Zákon č. 261/2004 ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním a vyšším odborném a jiném vzdělávání (školní zákon). Částka 190, s. 10262.

Vyhláška č. 74/2005 ze dne 9. února 2005 o zájmovém vzdělávání. § 8 – 10.

²⁵ Zákon č. 261/2004 ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním a vyšším odborném a jiném vzdělávání (školní zákon). Částka 190, s. 10277 - 10279.

²⁶ Kol. Aut. Školní vzdělávací program. 2006, s. 6.

²⁷ Osobní rozhovor s Mgr. Ladislavem Ruibarem, ředitelem ZŠ a MŠ Olbramovice a Mgr. Soňou Weiserovou, zástupkyní ředitele školy. V ZŠ Olbramovice, Olbramovice, 18. 4. 2013.

²⁸ Osobní rozhovor s Mgr. Ladislavem Ruibarem, ředitelem ZŠ a MŠ Olbramovice a Mgr. Soňou Weiserovou, zástupkyní ředitele školy. V ZŠ Olbramovice, Olbramovice, 10. 5. 2013.

V průběhu celého roku se děti zúčastňují výtvarných soutěží, které pořádá Jihomoravský kraj. ZŠ Olbramovice má značné úspěchy v oblasti sportu, zejména pak v dívčí házené, v níž se pravidelně umísťuje na prvních příčkách v Mistrovství ČR.²⁸

2. 2 Okolí ZŠ a MŠ Olbramovice

2. 2. 1 Lokalizace ZŠ a MŠ Olbramovice

Základní škola se nachází v městyse Olbramovice, který spadá pod okres Znojmo. První písemná zmínka o Olbramovicích sahá do roku 1063, kdy je uvedena v seznamu obcí Olomouckého biskupství.²⁹

Obyvatelstvo bylo svého času převážně německé. Rok 1945 lze považovat za významný mezník v osídlování obce Čechy. Vinařství v obci má svou tradici, o čemž svědčí listiny uložené ve znojmském archívu. Nejstarší zmínka o olbramovických sklepích spadá až do roku 1321, kdy byl vlastníkem obce Jindřich z Lipé.²⁹

V současné době má obec stále velkou produkci vína. Mimo jiné lze v obci nalézt obchody se smíšeným zbožím, kadeřnictví, masérské služby, obchody s dárkovým zbožím, drogerii, prodej a vázání květin, knihovnu, či hasičský sbor. V obci je ZŠ a MŠ, kterou navštěvují i děti z okolních obcí. Je zde možnost navštívit stomatologii, praktického a dětského lékaře.²⁹

2. 2. 2 Volnočasové aktivity v obci a okolí

Nabídka volnočasových aktivit v obci se převážně orientuje na aktivity, které nabízí zmíněná základní škola. Děti i dospělí mohou navštěvovat kroužky a další vzdělávání i v zařízeních umístěných blízko obce (SVČ Pohořelice, ZUŠ Pohořelice, DDM Moravský Krumlov, Nízkoprahové zařízení Moravský Krumlov, či DDM Miroslav).³⁰

---

²⁹ MĚSTYS OLBRAMOVICE. *Městys Olbramovice: oficiální stránky městyse* [online]. [cit. 2013-05-20].

³⁰ Osobní rozhovor s Mgr. Ladislavem Ruibarem, ředitelem ZŠ a MŠ Olbramovice a Mgr. Soňou Weiserovou, zástupkyní ředitele školy. V ZŠ Olbramovice, Olbramovice, 4. 2. 2014.

2.3 Historie MŠ a ZŠ Olbramovice

První školní kronika byla založena roku 1919. Škola byla školou státní, financovanou zemským výborem. Zaměřovala se na vzdělání v mateřském jazyce. Do školy bylo od počátku zapsáno 24 dětí. Byla vybavena kamny, lavicemi, tabulí, stolkem a židlemi, přesto však nebylo z čeho učit (chyběly křídly, materiály, apod.), a proto byl otevřen školní účet.³¹

Od roku 1925 byly jednotlivé třídy rozšířeny. Školu navštěvovaly děti i z okolních obcí a v roce 1931 začala stavba nové budovy. Během let se zde slavilo mnoho akcí: probíhala mléčná akce, promítaly se filmy, slavily státní svátky. Po zabrání pohraničí přestaly české školy existovat, ale po osvobození Rudou armádou byla Obecná škola opět otevřena. Roku 1948 měla škola 4 třídy a navštěvovalo ji 117 žáků. Vyučování probíhalo dle osnov Výzkumného ústavu pedagogického. V roce 1968 byl zaveden pětidenní vyučovací týden.³¹

Ve školním roce 1990/1991 škola pořádala celostátní finále Českého poháru v Národní házené. Po pěti letech byl zaveden povinný 9. ročník. Od roku 2005 spadá pod základní školu i škola mateřská a školní jídelna. O rok později proběhla příprava na tvorbu ŠVP a od roku 2009 je podporován indický chlapec Prabhu v rámci Adopce na dálku.³¹

---

³¹ RUIBAR, Ladislav a kol. *Historie škol v Olbramovicích*. Olbramovice: 2010, s. 1 – 6.

2. 4 Ekonomická situace ZŠ a MŠ Olbramovice

2. 4. 1 Financování ze státního rozpočtu

ZŠ a MŠ Olbramovice je financována především ze státního rozpočtu. Z uvedeného zdroje jsou financovány platy zaměstnanců, odměny za práci, výdaje na úhrady pojistného, provozní náklady, další vzdělávání pedagogických pracovníků, a jiné. Finance jsou poskytovány podle povoleného počtu dětí.³²

2. 4. 2 Fond rodičovského sdružení

Škola má možnost čerpat finance z Fondu rodičovského sdružení, které mimo jiné pomáhá i s organizováním mimoškolních akcí a aktivit. Do fondu mohou přispívat rodiče, obce i nezávislí sponzoři. Peníze jsou nejčastěji využity na realizaci mimoškolních akcí, např. Jahodový pohár (sportovní den v rámci Dne dětí) nebo lyžařský výcvik. Hrazeny jsou i mikulášské balíčky.³³

2. 5 Zkušenosti s podáváním projektů

2. 5. 1 Ovoce do škol

Projekt Ovoce do škol probíhá v České republice již od září 2009. Zmíněný projekt je financován z Evropské Unie a jeho hlavním cílem je podpořit zdravý životní styl u dětí ze základních škol v České republice. Cílovou skupinou projektu jsou žáci prvního stupně. Žákům je během celého školního roku jedenkrát měsíčně zdarma dodáváno čerstvé ovoce a zelenina, případně jejich produkty.³⁴

2. 5. 2 Zdravé zuby

Program „Zdravé zuby“ se zaměřuje na prevenci zubního kazu a je určen pro děti prvního stupně základních škol. Cílem programu je zlepšit zdraví zubů u dětí a

---

³² Zákon č. 261/2004 ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním a vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Částka 190, s. 10309 - 10310.

³³ Osobní rozhovor s Mgr. Ladislavem Ruibarem, ředitelem ZŠ a MŠ Olbramovice a Mgr. Soňou Weiserovou, zástupkyní ředitele školy. V ZŠ Olbramovice, Olbramovice, 4. 2. 2014.

³⁴ SZIF. O projektu: Ovoce do škol v ČR. *Ovoce do škol*. [online]. [cit. 2014-01-3].

jejich pozitivní vztah k zubní tématice vůbec. Kromě metodických materiálů, které jsou školám poskytnuty, mají děti možnost zúčastnit se každoročních soutěží.³⁵

2. 5. 3 Projekt EU peníze školám

Projekt EU peníze školám, který formálně vycházel z operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost, a jehož doba trvání byla 30 měsíců, byl zahájen v roce 2010. Vytipováno bylo sedm témat, na které se projekt zaměřoval. Jednalo se zejména o Čtenářskou a informační gramotnost, Cizí jazyky, Využívání ICT, Matematiku, Přírodní vědy, Finanční gramotnost a Inkluzivní vzdělávání. Pro tento projekt bylo vyčleněno 4,5 mld. korun.³⁶

2. 5. 3. 1 Projekt Moderní výuka ZŠ a MŠ Olbramovice

Do projektu EU peníze školám se zapojila také ZŠ Olbramovice s projektem Moderní výuka. Zmíněný projekt byl zahájen v únoru 2011 s možnou dobou trvání do července 2013. Pro naplnění účelu projektu byla získána nemalá finanční částka.³⁷

Uvedeným projektem se škola rozhodla podpořit žáky především v rozvoji čtenářské, informační a finanční gramotnost, dále ve výuce cizích jazyků. Účinnost práce byla zvýšena individualizací výuky prostřednictvím dělení hodin. Cílovou skupinou projektu se stali žáci 2. stupně. Součástí záměru byla podpora profesního růstu pedagogických pracovníků. Ta byla zajištěna formou odborných seminářů a workshopů. Část finančních prostředků byla použita na zlepšení materiálních podmínek zařízení, zejména na nakoupení modernějších počítačů, nových učebnic a učebních pomůcek.³⁷

---

³⁵ ZDRAVÉ ZUBY. O programu. *Zdravé zuby*. [online]. [cit. 2014-21-2].

³⁶ MŠMT. EU peníze základním školám. *Operační program vzdělávání pro konkurenceschopnost*. [online]. [cit. 2014-01-3].

³⁷ RUIBAR, L. *Projektový záměr – ZŠ a MŠ Olbramovice*. 2011, s. 1 - 2

3 CHARAKTERISTIKA PROJEKTU

Projekt poskytne možnosti k rozšíření Minimálního preventivního programu o problematiku kyberšikany. Nabídne rozšíření nejen po stránce teoretické, ale také praktické, kdy se může stát jakousi příručkou pro učitele v dané problematice. Protože je kyberšikana pouze jedním ze střípků nástrah novodobých komunikačních prostředků, je nutné, aby se Základní škola Olbramovice posléze zaměřila i na jiné (stejně nebezpečné) jevy, které tento projekt pojímá pouze okrajově. Vzhledem ke skutečnosti, že zmíněná škola o projekt projevila zájem, lze předpokládat snahu o dozdělení se v dané oblasti a úspěšně tak pracovat na prevenci kyberšikany.

3. 1 Předmět projektu

Předmětem projektu jsou způsoby práce s kyberšikanou na zmíněné základní škole. Projekt se zaměřuje na konkrétní preventivní aktivity, pomocí kterých lze s dětmi pracovat a rozvíjet jejich znalosti a dovednosti v oblasti primární prevence kyberšikany. Důležitou součástí projektu je nicméně i poskytnutí rad, které pomohou při práci s touto problematikou.

3. 2 Cíl projektu

Hlavním cílem projektu je navrhnout aktivity, které budou rozvíjet znalosti, dovednosti a hodnoty u dětí základní školy tak, aby byly naplněny cíle primární prevence v této oblasti. Zároveň je cílem poskytnout škole (vedení školy, pedagogickému sboru) rady, které jí dopomohou získat základní informace o problematice a vhodné způsoby, jak tyto informace předávat žákům hravou a zajímavou formou.

Za dílčí cíle lze považovat:

- Zjištění stávajícího stavu kyberšikany u žáků druhého stupně ZŠ Olbramovice pomocí průzkumného šetření.
- Navrhnutí aktivit, pomocí kterých bude pedagogický sbor schopen rozvíjet u žáků schopnost rozpoznání kyberšikany, případně její možná řešení. Žáci budou ovládat základy bezpečného internetu, jakožto prevenci kybernetické šikany (Aktivity jsou určeny pro výuku ve vyučovacích hodinách.).

- Vytvoření uceleného souhrnu rad a doporučení, který může vést ke zlepšení současného stavu kyberšikany na ZŠ Olbramovice včetně začlenění problematiky kyberšikany do dokumentů školy (Školní řád, Minimální preventivní program, Školní vzdělávací program).
- Doporučení literatury a informování o dalších možnostech vzdělávání pedagogických pracovníků, ze kterých se pedagogický sbor může dozvědět dostatečné množství informací potřebných k prevenci, rozpoznání a řešení kyberšikany.
- Poukázání na jiná nebezpečí hrozící prostřednictvím komunikačních technologií, i přes fakt, že náš projekt je zaměřen primárně na kyberšikanu.

3. 2. 1 Měřitelné ukazatele cílů projektu

Abychom mohli kvalitně ohodnotit, zda byly splněny cíle projektu, je třeba stav neustále monitorovat. Monitorování se týká všech účastníků projektu (žáci, pedagogové, vedení školy) a můžeme jej provést prostřednictvím pozorování, rozhovorů, dotazníků, apod.

Průběžně sledujeme a hodnotíme jestli:

- je kybernetická šikana a práce s ní stanovena v dokumentech školy (Školní řád, Minimální preventivní program, Školní vzdělávací program),
- škola jedná v souladu s doporučenými radami, které jsou uvedené v projektu,
- vedení dává prostor pro (sebe)vzdělávání pedagogickému sboru (Doporučujeme, aby byl každý školní rok v oblasti prevence kyberšikany proškolen alespoň jeden pedagog z prvního stupně a dva pedagogové ze stupně druhého.),
- pedagogové využívají možnosti (sebe)vzdělávání,
- pedagogové využívají uvedené aktivity k rozvoji žáků,
- a jak se zlepšili znalosti a dovednosti žáků v oblasti kybernetické šikany (Zjišťování těchto informací bude prováděno pozorováním žáků, formou dotazníků a diskuzí s žáky v rámci předmětů Informační technologie a Výchova ke zdraví.)
- se škola zajímá i o jiné hrozby kybernetického prostředí.

3. 3 Potřebnost projektu

Abychom zjistili, zda je uvedený projekt potřebný, byl na Základní škole a Mateřské škole Olbramovice proveden sociologický průzkum. Informace zjištěné v průzkumu nám pomohly upřesnit předmět projektu a zaměřit se na konkrétní cíle projektu.

3. 3. 1 Charakteristika průzkumu

Sociologický průzkum je druh výzkumu, který je pro nás dostačující, neboť jsme potřebovali ze strany respondentů získat pouze orientační informace.³⁸ Průzkum byl proveden na druhém stupni Základní školy Olbramovice. Byl realizován v květnu 2013 v rámci vyučovacích hodin. Účast respondentů byla 100 % (87 dětí). Pro kvalitní využití projektu doporučujeme, aby škola monitorovala situaci i nadále, neboť se stav i složení respondentů neustále mění.

3. 3. 2 Cíl průzkumu

Cílem průzkumu bylo zjistit současnou situaci kyberšikany na druhém stupni základní školy. Dílčími cíli bylo objasnit:

- v jaké míře a formě je kyberšikana u žáku ZŠ Olbramovice zastoupena,
- zda jsou žáci dostatečně informováni o formách a dopadech kyberšikany,
- uvědomují-li si žáci závažnost kyberšikany,
- v jakém míře se mění zastoupení kyberšikany u žáku ZŠ Olbramovice v souvislosti s jejich věkem.

3. 3. 3 Metody průzkumu

Pro zjištění důležitých dat jsme zvolili kvantitativní metodologii. Průzkumným nástrojem byl anonymní dotazník.³⁹

Pohlaví u respondentů bylo zjišťováno dichotomickou položkou, tedy položkou o dvou vzájemně se vylučujících odpovědích. Dotazník samotný (*Příloha 1*) je tvořen z 11 otázek, z nichž 9 otázek je uzavřených (strukturovaných) a 2 otevřené (nestrukturované). V případě strukturovaných otázek můžeme rozlišit 3 polynomické

---

³⁸ ZICH, František. *Úvod do sociologického výzkumu*. 2009, s. 6.

³⁹ CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu*. 2007, s. 163 – 169.

výběrové položky (otázky číslo 3, 8, 10), dále 5 výčtových položek (otázky číslo 1, 2, 5, 6, 7) a 1 škálovou položku (otázka číslo 4). Druh nestrukturované otázky byl použit u otázek číslo 9 a 11.³⁹

3. 3. 4 Průzkumný vzorek

Průzkumným vzorkem byli žáci Základní školy Olbramovice v zastoupení šestého až devátého ročníku. Žáci prvního až pátého ročníku nebyli dotazováni z důvodu nízkého počtu dětí ve třídě (max. 10 dětí).

Tabulka č. 1

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Chlapců	13	13	15	9
Dívek	6	9	9	13
Celkem	19	22	24	22

Tabulka č. 1 ukazuje počet respondentů v ročnících, kteří se zúčastnili dotazníkové metody, taktéž počet dívek a chlapců v jednotlivých třídách. Celkový počet zúčastněných byl 87 žáků druhého stupně. Účast respondentů byla 100 %. Z celkového počtu žáků je 57 % chlapců a 43 % dívek. Poměr jednotlivých tříd je následující: 6. ročník: 22 %; 7. ročník: 25 %; 8. ročník: 28 % a 9. ročník: 25 %.

Všechny dotazníky byly použity pro zpracování dat, žádný nebyl vyřazen. U žádného z nich nebylo zjištěno záměrné psaní nepravdivých informací do dotazníku.

3. 3. 5 Uvedení dotazníků

Dotazování probíhalo dobrovolně, žákům byla předem umožněna volba se dotazníku nezúčastnit. Všichni přítomní žáci se na vyplňování dotazníku podíleli.

Po rozdání dotazníků žákům v jednotlivých třídách bylo připomenuto, že dotazník je anonymní a dobrovolný. Před vyplňováním byla žákům postupně vysvětlena každá otázka jednotlivě. Pro větší přehlednost je ke každé otázce malým písmem stručně připsáno, co je po nich požadováno. Během vyplňování jsem byla přítomna já, popř. učitel, který byl poučen o problematice průzkumu a mohl tak žákům poskytnout potřebné informace k pochopení otázek.

Respondenti měli na vyplňování dostatek času (45 minut). Průměrná doba vyplnění dotazníku byla 20 minut.

3. 3. 6 Dílčí výsledky průzkumu

Po vyplnění dotazníků žáky jsme veškerá data zanesli do již připravených tabulek. K tomuto účelu jsme použili program Microsoft Excel 2010.

Otázka č. 1: Která tvrzení podle Tebe kyberšikanu vystihují?

Cílem této otázky bylo zjistit, zda žáci dovedou za pomoci předepsaných tvrzení odhadnout, co termín *kyberšikana* znamená. Otázka zároveň odhalila, na jaké úrovni je jejich informovanost o daném problému.

Graf č. 1

Z grafu č. 1 je patrné, že pouze necelá polovina žáků základní školy dokázala odhadnout správné varianty odpovědí. Nicméně je nutné podotknout, že jen malé procento žáků určilo nesprávné termíny. Na neznalost o kyberšikaně poukazují odpovědi *Kyberšikana může probíhat ve všech komunikačních prostředcích* a *Kyberšikana probíhá pouze prostřednictvím internetu*. Obě tyto navzájem si odporující odpovědi mají vysoké procento. Tato skutečnost poukazuje zejména na to, že ačkoliv jsou někteří žáci schopni rozpoznat znaky kyberšikany, není značná část z nich

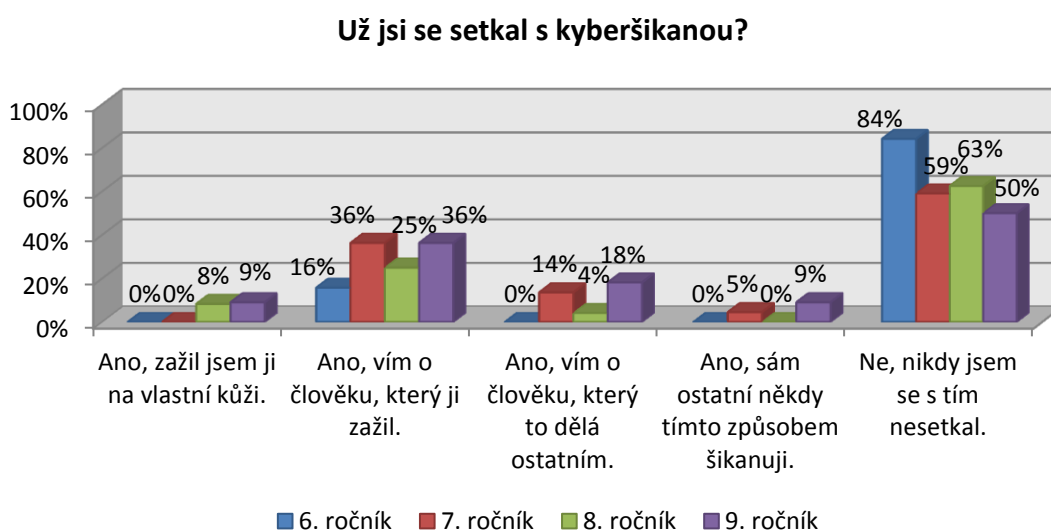

obeznámena s hrozícím rizikem kyberšikany z jiných komunikačních prostředků, než je internet.

Otázka č. 2: Už ses někdy setkal s kyberšikanou?

V druhé otázce jsme se zabývali tím, jestli se již žáci s kyberšikanou setkali. Níže, v **grafu č. 2**, uvedeme odpovědi ročníků zvlášť, neboť je dobře patrný rozdíl mezi jednotlivými ročníky.

Graf č. 2

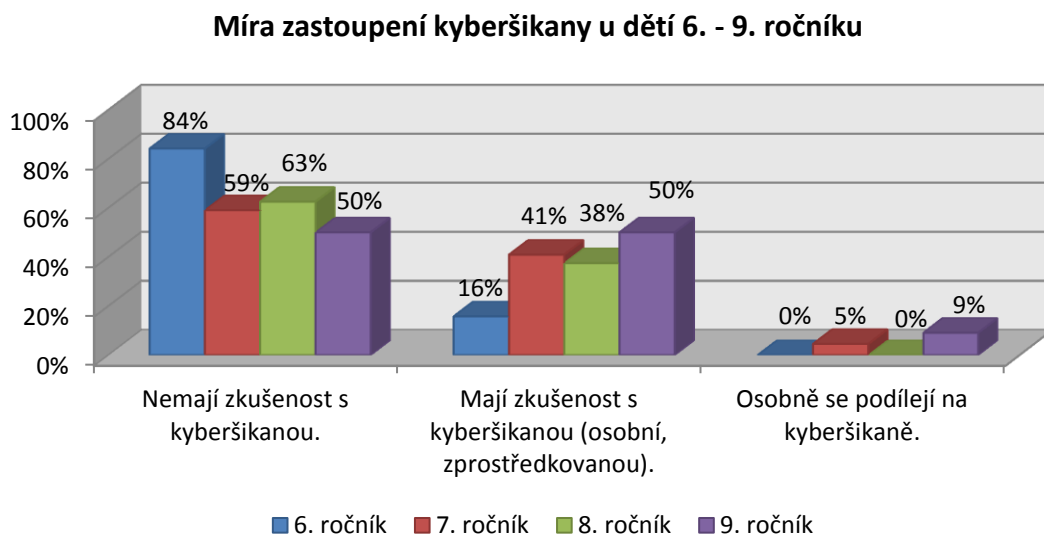
U šestého ročníku je znát velmi nízké setkání s kyberšikanou. S kladnou odpovědí se zde setkáme pouze u odpovědi *Ano, vím o člověku, který ji zažil* (3 žáci; 16 %). 16 žáků (84%) se shodlo na tom, že se s kyberšikanou nikdy nesetkali.

U sedmého ročníku je již velmi patrné zvýšené procento těch, kteří znají osobu potýkající se s touto formou šikany (8 žáků; 36 %). 3 žáci (14 %) znají agresora a 1 (5 %) žák se dokonce přiznal, že takovýmto způsobem sám šikanuje. Možnost, že se s kyberšikanou nikdy nesetkali, zde vybralo pouze 13 žáků (59 %).

U osmého ročníku se v některých ohledech setkáváme s lepšími poměry, poukázali bychom však na nárůst osobního setkání s kyberšikanou, kde ji oproti nižším ročníkům zažili 2 žáci (8 %). 6 žáků (25 %) zná osobu, která je kyberšikanována a 15 žáků (63 %) se s kyberšikanou nikdy nesetkalo.

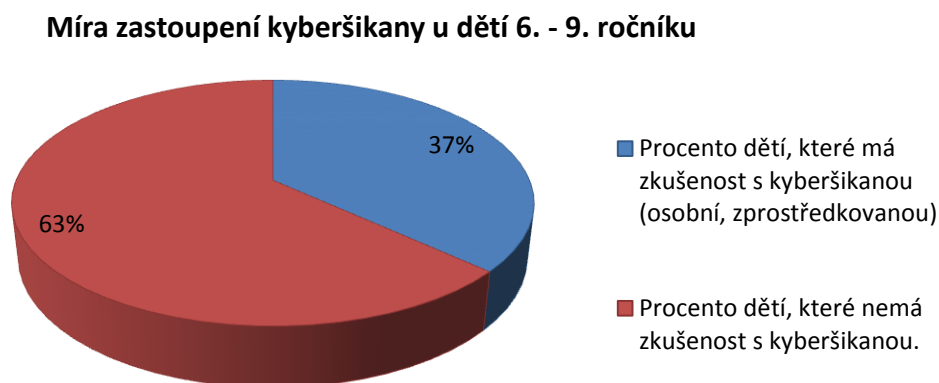
U devátého ročníku je situace celkově nejhorší. Pouhá polovina žáků (11 žáků) se s kyberšikanou nikdy nesetkala. 2 žáci (9 %) se setkali s kyberšikanou osobně a 8 žáků (36%) zná osobu, která ji zažila. 4 žáci (18 %) znají osobu, která touto formou šikanuje ostatní a 2 žáci (9 %) se přiznali k vlastnímu přičinění na kyberšikaně.

Graf č. 3

Z **grafu č. 3** lze vyčíst znatelný nárůst setkání s kyberšikanou u žáků sedmého až devátého ročníku. Mírně patrný je i růst zkušeností s kyberšikanou, či vlastního přičinění u žáků sedmého a devátého ročníku oproti ročníku šestému a osmému.

Graf č. 4

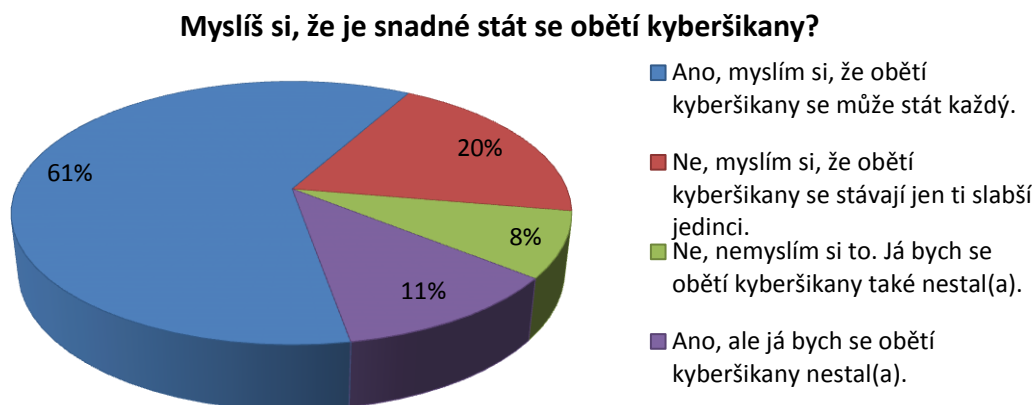

Celkově lze dle **grafu č. 4** prohlásit, že se s kyberšikanou setkala už 37% dětí, tj. 32 dětí z druhého stupně, a to formou osobní či zprostředkovanou.

Otázka č. 3: Myslíš si, že je snadné stát se obětí kyberšikany?

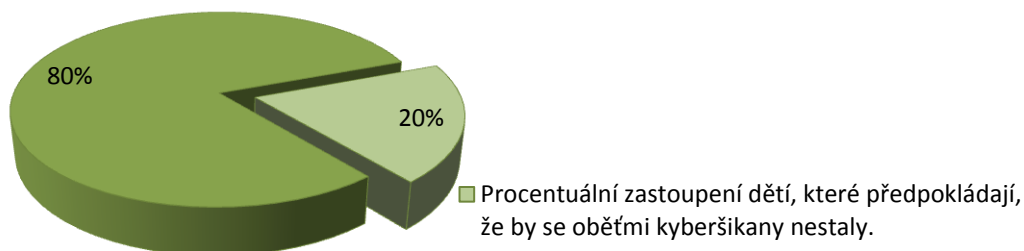
Ve třetí otázce jsme se zabývali tím, zda si respondenti myslí, že je snadné stát se obětí kyberšikany a jestli si uvědomují riziko, že i oni sami se mohou stát jejichmi oběťmi.

Graf č. 5

Z **grafu č. 5** je zjevné, že nadpoloviční většina žáků (53), což je 61 %, se správně domnívá, že obětí kyberšikany se může stát každý. 17 žáků (20 %) si myslí, že se její obětí mohou stát pouze slabší jedinci. 7 žáků (8 %) odpovědělo, že stát se obětí není snadné. 10 žáků (11 %) soudí, že stát se obětí snadné je, jim samotným to ale nehrozí.

Graf č. 6

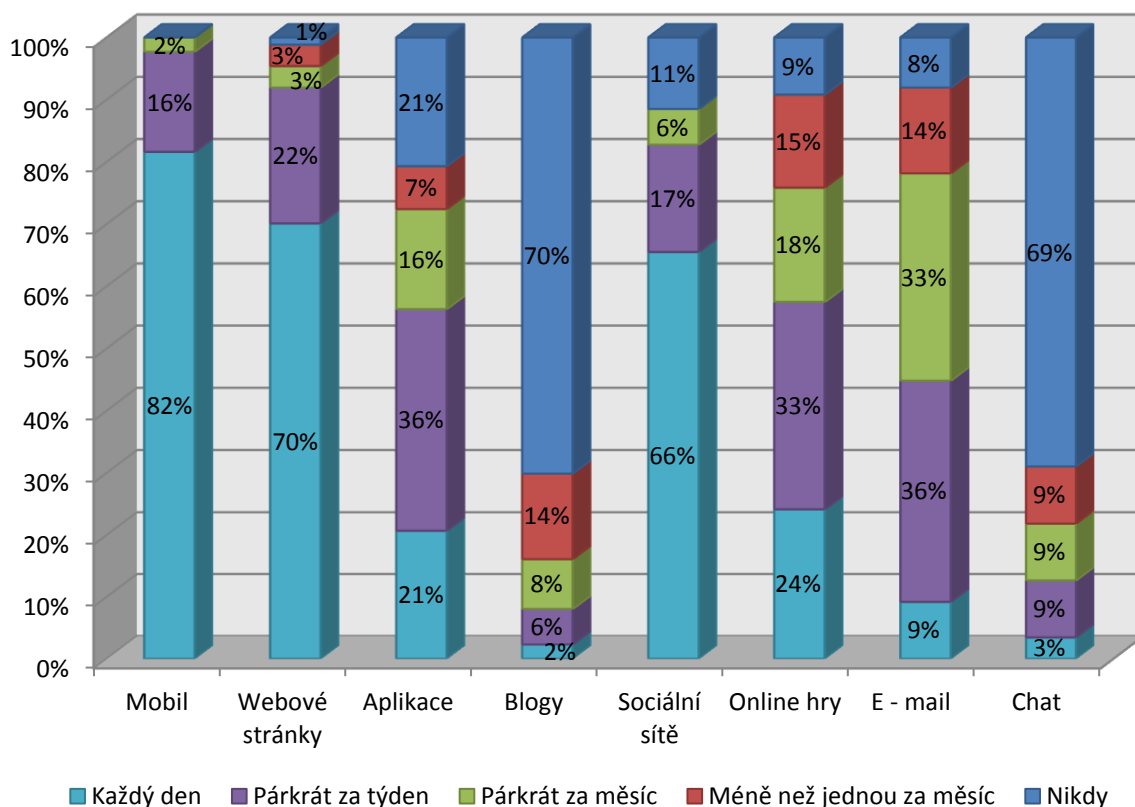
Na **grafu č. 6** můžeme pozorovat procento dětí (20%), které předpokládají, že jich samých se riziko kyberšikany netýká.

Otázka č. 4: Jak často používáš následující komunikační prostředky?

Tato otázka je velice rozsáhlá a její výsledky lze interpretovat několika způsoby. Pro širší rozhled zde u některých komunikačních prostředků uvedeme kromě celkové četnosti i četnost používání daného prostředku zvlášť u jednotlivých ročníků, neboť je zde stoupající četnost použití dobře patrná (**graf č. 8 - 11**). U komunikačních prostředků, které jsou uvedeny pouze v grafu č. 7, se četnost použití u jednotlivých ročníků nijak výrazně neliší.

Graf č. 7

Četnost používání komunikačních prostředků 6. - 9. ročníku

Jak již napovídá **graf č. 7**, mezi nejvíce používané komunikační prostředky patří mobilní telefony, webové stránky (sloužící zejména pro vyhledávání informací, zhlédnutí videí, apod. – tato položka byla žákům vysvětlena) a sociální síť.

Mobilní telefon používá každodenně 71 žáků, tj. 82 % respondentů; 14 žáků (16 %) uvedlo, že jej používá párkrát za týden, zatímco pouze 2 žáci (2 %) jej používají několikrát do měsíce. Možnosti *Méně než jednou za měsíc* a *Nikdy* ne zvolil žádný z respondentů.

Webové stránky jsou 61 žáky (70 %) používány každý den; 19 žáků (22 %) zvolilo možnost *Párkrát za týden*; 3 žáci (3 %) zvolili možnost *Párkrát za měsíc*; stejný počet respondentů zvolil možnost *Méně než jednou za měsíc* a pouze 1 žák (1 %) uvedl, že webové stránky nenavštěvuje.

Sociální sítě využívá denně 52 žáků (66 %); 16 žáků (17 %) se kladně vyjádřilo k možnosti *Párkrát za týden*; pouze 5 žáků (6 %) zvolilo možnost *Párkrát za měsíc*, zatímco 10 žáků (11 %) nejsou uživateli sociálních sítí vůbec. Možnost *Méně než jednou za měsíc* nezvolil žádný z dotazovaných.

Aplikace (ICQ, SKYPE, QIP, ...) denně využívá 18 žáků (21 %); 31 žáků (36 %) zvolilo možnost *Párkrát za týden*; 14 žáků (16 %) navštěvuje podobné aplikace párkrát do měsíce; 6 dotazovaných (7 %) vybralo možnost *Méně než jednou za měsíc* a 18 žáků (21 %) možnost *Nikdy*.

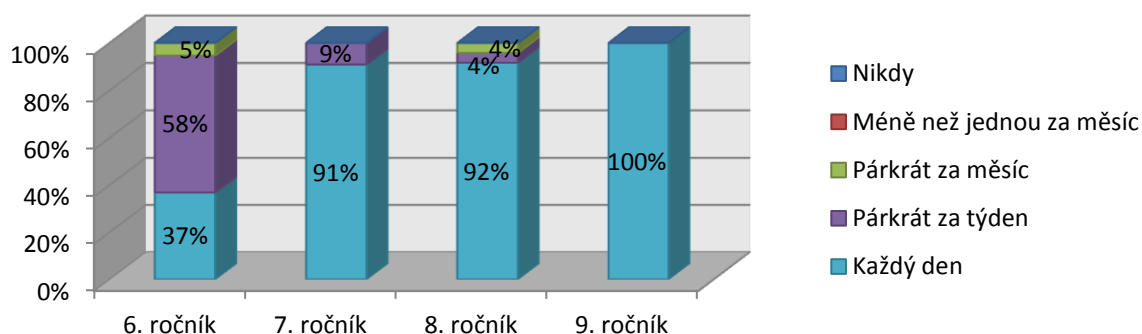
Online hry denně navštěvuje 21 žáků (24 %); párkrát za týden jej navštíví 29 žáků (33%); 16 žáků (18 %) zvolilo možnost *Párkrát za měsíc* a 13 žáků (15 %) možnost *Méně než jednou za měsíc*; 8 žáků (9 %) odpovědělo, že online hry nenavštěvuje.

E-mailové služby využívá 8 žáků (9 %) každý den; 31 žáků (36 %) párkrát za týden; 29 žáků (33 %) párkrát za měsíc; 12 žáků (14 %) *Méně než jednou za měsíc* a 7 žáků (8 %) e-mailové služby nevyužívá.

Jako nejméně používané z průzkumu vyplývají **blogy** a **chatové místnosti** (*www.lide.cz*, ...), u nichž zvolilo možnost *Nikdy* zhruba 70 % dotazovaných (až 61 žáků). Zbylí žáci používají tyto komunikační prostředky spíše sporadicky, jen malé procento žáků (až 3%) uvedlo, že je používají denně.

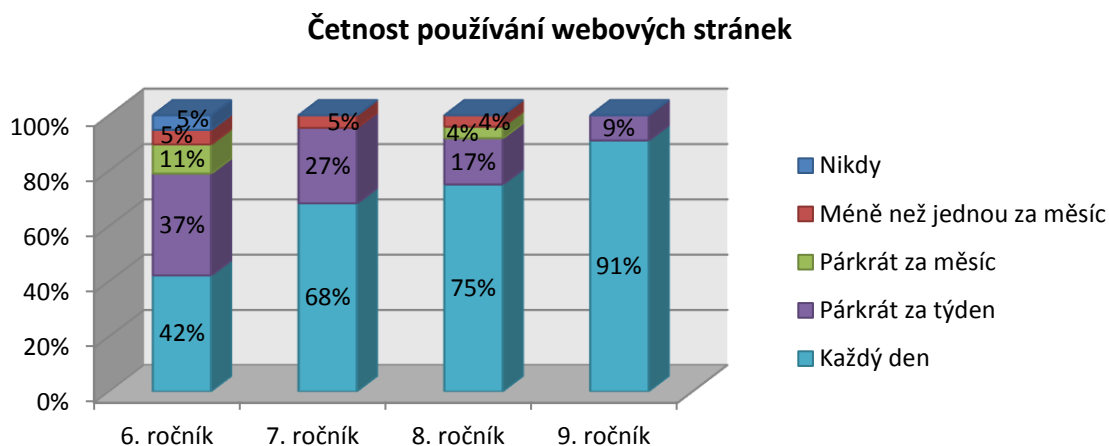
Graf č. 8

Četnost používání mobilních telefonů

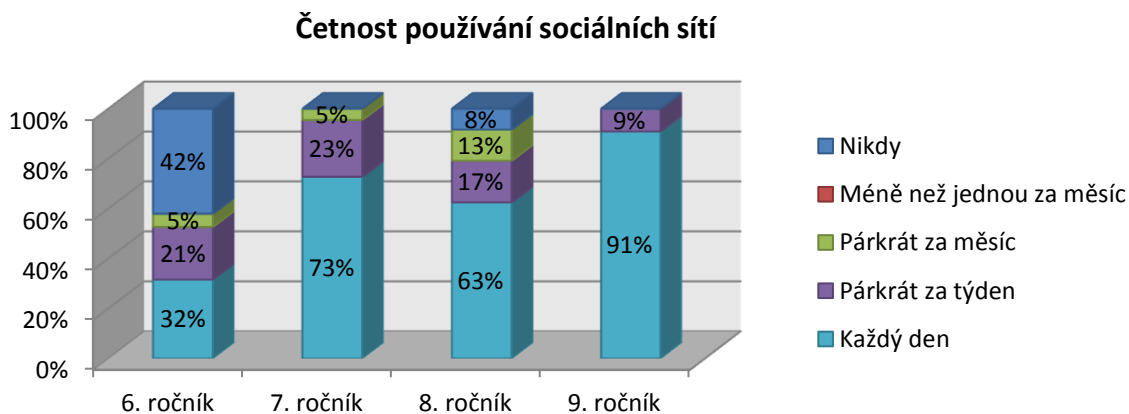
Na **grafu č. 8** je velmi patrný nárůst používání **mobilních telefonů** u 7. ročníku. Zatímco v 6. ročníku mobilní telefon používá denně pouze 37 % (tj. 7 žáků), u 7. ročníku je to již 91% (tj. 20 žáků), v podobném zastoupení (22 žáků; 92 %) je i 8. ročník. Žáci 9. ročníku volili výhradně možnost *Každý den*. Odpověď *Nikdy* a *Méně než jednou za měsíc* nebyla zvolena žádným z dotazovaných.

Graf č. 9

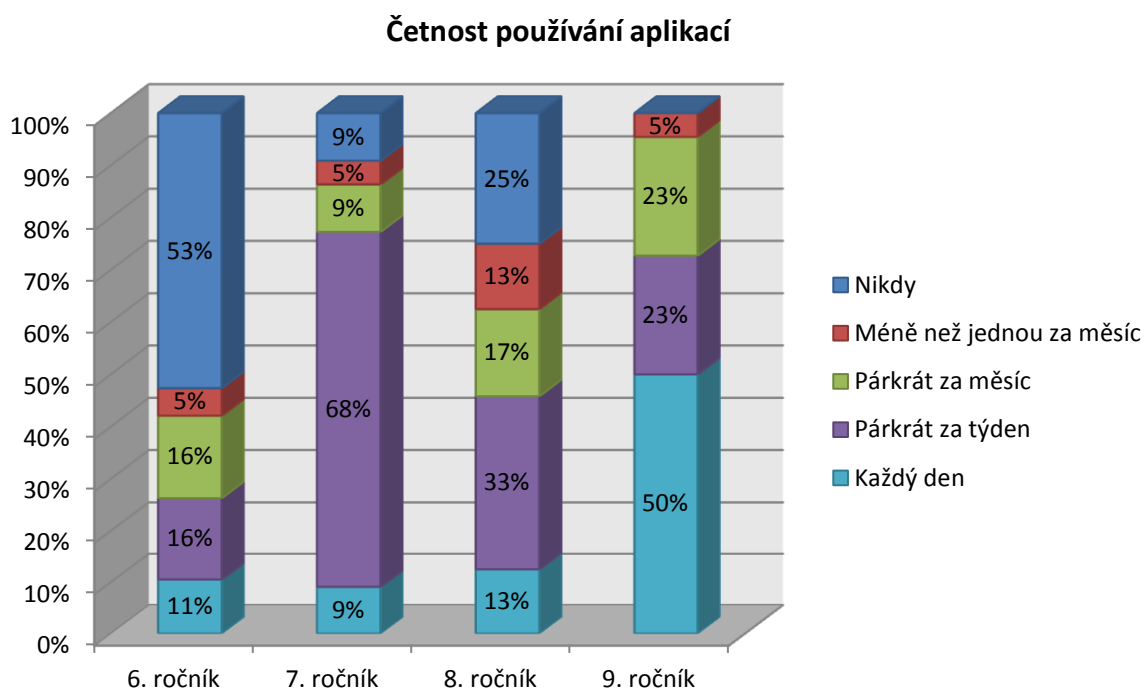
Graf č. 9 se zaměřuje na četnost používání **webových stránek** u jednotlivých ročníků. Webovými stránkami jsou zde myšleny takové stránky, které využíváme k vyhledávání informací, zhlédnutí videí, apod. Tato položka byla žákům vysvětlena. Zde je velice patrný nárůst každodenního používání, který z původních 42 % (8 žáků) v šesté třídě vyrostl na 91 % (20 žáků) ve třídě deváté.

Graf č. 10

U **sociálních sítí**, jak ukazuje **graf č. 10**, je velmi patrný nárůst každodenního používání. Zatímco v šestém ročníku jej používá denně jen 6 žáků (32 %), v devátém ročníku je to již 20 žáků (91 %). I přesto, že se 8 žáků (42 %) šestého ročníku a 2 žáci (8 %) osmého ročníku vyjádřili, že sociální sítě nevyužívají, je zajímavé, že možnost *Méně než jednou za měsíc* nebyla zvolena žádným z respondentů. V devátém ročníku využívají služeb sociálních sítí takřka pravidelně všichni dotazovaní.

Graf č. 11

Aplikace (SKYPE, ICQ, QIP, ...) jsou žáky používány méně často než předchozí komunikační prostředky, četnost jejich použití se ale v jednotlivých ročnících liší, proto je také rozepíšeme podrobněji. Zmíníme zejména výraznější pohyby, více je možné nalézt v **grafu č. 11**.

U šestého ročníku lze pozorovat jen malé procento žáků, které podobné aplikace používá denně (2 žáci, 11 %), zatímco 10 žáků (53 %) je nepoužívají vůbec.

U sedmého ročníku je situace poměrně horší. Ačkoliv jen 2 žáci (9 %) používají aplikace denně, 15 žáků (68%) je používají vícekrát za týden. Zbylí žáci aplikace příliš nevyužívají, volili tedy ostatní odpovědi.

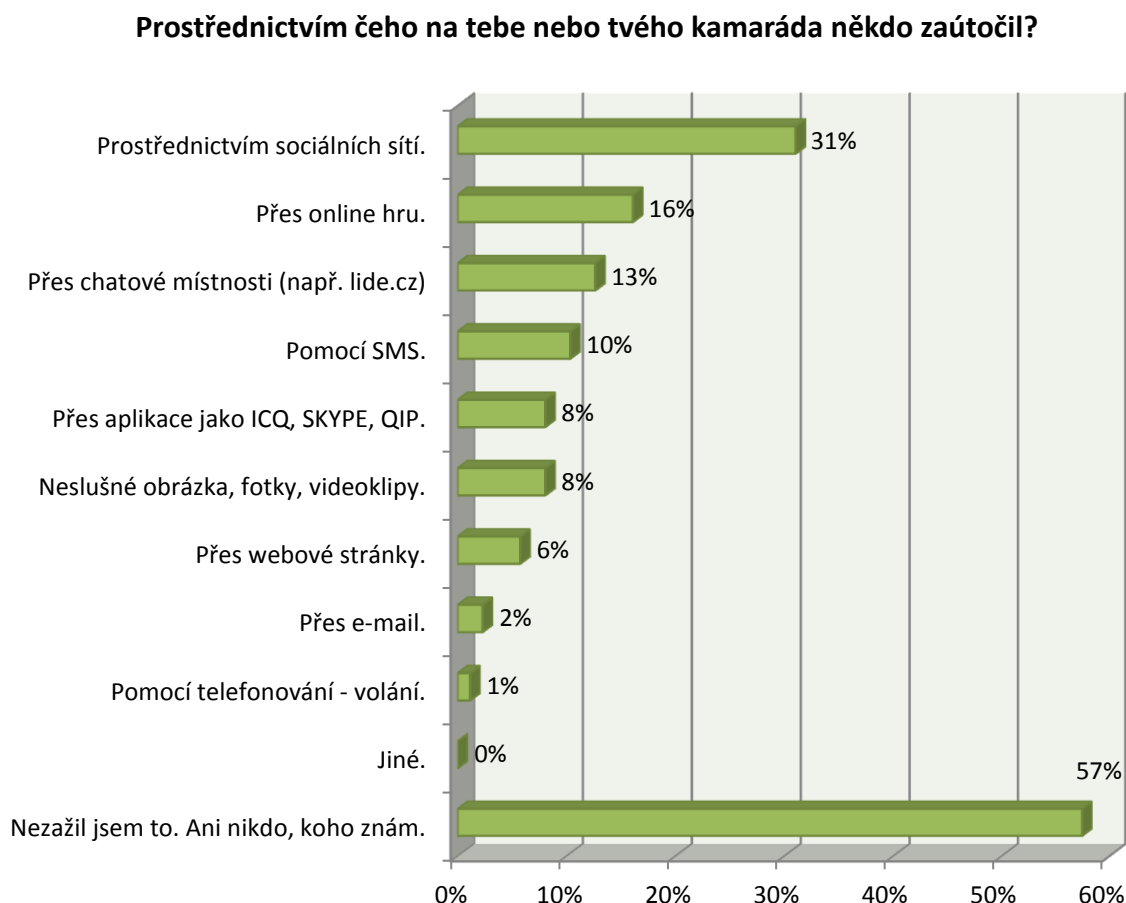
V osmém ročníku je pozitivní nárůst odpovědí *Nikdy* (6 žáků; 25 %), *Méně než jednou za měsíc* (3 žáci; 13 %) a *Párkrát za měsíc* (4 žáci; 17 %). 8 žáků (33 %) používají aplikace několikrát za týden a pouze 3 žáci (13 %) je používají denně.

U devátého ročníku je znát nárůst každodenního používání aplikací (11 žáků; 50 %). 5 žáků (23 %) zvolilo možnost *Párkrát za týden*, taktéž *Párkrát za měsíc*. Méně než jednou za měsíc používá aplikace pouze jeden žák (5 %), zatímco odpověď *Nikdy* nebyla zvolena nikým.

Otázka č. 5: Prostřednictvím čeho na tebe nebo tvého kamaráda někdo zaútočil?

V páté otázce, jak ukazuje **graf č. 12**, jsme se zaměřili zejména na ty, kteří kyberšikanu sami zažili, popř. někoho takového znají.

Graf č. 12

57 % dotazovaných (50 žáků) odpovědělo, že se s kyberšikanou nikdy nesetkali. U zbylých respondentů se kyberšikana nejvíce projevila prostřednictvím sociálních sítí (Facebook, Twitter, ...), až 31 % (27 žáků) z celkového počtu dotazovaných.

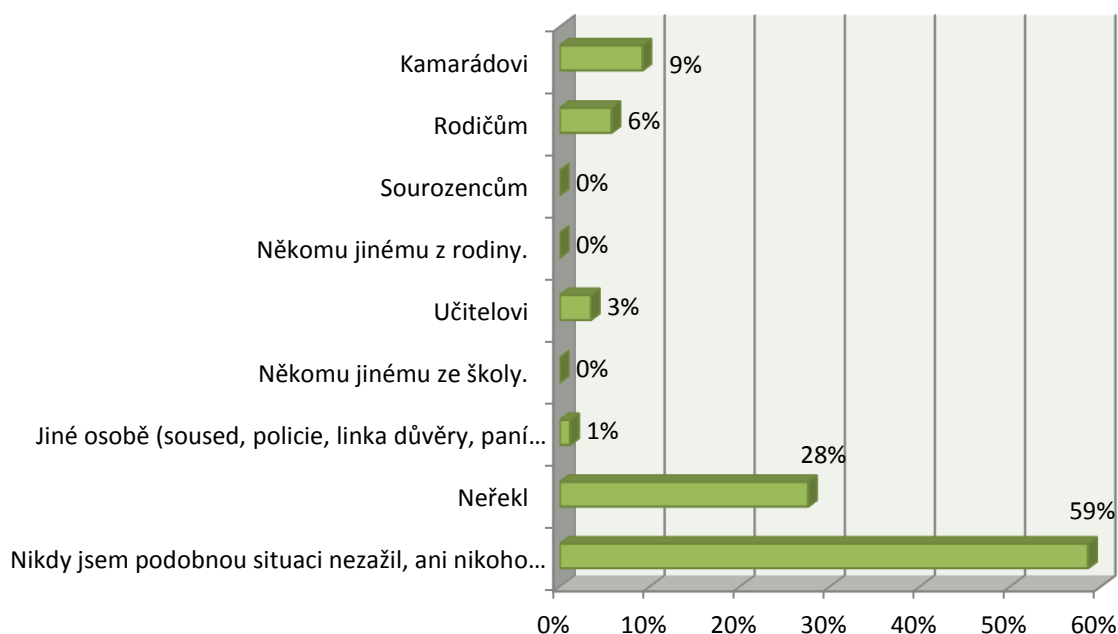
14 dětí (16 %) zvolilo možnost *Online hry*; 11 dětí (13 %) zvolilo *Chatové místnosti*; 9 dětí (10 %) vybralo odpověď *Pomocí SMS*; 7 dětí (8 %) zvolilo *Aplikace (ICQ, SKYPE, QIP, ...)*, taktéž *Neslušné obrázky, fotky, či videoklipy* a 5 dětí (6 %) vybralo možnost *Prostřednictvím webových stránek*. Nejnižší procenta měla kyberšikana *Prostřednictvím e-mailu* (2 %; 2 žáci) a *Pomocí telefonování - volání* (1 %; 1 žák).

Otázka č. 6: Svěřil ses ty nebo tvůj kamarád někomu o kyberšikaně?

U šesté otázky bylo cílem zjistit, zda se žáci, pokud se s kyberšikanou dostali do styku, někomu svěřili.

Graf č. 13

Svěřil jsi se ty nebo tvůj kamarád někomu o kyberšikaně?

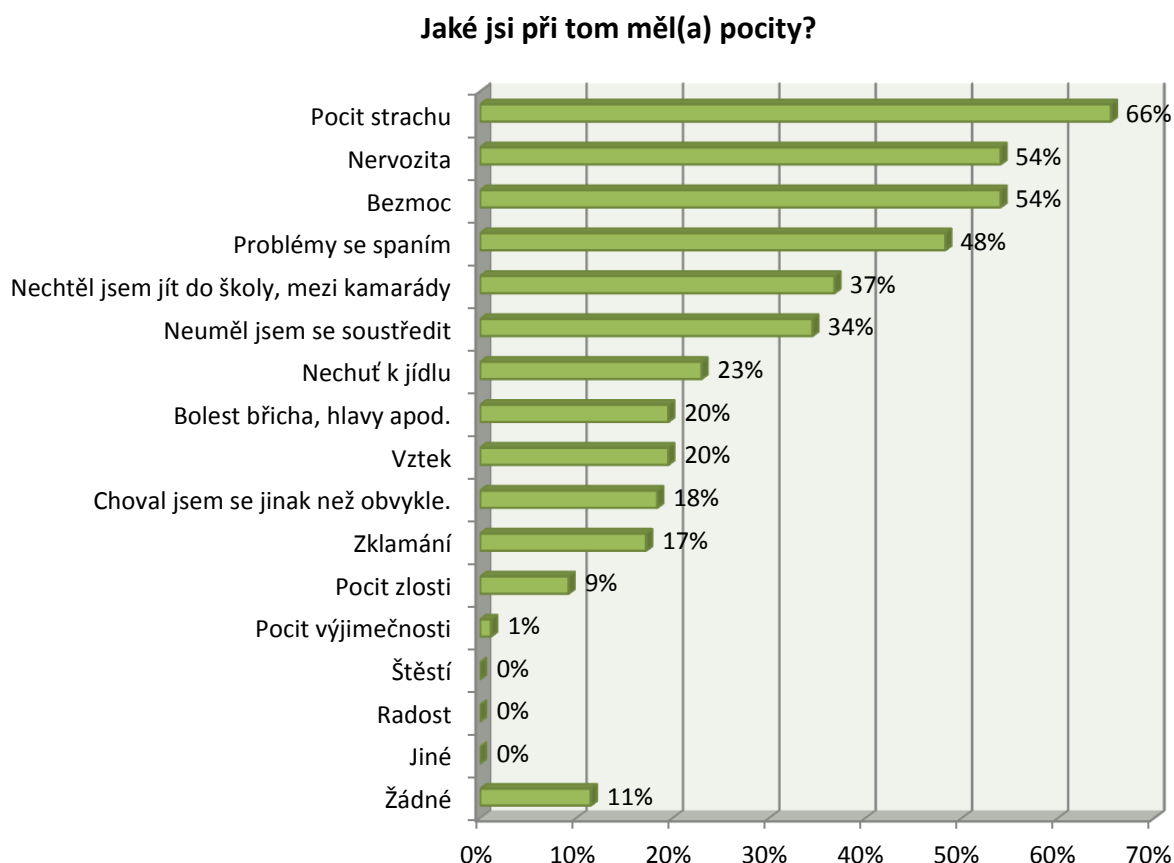

Jak ukazuje **graf č. 13**, 51 žáků (59 %) odpovědělo, že podobnou situaci nikdy nezažilo, ani nikoho takového neznají. **24 dětí (28 %) z celkového počtu respondentů se vyjádřilo, že situace nebyla nikomu oznámena.** 8 dětí (9 %) se svěřilo svému kamarádovi, 5 dětí (6 %) se s danou situací svěřilo svým rodičům a 3 děti (3 %) se svěřili učitelovi. 1 dítě, neboli 1 % dětí se se svojí situací obrátilo na policii.

Otázka č. 7: Jaké jsi při tom měl(a) pocity?

V této otázce nás zajímalo, jaké měli respondenti při kybernetické šikaně pocity, případně, zda si respondenti, pokud podobnou situaci nezažili, dokáží představit, jak se člověk v podobné situaci může cítit.

Graf č. 14

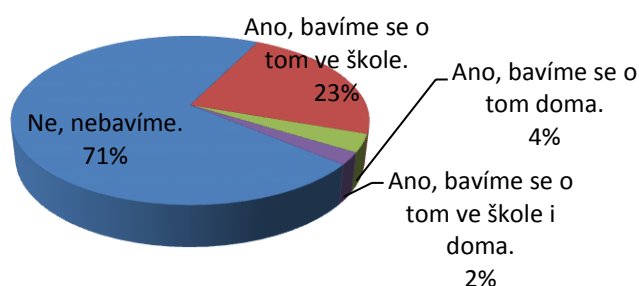
Nejvíce volenou emocí byl *Pocit strachu* (57 žáků; 66 %), *Pocit nervozity* (47 žáků; 54 %) a *Pocit bezmoci* (47 žáků; 54 %). Často (42 žáků; 48 %) se vyskytla i odpověď *Problémy se spaním*. Méně časté byly odpovědi *Nechtěl jsem jít do školy nebo mezi kamarády* (32 žáků; 37 %) a *Neuměl jsem se soustředit, např. ve škole* (30 žáků; 34 %). Okolo 20% byly vybírány odpovědi *Nechuť k jídlu*, *Bolest břicha, hlavy, apod.*, *Vzteky*, *Choval jsem se jinak než obvykle*, *Zklamání*. Podle 8 žáků (11 %) by člověk mohl pociťovat zlost. Pro zajímavost jsme mezi možné odpovědi přidali také pozitivní emoce (*pocit výjimečnosti*, *šťěstí* a *radost*). Tyto odpovědi voleny nebyly s výjimkou *Pocitu výjimečnosti*, který zvolil 1 žák. 10 žáků (11 %) si myslí, že dotyčná osoba nepociťuje žádné z uvedených či neuvedených pocitů.

Otázka č. 8: Bavíte se ve škole nebo doma o tom, co je to kyberšikana?

V následující otázce nás zajímalo, zda žáci měli možnost diskuze o kyberšikaně domácím či školním prostředím.

Graf č. 15

Bavíte se ve škole nebo doma o tom, co je to kyberšikana?

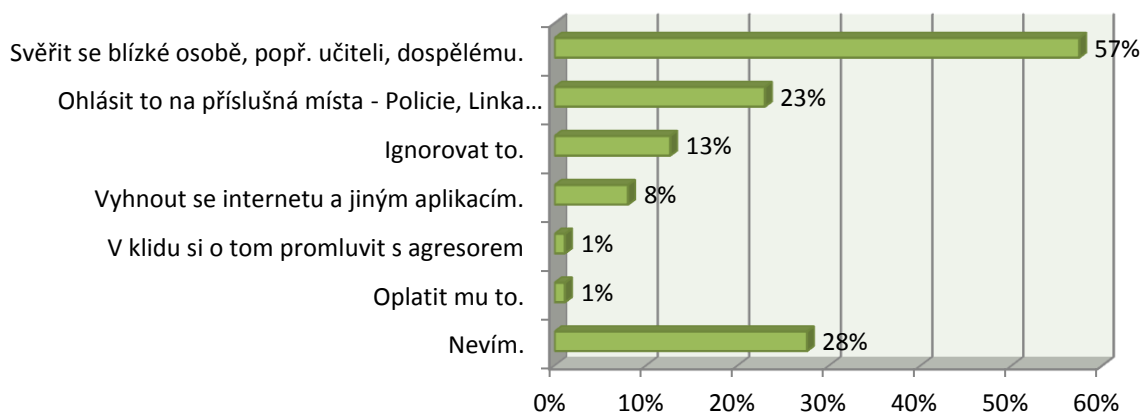
Z grafu č. 15 je viditelné, že většina žáků (62 žáků; 71 %) se s diskuzí o kyberšikaně doma ani ve škole nesešla. 22 žáků (25 %) odpovědělo, že se s pojmem kyberšikana setkali ve škole (sečteme-li možnost *Ano, bavíme se o tom ve škole* s možností *Ano, bavíme se o tom ve škole i doma*). 5 dětí (6 %) odpovědělo, že se o kyberšikaně baví v domácím prostředí (sečteme-li opět obě možnosti, kde se domov vyskytuje).

Otázka č. 9: Co by se mělo dělat v případě, že někdo někoho kyberšikanuje?

Tato nestrukturovaná otázka měla za cíl zjistit, zda jsou žáci schopni vymyslet alespoň některé způsoby, jak lze kyberšikanu řešit. Pouze malé procento žáků bylo schopno vymyslet více způsobů řešení situace.

Graf č. 16

Co by se mělo dělat v případě, že někdo někoho kyberšikanuje?

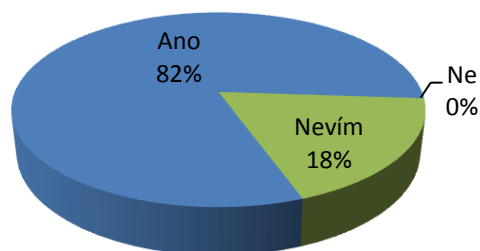
V **grafu č. 16** je patrné velké procento žáků (50 žáků; 57 %), kteří by se svěřili blízké či dospělé osobě. Jako takové osoby byli zpravidla jmenováni kamarádi, rodiče, sourozenci, učitelé, ředitelé, či obecně dospělé osoby. 20 žáků (23 %) by situaci řešilo oznámením na příslušná místa. V tomto případě žáci nejčastěji vyjmenovávali Policii ČR, popř. Linku důvěry. Jiné instituce zabývající se podobnými problémy nebyly žáky jmenovány. 11 žáků (13 %) by řešilo kyberšikanu ignorováním agresora, zatímco 7 žáků (8 %) by se místu, kde ke kyberšikaně dochází, vyvarovalo. 1 žák (1 %) by zkusil o problému komunikovat přímo s agresorem, stejně tak 1 žák (1 %) by situaci řešil oplacením kyberšikany. 24 žáků (28 %) na tuto otázku nedokázalo vymyslet žádný způsob řešení kyberšikany.

Otázka č. 10: Myslíš si, že může být kyberšikana nebezpečná?

V této otázce bylo cílem zjistit, zda si děti myslí, že je kyberšikana nebezpečná. Většina (71 žáků; 82 %) si myslí, že kyberšikana může být nebezpečná. Uvědomují si tedy její hrozbu. Potěšující je skutečnost, že žádný z žáků na tuto otázku neodpověděl záporně. Jak naznačuje **graf č. 17**, 16 dotazovaných (18 %) zvolilo možnost *Nevím*.

Graf č. 17

Myslíš si, že může být kyberšikana nebezpečná?

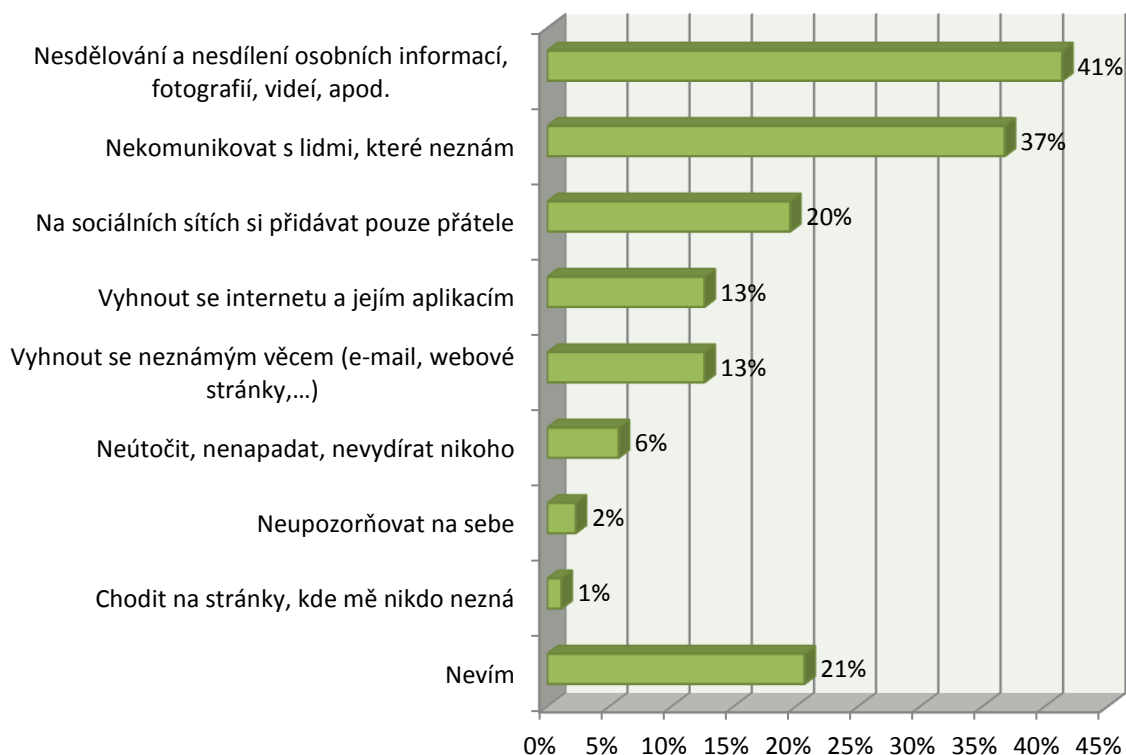

Otázka č. 11: Vymysli 5 či více pravidel bezpečného internetu, kterými by se člověk měl řídit, aby předešel kyberšikaně.

V této otázce bylo stěžejní zjistit, zda jsou žáci schopni vymyslet alespoň 5 pravidel bezpečného internetu, aby se kyberšikaně dalo předejít. V následujících grafech jsou uvedeny nejběžnější odpovědi žáků, dále počet pravidel, které byli žáci schopni vymyslet.

Graf č. 18

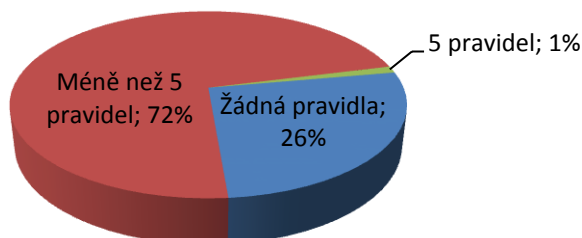
Vymysli 5 či více pravidel bezpečného internetu, kterými by se měl člověk řídit, aby předešel kyberšikaně.

V **grafu č. 18** lze pozorovat, že nejčastějším pravidlem bylo *Nesdělování a nesdílení osobních informací, fotografií, videí apod.* – až 36 žáků, tj. 41 %. Druhým nejčastějším pravidlem bylo *Nekomunikovat s lidmi, které neznám.* – až 32 žáků, tj. 37 %. Pravidlo *Na sociálních sítích si přidávat pouze přátele, které znám.*, dokázalo vymyslet 17 žáků, tj. 20 %. 11 žáků (13 %) by jako prevenci zvolilo úplné *Vyhnutí se internetu a jeho aplikacím*, popř. *Vyhnutí se takových věcí, které jsou neznámé* (neotevírání neznámých e-mailů, nenavštěvování neznámých webových stránek). 2 žáci (2 %) považují za prevenci *Neupozorňování na sebe*, zatímco 1 žák (1 %) má pocit, že bezpečnostním pravidlem je chodit na taková místa, kde jej nikdo nezná. 18 žáků (21 %) nedokázalo vymyslet žádné pravidlo bezpečného internetu.

Graf č. 19

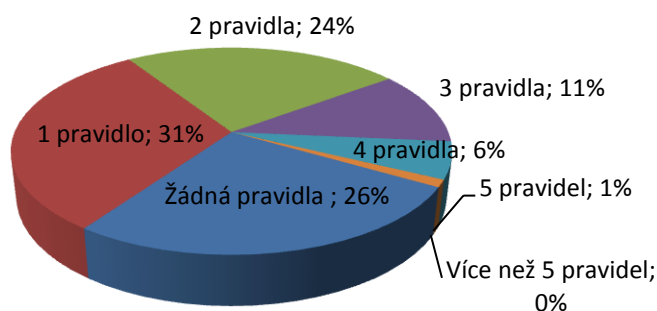
Procentuální zastoupení žáků, kteří měli vymyslet 5 a více pravidel bezpečného internetu

Přestože byla většina žáků schopna vymyslet alespoň pár pravidel bezpečného internetu pro předejití kyberšikaně (63 žáků; 72 %), pouze jeden žák (1 %) dokázal vymyslet celých 5 pravidel. Žádný z žáků nedokázal vymyslet více než 5 pravidel bezpečného internetu. Jak ukazuje **graf č. 19**, 23 žáků (26 %) nedokázalo vymyslet pravidlo žádné.

Graf č. 20

Procentuální zastoupení žáků, kteří měli vymyslet 5 a více pravidel bezpečného internetu

Graf č. 20 plně rozkrývá, kolik procent žáků vymyslelo konkrétní počet pravidel bezpečného internetu. Více než pět pravidel nedokázal vymyslet nikdo z respondentů. Pouze jeden žák (1%) dokázal vymyslet všech 5 pravidel. 5 žáků (6 %) bylo schopno vymyslet 4 pravidla, 3 pravidla vymyslelo 10 žáků (11 %), 2 pravidla vymyslelo 21 žáků (24 %) a 1 pravidlo dokázalo vymyslet 27 žáků (31 %). 23 žáků (26 %) nezvládlo vymyslet ani jedno pravidlo bezpečného internetu pro předejití kyberšikaně.

3. 3. 7 Vyhodnocení průzkumu

Průzkumem bylo zjištěno, že je na druhém stupni základní školy kyberšikana poměrně značně zastoupena. Často lze pozorovat určitý mezník mezi šestým a sedmým ročníkem, kdy dochází jednak k celkově většímu používání komunikačních prostředků staršími ročníky, ale také vyššímu výskytu projevů kyberšikany. Dalším mezníkem je v podobném duchu osmý a devátý ročník. Protože byl průzkum prováděn pouze na jedné základní škole v omezeném počtu žáků, nelze konstatovat, že by tento mezník byl určitý, popř. dán věkem. Je potřeba vzít v úvahu i jiné důležité prvky, např. mentální vyspělost žáků, či klima jednotlivých ročníků, které mohly ovlivnit výsledky průzkumu. Kyberšikana se nejčastěji projevovala prostřednictvím sociálních sítí, online her a chatových místností. Naopak nejméně častá byla kyberšikana pomocí volání (telefonování) a e-mailu.

Informovanost o kyberšikaně u žáků je téměř mizivá. Přestože část žáků uvedla, že se o kyberšikaně baví ve škole či doma, jejich procento je velice nízké. O neznalosti problematiky svědčí i fakt, že většina žáků nebyla schopna vymyslet základní pravidla bezpečného internetu. Navzdory neznalosti o kyberšikaně si velká část žáků plně uvědomuje nebezpečí kyberšikany. Překvapující je skutečnost, že ačkoli si žáci uvědomují její hrozbu, část z nich se přesto domnívá, že jim samotným nebezpečí nehrozí.

3. 4 Současný stav

Kyberšikana je pojmem poměrně novým, spousta škol se s ní učí teprve pracovat. Podobné snahy rozvíjet se v této problematice má i Základní škola Olbramovice. Je možné pozorovat určité úsilí především v jednotlivých hodinách Informační technologie. Výuka dané problematiky je spíše sporadická, chybí ucelenost, cílenost a rozmanitost způsobů předávání informací (žákům je zpravidla puštěno video, na zpětnou vazbu nezbývá čas).

V současné době není prevence kybernetické šikany zakotvena v žádném dokumentu školy. Minimální preventivní program se sice zaměřuje na školní šikanu, kyberšikanu však opomíjí.⁴¹

Škola si plně uvědomuje hrozby kyberprostoru a potřebu řešit současné i budoucí problémy, které z něj mohou vzniknout. Z uvedeného důvodu má snahu se v problematice kyberšikany dovedat a hledá způsoby, pomocí kterých bude schopna žákům předávat základní informace o kyberšikaně. Na základě těchto potřeb je jedním z cílů bakalářského projektu vytvořit soubor aktivit, které uvedené podmínky budou splňovat.⁴⁰

3. 4. 1 Současný Minimální preventivní program

Minimální preventivní program vymezuje charakteristiku školského zařízení, její cíle a principy, strategie, metody a pedagogicko-výchovné akce školy. Obsahuje seznam kontaktů na zařízení, webové stránky a telefonní čísla zabývající se primární prevencí. Následně zde nalezneme vyhlášky, zákony a metodické pokyny zabývající se toutéž problematikou.⁴¹

Současná minimální prevence je zaměřena na předcházení sociálně patologických jevů (mezi nimiž zmiňuje šikanu školní, nikoli však kyberšikanu), jejich rozpoznání a intervenci. Součástí této prevence je také rozvíjet sociální a komunikační dovednosti žáků a upevňování jejich hodnot.⁴²

Program dále odkazuje na instituce zabývající různorodou problematikou, chybí ovšem přímý odkaz na organizace zabývající se kybernetickou šikanou.⁴²

---

⁴⁰ Osobní rozhovor s Mgr. Hanou Dancingerovou, výchovnou poradkyní a Mgr. Lenkou Bognerovou, školní metodičkou prevence. V ZŠ Olbramovice, Olbramovice, 4. 6. 2013.

⁴¹ BOGNEROVÁ, Lenka. *Minimální preventivní program*. 2013, s. 1 - 10.

⁴² BOGNEROVÁ, Lenka. *Minimální preventivní program*. 2013, s. 4 - 5.

3. 5 Plánovaný stav

Jelikož ZŠ Olbramovice projevuje o problematiku aktivní zájem, lze předpokládat i její aktivitu z hlediska dovedení se v problematice. Plánovaným stavem je navrhnout takové aktivity a opatření, aby škola nebyla přímo závislá na organizacích poskytujících preventivní programy. Škola využije aktivity v hodinách Informační technologie a Výchovy ke zdraví.

Tento stav by měl škole pomoci získat nejen potřebné informace o kybernetické šikaně, ale také vhodné způsoby, jak tyto informace předávat žákům hravou a zajímavou formou. Pro zlepšení a udržení stavu je potřeba jej zakotvit i do některých dokumentů školy (Řád školy, Minimální preventivní program, Školní vzdělávací program). Samozřejmostí je neustálé monitorování situace.

3. 6 Multiplikační efekt

Tento projekt rozšiřuje současný Minimální preventivní program, Školní řád a Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání. Současně přináší způsoby práce s kyberšikanou a navrhuje opatření důležitá pro efektivní realizaci projektu.

Aby byl preventivní program kyberšikanou účinný je třeba neustále monitorovat situaci ve třídě, ať už pozorováním, rozhovorem, či pomocí dotazníků. Je nutné všimnout si možných příznaků kyberšikanou a začleňovat do tohoto procesu všechny pedagogické pracovníky. Stejně důležitým aspektem průběžné vzdělávání se pedagogů v této oblasti.

Kyberšikanou je poměrně novým fenoménem. Je samozřejmé, že do budoucna tento projekt nebude dostačující. Škole může poskytnout dobré zázemí pro start v problematice kyberprostoru, ale do budoucna je důležité také to, zda bude škola své schopnosti nadále rozvíjet, či nikoliv. Doporučujeme, aby se škola zaměřila i na další hrozby komunikačních technologií, které mohou i nemusí s kyberšikanou souviset.

4 NÁVRHY NA ŘEŠENÍ SITUACE

Možná řešení současného stavu kyberšikany na ZŠ Olbramovice spatřujeme ve využití níže uvedených aktivit, v začlenění kyberšikany do dokumentů školy a v dalších preventivních opatřeních.

4.1 Aktivity

4.1.1 Charakteristika a cíle

Následující aktivity jsou zaměřené na první a druhý stupeň základní školy v oblasti prevence kyberšikany. Vhodnost použití, obtížnost jednotlivých aktivit, jejich redukce či obměna, je vždy na posouzení toho, kdo aktivitu bude uvádět.

Při zvolení kterékoliv aktivity je doporučeno řádně prostudovat problematiku a být tak skutečnou oporou pro žáky při řešení problémů v rámci aktivit. V úvahu je třeba brát jejich obtížnost a fakt, že některé aktivity nemusí být vhodným námětem, především v případě podezření výskytu obětí kyberšikany ve třídě. Pro lepší přípravu uvádějícího je u každé z nich doporučena teoretická příprava. Zde pedagog nalezne důležité informace ke konkrétnímu tématu. Přímé odkazy na literaturu, příručky a metodiky jsou uvedeny na konci bakalářského projektu v kapitole Literatura a prameny.

Cílem zmíněných aktivit je poskytnout žákům takové informace, které jim pomohou úspěšně se vyvarovat kybernetické šikany. Současně by měli být schopni rozpoznat, zda se jedná o kyberšikanu a nastalou situaci umět řešit (ať už jako přímí účastníci nebo pozorovatelé). Měli by si být vědomi důsledků plynoucích z takového jednání, a to z hlediska agresora i oběti.

Aktivity je vhodné použít v rámci výuky předmětů vzdělávacích oblastí Informační a komunikační technologie, Člověk a zdraví a v suplovaných hodinách. Není vyloučeno jejich použití v rámci školních projektových dnů. Poněvadž nejsou aktivity vázány na jeden školní rok či konkrétního pedagoga, doporučujeme využít tabulky (*Příloha 2*) vytvořené pro lepší přehlednost v aktivitách. Škola si tabulku může upravit podle potřeby, např. pokud se rozhodne využít aktivity obsažené v doporučených materiálech.

Je třeba mít na paměti, že kyberšikana je často rozvinutou šikanou školní. Škola by na základě toho měla dbát o zdravý a fungující třídní kolektiv, který může být tou nejlepší prevencí v oblasti šikany, tedy i kyberšikany.⁴³

4. 1. 2 Aktivity zaměřené na 1. stupeň ZŠ

Následující aktivity jsou zaměřené na první stupeň základní školy.

Které moderní komunikační technologie používám?⁴⁴

Cíl: Zjistit, které komunikační prostředky děti využívají, jak často a proč.

Organizační forma: hromadná

Časová náročnost: 45 minut

Teoretická příprava:

- Kol. Aut. *Kyberšikana ve školní prostředí: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012.

Materiál:

- Vytisknuté papíry A4 s předlohou - pro každé dítě (*Příloha 3*)
- Pastelky
- Nůžky
- Lepidlo

Popis:

- Každému dítěti dáme papír s předtištěnou předlohou, který si podepíší.
- Figurku na předloze vybarví tak, aby vypadala jako oni.
- Symboly komunikačních prostředků i komunikace, kterou používají, si vybarví, vystříhnou a nalepí do prázdných kroužků.
- Děti požádáme, aby vytvořily kruh a vzaly si s sebou svůj obrázek.
- Následuje diskuze. Učitel má možnost zjistit, jaké komunikační prostředky děti používají, v jakém rozsahu a z jakého důvodu (např. Počítač může být využit jak ke hraní her, tak k výuce).
- Po diskuzi si učitel vybírá vyplněné papíry s předlohou, které může použít jako podklad pro jiné aktivity.

---

⁴³ Kol. Aut. *Kyberšikana ve školní prostředí: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012, s. 4.

⁴⁴ Kol. Aut. *Kyberšikana ve školní prostředí: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012, s. 30–31.

Co prozradíš na internetu?⁴⁵

Cíl: Dovést děti k porozumění, jaké informace je vhodné sdělovat o sobě a svých blízkých na internetu.

Organizační forma: hromadná

Časová náročnost: 45 minut

Teoretická příprava:

- Kol. Aut. *Na co bychom neměli zapomínat: Základní bezpečnost! Opatrné zacházení s osobními údaji.*
- Dokumenty Úřadu pro ochranu osobních údajů - konkrétně dostupné z: <http://www.uoou.cz/files/letak.pdf> a <http://www.uoou.cz/uoou.aspx?menu=4>.

Materiál:

- Vytištěná předloha dotazníku – pro každé dítě (*Příloha 4*)
- Psací potřeby

Popis:

- Dětem řekneme příběh o Markétě, která na internetu našla bezvadnou stránku www.uzasnehryprodeti.cz (stránka je vymyšlená). Rodiče nebyli doma a Markéta klikla na možnost „Přihlásit se“. Aby se Markéta mohla ve hře registrovat, má za úkol vyplnit dotazník.
- Rozdáme jim dotazníky a vysvětlíme, že velmi podobný měla i Markéta. Úkolem dětí je zamyslet se nad jednotlivými položkami.
- Během vyplňování dotazníků rozvíjíme diskuzi vhodnými otázkami. *Je skutečně důležité vše vyplnit? Je to správně? K čemu jim podobné údaje mohou být? Co je správné prozradit? Na které údaje je lepší se zeptat rodičů?*

Ochrana a obrana⁴⁶

Cíl: Uvědomit si, že předejití kyberšikaně je lepší variantou než následná obrana při již vzniklé kyberšikaně.

Organizační forma: párová - hromadná

Časová náročnost: 45 minut

---

⁴⁵ Kol. Aut. *Na co bychom neměli zapomínat: Základní bezpečnost! Opatrné zacházení s osobními údaji.* Online Safety Institute. s. 5 – 6.

⁴⁶ Kol. Aut. *Nezákonný a nevhodný obsah na internetu: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky.* 2012, s. 23 – 25.

Teoretická příprava:

- Kol. Aut. *Nezákonný a nevhodný obsah na internetu: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012
- Kol. Aut. *Na co bychom neměli zapomenat: Základní bezpečnost! Opatrné zacházení s osobními údaji*.
- Dokumenty Úřadu pro ochranu osobních údajů - konkrétně dostupné z: <http://www.uoou.cz/files/letak.pdf> a <http://www.uoou.cz/uoou.aspx?menu=4>.

Materiál:

- Papír s motivem SEMAFORU – pro každé dítě (*Příloha 5*)
- Příběh Petra – do dvojice (*Příloha 6*)
- Psací potřeby – pero, pastelky

Popis:

- Dětem do dvojice rozdáme Petrův příběh, který si samy přečtou. Po přečtení příběhu se jich zeptáme na základní věci – *O čem příběh byl? Co vědí o Petrovi? Co vědí o jeho rodině?*
- Následuje diskuze: *Co se mohlo stát? Kde se naskytla chyba? Jak by se dalo této situaci předejít? Co by se stalo, kdyby o tom sestra neřekla rodičům? Na koho dalšího by se mohla obrátit?*
- Následně dětem rozdáme předtištěný semafor a poprosíme je, aby si světla vybarvily stejnými barvami, jaká jsou na semaforech (červeně horní světlo, oranžově prostřední světlo a spodní světlo zeleně).
- Vysvětlíme si, že červená značí zákaz sdělování podobných informací, oranžová zvýšenou opatrnost, když podobné informace někomu říkáme a informace přiřazené k zelené barvě semaforu se nemusíme bát někomu sdělit.
- Úkolem dětí je do prázdných bublin dopsat, které informace a komu již sdělili. Po splnění úkolu následuje opět diskuze, kdy s dětmi probereme, co jim ze sdělování podobných informací může hrozit.

Ruka bezpečí⁴⁷

Cíl: Podpořit schopnost vybrat si důvěrnou dospělou osobu, na kterou se mohou obrátit.

Organizační forma: hromadná

Časová náročnost: 45 minut

Teoretická příprava:

- Kol. Aut. *Kyberšikana ve školní prostředí: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012.

Materiál:

- Papír A4 s předlohou – pro každé dítě (*Příloha 7*)
- Psací potřeby
- Pastelky

Popis:

- Všem žákům rozdáme vytištěnou předlohu a požádáme je, aby si dokreslili postavičku v rohu, která by se jim měla podobat. Do volného místa si obkreslí svoji ruku.
- Vyzveme děti, aby se zamyslely nad tím, kterým osobám (rodiče, sourozenci, učitelka, kamarádka,...) by se svěřily, kdyby se jim něco přihodilo (např. posmívání, vyhrožování). Každou osobu zapíše do jednoho z prstů ruky.
- Poté si z nich děti vyberou tři nejdůvěryhodnější osoby a zamyslí se, v jakém pořadí by je oslovily. Je důležité, aby si děti současně uvědomovaly, že nepřítomnost, nedůvěra či odmítnutí jedné osoby, znamená obrátit se na další důvěryhodnou osobu, nikoliv to vzdát. Prsty na nichž se tyto tři osoby objeví, mohou děti vyzdobit, např. prstýnky.
- Během aktivity rozpoutáváme diskuzi vhodnými otázkami. Např. *Z jakého důvodu je dobré mít někoho, komu budeme důvěřovat? Proč je důležité se na někoho obrátit, když se něco děje? Z jakého důvodu je potřeba zvládnout si říct o pomoc?*
- Po dokreslení pracovního listu si jej děti mohou ponechat. Je vhodné, aby si o tom promluvily s blízkými osobami.

Poznámky: Blízkou kontaktní osobou by neměl být člověk, který se od dítěte nachází daleko (např. teta žijící v jiném městě).

---

⁴⁷ Kol. Aut. *Kyberšikana ve školní prostředí: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012, s. 32 – 33.

Pravidla chatu – znáš některá?⁴⁸

Cíl: Vytýčení pravidel v chatových místnostech a uvědomění si jejich důležitosti.

Organizační forma: hromadná

Časová náročnost: 45 minut

Teoretická příprava:

- Kol. Aut. *Co máme rádi: komunikaci + hry! Chatování.*

Materiál:

- Papír A4 s předlohou bezpečného chatování – pro každé dítě (*Příloha 8*)
- Čisté papíry – pro každého žáka
- Psací potřeby a pastelky

Popis:

- Dětem vysvětlíme pojmy CHAT (znamená anglicky povídat si, psát si s někým) a ROOM (místnost, ve které si můžeme s ostatními psát). Vysvětlíme, že k chatování potřebujeme přezdívku neboli NICK. Objasníme jim, že takové chatování může být nebezpečné, protože osoby v chatové místnosti jsou vlastně cizí lidé. Musíme komunikovat opatrně, stejně jako s cizím člověkem na ulici.
- Rozdáme papíry s předlohou bezpečného chatování a vyzveme děti, aby se pokusily ke každému tipu s číslem přiřadit jeden z příkladů. Během přiřazování mezi dětmi procházíme, kontrolujeme správnost výsledků a pomáháme s řešením úkolu.
- Jakmile správně přiřadí všechny tipy, požádáme je, aby vytvořily kruh. Následuje diskuze. *Chodíš někdy chatovat? Už se Ti někdy stalo něco podobného, co dětem z příběhů? Co by se mohlo stát, kdyby Jana prozradila, kde bydlí? Mohl by ten kluk Kristýnce ublížit, kdyby přišla na schůzku sama? Z jakého důvodu mohl předstírat, že je holka podobného věku? Proč si lidé na chatu vymýšlejí? Proč jsou pravidla chatu důležitá?*
- Zznamenejte s nimi tato pravidla na papír, každé dítě si svá pravidla může vyzdobit a vzít domů. Zaúkolujte je, aby pravidla ukázaly rodičům a poprosily je, zda by mohla být položena blízko počítače, aby byla stále na očích.
- Dětem můžeme doporučit webovou adresu www.alik.cz, na které naleznou chat určený pro děti.

---

⁴⁸ Kol. Aut. *Co máme rádi: komunikaci + hry! Chatování.* Online Safety Institute. s. 6 – 7.

Komu bych poslal jakou zprávu⁴⁹

Cíl: Rozvinout u dětí schopnost uvědomit si prožívání citů, jejich projevy a reakce, např. při komunikaci. Děti by si měly uvědomovat zodpovědnost, která s používáním komunikačních prostředků souvisí.

Organizační forma: hromadná

Časová náročnost: 45 minut

Teoretická příprava:

- Kol. Aut. *Kyberšikana ve školní prostředí: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012.

Materiál:

- Papír A4 s předlohou – pro každé dítě (*Příloha 9*)
- Pastelky

Popis:

- Papíry dětem rozdáme a vysvětlíme jim, že každá silueta člověka něco představuje. Jedna silueta představuje laskavého spolužáka, druhá spokojeného, třetí rozzlobeného. Jejich úkolem je přiřadit vlastnost ke každé postavě (každý dle sebe) a vybarvit ji.
- Z druhé strany papíru píšeme zprávy smyšleným spolužákům. Děti se snaží pochytit reakce na různé emoce lidí. *Jaké reakce může mít člověk, který je rozzlobený? Jak reaguje člověk, který je spokojený? Jak reaguje laskavý člověk?*
- V poslední fázi aktivity si předčítáme smyšlené zprávy. Pedagog směřuje diskusi takovým směrem, kterým potřebuje.

---

⁴⁹ Kol. Aut. *Kyberšikana ve školní prostředí: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012, s. 34 - 35.

Rizika přílišné otevřenosti⁵⁰

Cíl: Rozvinout u dětí schopnost uvědomit si nebezpečí kyberprostoru a důsledky přílišného sdělování informací.

Organizační forma: hromadná

Časová náročnost: 45 minut

Teoretická příprava:

- Kol. Aut. *Ochrana osobních údajů a osobnosti: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012.

Materiál:

- Papír A4 s předtištěnou tabulkou (*Příloha 10*)
- Psací potřeby a pastelky

Popis:

- Dětem rozdáme vytištěnou tabulku a vysvětlíme jim, že se tam nacházejí různé informace. Jejich úkolem je se nad každou informací zamyslet a do volného políčka vepsat možné důsledky zveřejnění takové informace.
- Během aktivity mezi dětmi procházíme a pomáháme jim vhodnými otázkami přijít na možná rizika. *Kdo může zneužít má hesla? Je bezpečné někomu posílat intimní fotografie? Co se může stát? Co se může stát, když neznámé osobě sdělím adresu?*
- Následuje diskuze, při které s žáky zhodnotíme, zda zadané informace na internet patří či nikoliv. Můžeme poukázat na to, že podobné informace bychom nesdělili ani cizí osobě na ulici. Tak proč na internetu?

4. 1. 3 Aktivity zaměřené na 2. stupeň ZŠ

Následující aktivity jsou rozděleny do tematických okruhů zaměřených převážně na žáky 2. stupně ZŠ, popř. žáky 5. ročníku.

Třebaže jsou jednotlivé aktivity zařazeny do tematických okruhů, neznamená to, že nemohou spadat do okruhů s jiným tématem. Okruhy byly vytvořeny z důvodu přehlednosti. Mnoho aktivit se navzájem prolíná a lze je použít pro předání různorodých informací. Jde tedy spíše o to, kterým směrem budeme danou aktivitu směřovat a jaké cíle podpoříme.

---

⁵⁰ Kol. Aut. *Ochrana osobních údajů a osobnosti: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012, s. 28 - 29.

4. 1. 3. 1 Informace - co s nimi?

Bezpečné a nebezpečné informace⁵¹

Cíl: Rozvoj žákových schopností rozlišit, které informace je bezpečné na internetu o sobě a svých blízkých šířit.

Organizační forma: hromadná

Časová náročnost: 45 minut

Teoretická příprava:

- Kol. Aut. *Na co bychom neměli zapomínat: Základní bezpečnost! Opatrné zacházení s osobními údaji.*
- Dokumenty Úřadu pro ochranu osobních údajů - konkrétně dostupné z: <http://www.uoou.cz/files/letak.pdf> a <http://www.uoou.cz/uoou.aspx?menu=4>.
- Kol. Aut. *Ochrana osobních údajů a osobnosti: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky.* 2012.

Materiál:

- Papír formátu A2, na který namalujeme semafor
- karty s osobními údaji (*Příloha 11*)

Popis:

- S žáky se posadíme do kruhu, doprostřed dáme namalovaný semafor.
- V balíčku nebo krabičce máme karty s osobními údaji, které po pravé straně pošleme.
- Žáci si postupně vybírají kartu, kterou přiřadí ke konkrétní barvě semaforu. Přiřazením k barvě určí, zda je konkrétní informace vhodná či nevhodná sdělovat (červená – nesdělovat; oranžová – sdělovat pouze důvěryhodným osobám; zelená – bez obav mohou sdělovat komukoliv).
- Ke každé kartě vedeme diskuzi, kterou svými otázkami spíše usměřujeme. Necháváme žáky, aby na důvod umístění přišli sami.

Poznámky: Při této aktivitě doporučujeme zmínit rozdíl mezi soukromými a osobními informacemi.

---

⁵¹ Kol. Aut. *Ochrana osobních údajů a osobnosti: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky.* 2012, s. 24 – 26.

Pošlete to dál⁵²

Cíl: Poukázat na rychlost a rizika šíření informací v komunikačních prostředcích.

Organizační forma: hromadná

Časová náročnost: 30 minut

Teoretická příprava:

- Kol. Aut. *Ochrana osobních údajů a osobnosti: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012.
- ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. 2011

Materiál:

- čisté papíry (stačí formát A6)
- pera

Popis:

- Každému žákovi dáme 3 čisté papíry a vysvětlíme jim, že na každý z nich mají napsat své jméno a nějakou osobní informaci. Informace by měla být osobní nikoli však intimní povahy.
- Žákům neprozrazujeme, jak bude s těmito informacemi nakládáno.
- Všechny požádáme, aby svoje informace předali sousedovi, který je následně předá dalšímu spolužákovi. Informace necháme šířit, dokud nemáme pocit, že se většina informací dostala ke každému ve třídě. Nastavíme pravidlo, aby se během aktivity nesmělo mluvit.
- Po ukončení se žáci vrátí na svá místa. Následuje diskuze, při které se žáci zamyslí nad tím, jaký měli pocit, když ostatní četli jejich osobní informace, aniž by k tomu dali svolení, popř. se k tomu mohli vyjádřit. Ujasníme, že tento způsob šíření informací je velmi podobný tomu v komunikačních prostředcích.

---

⁵² ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. 2011, s. 53

4. 1. 3. 2 Definice pojmů

Digitální technologie⁵³

Cíl: Seznámit se s prostředky a druhy kyberšikany.

Organizační forma: skupinová – hromadná

Časová náročnost: 30 minut

Teoretická příprava:

- ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. 2011.
- Kol. Aut. *Kyberšikana ve školní prostředí: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012.

Materiál:

- papíry formátu nejméně A3
- barevné fixy

Popis:

- Žáky rozdělíme do dvou skupin. Oběma skupinám dáme psací potřeby a papír.
- Žáci mají za úkol zaznamenat různé způsoby komunikace pomocí digitálních technologií (např. mobilní telefonát, e-mail). Určíme časový úsek, který na to budou mít (např. 5 minut). Po skončení doby obě skupiny řeknou své postřehy před ostatními. Pokud budou žákům některé způsoby komunikace chybět, doplníme je.
- Následuje diskuze, při níž s žáky přemýšlíme o tom, které ze způsobů komunikace mohou vést k otravování, ponižování, zahanbování, či jiným útokům na člověka.
- Vysvětlíme si, že všechny tyto příklady jsou druhem kyberšikany.

---

⁵³ ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. 2011, s. 40.

Co je to kyberšikana?⁵⁴

Cíl: Zamyslet se nad druhy kyberšikany a jejími důsledky. V menší míře se zaměřuje také na možnosti ochrany obětí, prevenci, příčiny kyberšikany, apod. Směr diskuze závisí na vedoucím aktivitu.

Organizační forma: skupinová - hromadná

Časová náročnost: 45 minut

Teoretická příprava:

- Kol. Aut. *Ochrana osobních údajů a osobnosti: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012.
- Kol. Aut. *Kyberšikana ve školní prostředí: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012.
- Kol. Aut. *Jak zvládnout kyberšikanu?*

Materiál:

- 2x Vytisknuté karty *Co je kyberšikana?* (Příloha 12)
- Kontaktní tabulka na organizace působící v oblasti kyberšikany (Příloha 13)

Popis:

- Žáky rozdělíme do dvou skupin. Každé ze skupin dáme předtisknuté karty, které si prozatím přečtou.
- Po přečtení karet má skupina za úkol posoudit jednotlivé příběhy na kartách a určit, zda se v konkrétních případech jedná (popř. nejedná) o kyberšikanu. Tato část aktivity by jim měla trvat maximálně 15 minut.
- Po uplynutí času děti svoláme k sobě, nejlépe do kruhu.
- Požádáme první skupinu o přečtení jednoho případu, ke kterému se zároveň obě skupiny vyjádří, jak v tomto případě rozhodly. Podobným způsobem pokračujeme i u ostatních případů.
- Ke každé kartě následuje diskuze, zda se jedná o kyberšikanu a proč. Můžeme zároveň načít i otázku prevence, možnosti ochrany, příčiny kyberšikany, apod.
- Na závěr žákům dáme konkrétní kontakty na organizace, které se kyberšikanou zabývají.

Poznámky: Tato hra není vhodná v případě podezření, že by některý z žáků mohl být obětí kyberšikany.

---

⁵⁴ ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. 2011, s. 56.

4. 1. 3. 3 Příčiny a důsledky

Jak se cítím?⁵⁵

Cíl: Rozvinout empatii u žáků vůči kyberšikaně a emocím, které s ní souvisí.

Organizační forma: hromadná

Časová náročnost: 45 minut

Teoretická příprava:

- Kol. Aut. *Ochrana osobních údajů a osobnosti: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012.
- Kol. Aut. *Kyberšikana ve školní prostředí: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012.
- Kol. Aut. *Jak zvládnout kyberšikanu?*
- Kol. Aut. *Kyberšikana a její prevence: příručka pro učitele*. 2009.

Materiál:

- Tabule
- Papírky (stačí natrhané pásky) – každé dítě by jich mělo mít 10
- Psací potřeby
- 1x vytištěnou předlohu s jednotlivými případy (*Příloha 14*)
- 1x vytištěné číslice pro přiřazování pocitů k příběhu (*Příloha 15*)
- Kontakty na organizace zabývající se kyberšikanou (*Příloha 13*)

Popis:

- Zatímco si žáci rozdají papírky, rozložíme si na volném stole deset předtištěných číslovek. Na tabuli tyto číslovky napíšeme taktéž.
- Vysvětlíme jim, že přečteme deset krátkých příběhů a jejich úkolem je k danému příběhu na papírky napsat pocity, které si myslí, že by cítili. (Můžeme v krátkosti nastínit, jaké pocity by mohli mít, např. *stud, strach, nervozitu, zlost, bezmoc, nesoustředěnost, nechut' k jídlu, smutek*, ale také *radost, štěstí, nadšení*)
- Při čtení příběhu je požádáme, aby na papírek společně s pocity napsali i číslo příběhu. Po přečtení každého příběhu jim dáme chvíli na rozmyšlenou, papírky vždy vysbíráme a přiřadíme k připravenému číslu na stole. Na tabuli si po každém příběhu napíšeme, jaké pocity a v jakém množství se objevily.

---

⁵⁵ Aktivitu přepracovala autorka bakalářského projektu podle předlohy uvedené v *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*.

- Po posledním příběhu se společně s žáky zamyslíme nad důsledky kyberšikany. Žákům vysvětlíme, že jsou takové pocity v daných situacích normální, ale že je důležité se s nimi někomu svěřit.
- Zjistíme, zda žáci vědí, na koho by se v podobných situacích měli obrátit. Zmíníme rodinu, přátele, školu, ale také organizace, které se kyberšikanou zabývají. Odkázat je můžeme i na leták s organizacemi, který by měl viset na viditelném místě ve škole.

Poznámky: Můžeme otevřít i diskuzi negativních a pozitivních stránek komunikačních prostředků.

Jak je snadné ublížit?⁵⁶

Cíl: Uvědomit si, jak snadno může člověk druhému ublížit díky komunikačním prostředkům. Tato aktivita se zaměřuje také na pocity oběti a agresora.

Organizační forma: skupinová – hromadná

Časová náročnost: 2 x 45 minut (dvouhodinovka)

Teoretická příprava:

- Kol. Aut. *Kyberšikana ve školní prostředí: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012.

Materiál:

- Velké papíry formátu A2 (např. balicí papír)
- Barevné fixy - pro každou skupinu

Popis:

- Žáky rozdělíme do skupin po čtyřech, které se rozmístí dále od sebe.
- Společně s celou třídou vytvoříme dva fiktivní žáky (taková jména, jež se neobjevují v třídním kolektivu). První žák bude v roli oběti (např. Mírek), druhý v roli agresora (např. Lukáš).
- Nastíníme základní kostru příběhu, kterou společně dotvoříme. Lukáš neustále posílá Mirkovi SMS, e-maily a zprávy na sociálních sítích. Společně s třídou vymyslíme, o jaké pronásledování se jedná (např. vydírá ho, zesměšňuje, ...). S žáky sepíšeme několik zpráv (asi 10), které Lukáš posílá. První zprávy budou mírné, postupně však budou agresivnější.

---

⁵⁶ Kol. Aut. *Kyberšikana ve školní prostředí: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012, s. 38.

- Po vytyčení příběhu rozdáme skupinám jednotlivé úkoly. Některé skupiny se zamyslí nad tím, jaké pocity by mohl cítit Lukáš, jiné se zamyslí, jaké pocity by mohl cítit Mirek. Současně mezi skupinami procházíme a pomáháme s řešením úkolu (v případě, že si neví rady). Následně se jednotlivé skupiny pokusí dotyčného nakreslit na základě pocitů, které mu přiřadili.
- Po zpracování úkolu si s žáky sedneme do kruhu a požádáme je, aby si posedali dle skupinek. Následuje diskuze, kdy každá skupina představí svého fiktivního žáka, přečte pocity, objasní jeho kresbu, apod.

Poznámky: Diskuzi můžeme vést různými směry. Můžeme otevřít otázku toho, jak by se měl Mirek bránit proti takovému chování. *Co Lukáš porušuje? Jaké důsledky mu hrozí? Jak by se zachovali oni sami?*

Krabice kyberšikany⁵⁷

Cíl: Prozkoumání druhů kyberšikany a důvodů, které k ní vedou.

Organizační forma: hromadná

Časová náročnost: 30 minut

Teoretická příprava:

- Kol. Aut. *Ochrana osobních údajů a osobnosti: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012.
- Kol. Aut. *Kyberšikana ve školní prostředí: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012.
- Kol. Aut. *Jak zvládnout kyberšikanu?*

Materiál:

- papíry
- psací potřeby
- krabice s otvorem pro vhazování lístků

Popis:

- Žáky si posadíme do kruhu, rozdáme jim papíry, psací potřeby a požádáme je, aby se každý z nich pokusil napsat alespoň jednu definici „pachatele kyberšikany“. Svoji definici vhodí do krabice s otvorem, kterou ponecháme uprostřed kruhu. Pokud žáci nebudou vědět, co napsat, můžeme jim pro

---

⁵⁷ ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. 2011, s. 41.

představu pomoci vlastními návrhy (např. člověk, který zesměšňuje ostatní na internetu).

- Po vhození papírků do krabice s krabicí zatřese, aby se papírky promíchaly. Krabici znovu po kruhu, např. zprava. Žáci si postupně vytahují lístky s definicí, kterou přečtou.
- U každé definice se zastavíme a diskutujeme. Diskuzi vedeme vhodnými otázkami (např. *Jaký má člověk důvod k podobné šikaně? Co ho k tomu vede? Jak se projevuje? Kdy se projevuje? Jak reagovat?*).

4. 1. 3. 4 Online vs Realita

Přidej kamaráda⁵⁸

Cíl: Poukázat na nebezpečí, která vznikají přidáváním si neznámých lidí do „přátel“ na sociálních sítích.

Organizační forma: skupinová – hromadná

Časová náročnost: 45 minut

Teoretická příprava:

- Kol. Aut. *Jak se prezentujeme na Internetu – Soukromí na síti: Facebook, Lide.cz a spol.*
- ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty.* 2011.

Materiál:

- papíry
- psací potřeby
- lepidlo
- 8 obálek
- sada karet „Přidej do přátel“ (*Příloha 16*)

Popis:

- Vytiskneme a nastříháme předlohu sady karet. Do každé obálky vložíme jednu pravou identitu, obálku zalepíme, očíslováme a z venku na ni nalepíme identitu veřejnou. Informace o pravých identitách pro děti zatím utajíme.

---

⁵⁸ ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty.* 2011, s. 49 – 52.

- Žáky rozdělíme do osmi skupin, dáme jim k dispozici papír s psacími potřebami a ukážeme jim nachystané obálky. Vysvětlíme jim, že každá obálka představuje jednu žádost o přátelství na sociální síti a jejich úkolem je posoudit, zda daného člověka přijmou mezi svého „přítele“, či nikoliv. Pokud ano, napíšou si číslo obálky sdílené identity na papír.
- Po vysvětlení dáme každé skupině jednu obálku s identitou, které necháme kolovat do té doby, dokud se všechny skupinky nedohodnou, které uvedené osoby přijmou do „přátel“.
- Po výměně všech obálek požádáme žáky, aby se posadili po skupinách do kruhu a vzali s sebou i obálku s identitou.
- Vybereme první skupinu a požádáme ji, aby přečetla číslo obálky, kterou má, profil i jak se rozhodla, popř. proč. Necháme i ostatní skupiny, aby se k danému profilu vyjádřily. Nakonec vyzveme první skupinu, aby otevřela a přečetla pravou identitu ukrytou v obálce. Tímto způsobem pokračujeme u všech obálek.
- V průběhu diskuzi podněcujeme žáky otázkami, např.: *Čekali jste takovou pravou identitu? Trefili jste se? Z jakého důvodu si o sobě lidé na internetu vymýšlejí? Je to důvod k tomu, podobného člověka nepřijmout za přítele?*
- Diskutujeme i o tom, podle čeho se rozhodovali. Co bylo obtížné, co naopak snadné. *Jaká jsou nebezpečí při přijímání lidí do „přátel“ na sociálních sítích? Jak těmto nebezpečím předejít? Co si myslí o tom, že si někteří lidé přidávají abnormální množství přátel, např. na Facebooku?*

Bezpečný profil na internetu⁵⁹

Cíl: Poukázat na obtížnost rozlišit pravdivé a nepravdivé informace v komunikačních prostředcích.

Organizační forma: hromadná

Časová náročnost: 30 minut

Teoretická příprava:

- Kol. Aut. *Jak se prezentujeme na Internetu – Soukromí na síti: Facebook, Lide.cz a spol.*

---

⁵⁹ ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. 2011, s. 62.

- ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. 2011.
- Kol. Aut. *Ochrana osobních údajů a osobnosti: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012.
- Dokumenty Úřadu pro ochranu osobních údajů - konkrétně dostupné z: <http://www.uoou.cz/files/letak.pdf> a <http://www.uoou.cz/uoou.aspx?menu=4>.

Materiál:

- krabici s otvorem pro vhazování lístků
- papíry velikosti A6 - pro každého žáka
- psací potřeby

Popis:

- S žáky se posadíme do kruhu, rozdáme jim papíry i psací potřeby a požádáme je, aby na papír napsali své jméno, 2 pravdivé a 1 nepravdivou informaci o sobě. Nepravdivé tvrzení by mělo být takové, aby ho nebylo lehké uhodnout.
- Doprostřed kruhu dáme krabici a žáky požádáme, aby do ní vhodili papír se svým jménem. Jakmile budou všichni zpátky na svých místech, lístky v krabici pomícháme a pošleme ji po směru hodinových ručiček podél kruhu.
- Požádáme žáky, aby vždy vytáhli jeden papír, přečetli, komu patří a informace, které uvedl (pokud si žák vytáhne svůj vlastní, vrátí jej zpět a vytáhne si jiný). Zbytek skupiny pak hádá, která informace je tou nepravdivou. Pokud tomu tak je, dotyčná osoba ji potvrdí.
- Po vytáhnutí všech lístků následuje diskuze. *Je těžké rozlišit pravdu od lži? Bylo by to těžší u úplně neznámé osoby? Zdůrazněte, že na internetu je obtížné si pravdivost informací ověřit, a to i v případě dlouhodobé komunikace.*
- Společně se zamyslíme nad rozdílem online a skutečného přátelství. Objasníme, jakou roli může hrát sdílení osobních informací. Dětem vysvětlíme, že nejlepší je si představit, jaké informace bychom byli ochotní sdělit cizímu člověku na ulici! Takové informace by mělo být bezpečné sdělit i na internetu.

4. 1. 3. 5 Prevence

Netiketa školy⁶⁰

Cíl: Vymyslet vlastní Netiketu školy. Uvědomit si, jak důležité je dodržovat pravidla bezpečného internetu.

Organizační forma: skupinová - hromadná

Časová náročnost: 45 minut

Teoretická příprava:

- Kol. Aut. *Kyberšikana a její prevence: příručka pro učitele*. 2009.

Materiál:

- příklady pravidel (*Příloha 17*)
- papíry A3 - pro každou skupinu
- fixy, pastelky
- nůžky
- čistý papír A4

Popis:

- Nejdříve se posadíme s žáky do kruhu a do středu dáme rozstříhané příklady pravidel. Vyzveme je, aby si postupně (například po směru kruhu) brali vždy jeden příklad a přečetli jej.
- U každého příkladu se pozastavíme a zhodnotíme, proč je tak důležitý. Žáci mohou diskusi doplnit o vlastní zkušenosti a postřehy. Do ničeho je však nenutíme! Na závěr diskuze se společně zamyslíme, zda bychom vymysleli i nějaká vlastní pravidla (pokud ano, můžeme je sepsat na volný list papíru)
- V druhé části aktivity žáky rozdělíme do skupin, jejichž úkolem bude zanést uvedená pravidla na papír. „Plakáty“ s názvem Netiketa mohou doplnit vlastními ilustracemi.
- Po vyhotovení Netikety představí každá skupina svůj výtvar. Práce vystavíme ve třídě informatiky.

---

⁶⁰ Aktivitu zpracovala autorka bakalářského projektu.

Kyberplakáty⁶¹

Cíl: Vytvořit souhrn znalostí o kyberšikaně, který může informovat ostatní, a tím působit preventivně.

Organizační forma: skupinová

Časová náročnost: 45 minut (dvouhodinovka)

Teoretická příprava:

- Kol. Aut. *Kyberšikana a její prevence: příručka pro učitele*. 2009.

Materiál:

- vymyšlené názvy plakátů
- papíry A3 pro každou skupinu
- fixy, pastelky

Popis:

- Předem vymyslíme, jaké názvy by mohly plakáty mít. Na jejich přesném znění se můžeme dohodnout s žáky. (například *Co je to kyberšikana? Kdo může být agresorem? Jak se bránit? Jaké jsou druhy kyberšikany?*)
- Děti rozdělíme do skupin a rozdáme jim potřebný materiál. Úkolem každé skupiny je vytvořit plakát, který bude odpovídat názvu, který jim zadáme. Na plakátu děti pracují společně, mohou psát i kreslit.
- Na závěr aktivity žáci představí svůj plakát. Můžeme se doptávat na jednotlivé položky uvedené na plakátu. Po skončení hodiny plakáty vyvěsíme ve škole na dobře viditelném místě, popř. v učebně Informatiky.

Poznámka: Uvedená aktivita není vhodná, pokud děti nemají potřebné znalosti a dovednosti k řešení kybernetické šikany.

---

⁶¹ ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. 2011, s. 97

4. 1. 3. 6 Intervence

Online příběh⁶²

Cíl: Rozvíjet schopnosti vhodného řešení kyberšikany.

Organizační forma: skupinová – hromadná

Časová náročnost: 2 x 45 minut (dvouhodinovka)

Teoretická příprava:

- ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. 2011.
- Kol. Aut. *Kyberšikana a její prevence: příručka pro učitele*. 2009.

Materiál:

- Obálky - podle počtu skupin
- Velké archy papíru – podle počtu skupin
- Lepidlo – podle počtu skupin
- Čistý papír – každé skupině dvě A4
- Papíry s vytištěným příběhem, rozstříhaný – podle počtu skupin (*Příloha 18*)
- Tabule a křídly – popř. fixy.
- Psací potřeby, fixy, pastelky, apod.
- Kontakty na organizace, které se zabývají řešením kyberšikany. (*Příloha 13*)

Popis:

- Žáky rozdělíme do skupin po čtyřech až pěti. Každé skupině dáme lepidlo, 2x čistý papír a obálku, ve které je rozstříhaná kopie příběhu. Upozorníme, že i když se nejedná o skutečný příběh, je skutečným příběhem inspirován.
- Úkolem každé skupiny je seřadit příběh od začátku do konce a nalepit jej na čistý papír ve správném pořadí.
- Vyzveme skupiny, aby se zamyslely nad celým příběhem a možným řešením tohoto problému. Své postřehy mohou sepsat na volný list papíru. Současně mezi skupinami procházíme, kontrolujeme správnost seřazení příběhu a podněcujeme dalšími otázkami, které můžeme napsat i na tabuli (např. *Jaká je hranice mezi kyberšikanou a legrací? Proč se stala obětí? Kdo všechno se obětí může stát? Co by měla Hanka dělat? Kdo jí může pomoci? Kam ještě se dá obrátit? Jak jí můžeme pomoci my, pokud by to byla např. naše*

---

⁶² ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. 2011, s. 63.

kamarádka/spolužačka? Jaké to pro ni může mít následky? Jaké následky to má pro agresora?). Určíme časový úsek (např. deset minut), který mají na sepsání hlavních myšlenek. Vysvětlíme jim, že si o podobných otázkách budeme povídat i společně.

- Jakmile jsou všechny skupiny hotové, vyzveme je, aby se posadily do kruhu (každá skupina by měla sedět blízko sebe). Následuje diskuze. *Co se v příběhu odehrálo? Jaké máme základní zásady bezpečnosti? Jaký pocit by měli, kdyby se něco podobného dělo jejich kamarádovi/kamarádce? Jak by se zachovali? Kam se můžeme s kyberšikanou obrátit?* Využíváme i otázek, které jsme jim kladli po dobu skupinové práce. Žáci se mohou při diskuzi opírat o myšlenky, které si zaznamenali při skupinové práci.
- Důležitým bodem diskuze je zmínit, jaké kroky podniknout v podobných případech (ukončení komunikace, zamezení přístupu agresorovi, uchování důkazů, oznámení útoku – dát dětem k dispozici vytištěný propagační leták s organizacemi), zdůraznit, že oběti se může stát kdokoliv a poukázat na důležitost svěřit se se situací blízké osobě i konkrétním organizacím. Žáci by si měli být vědomi toho, že přehlížením kyberšikany ji vlastně podporují.
- Po celou dobu diskuze zapisujeme hlavní myšlenky na tabuli. Můžeme je zapisovat sami, popř. dát prostor těm, kteří s danou myšlenkou přišli.
- Na závěr aktivity dostane každá skupina stejný úkol: Vymyslet propagační plakát pro osoby, které by se mohly dostat do podobné situace a bály se ji řešit. Inspirovat se mohou informacemi na tabuli, popř. jim dáme k dispozici leták s kontakty na organizace zabývající se kyberšikanou. Dětem vysvětlíme, že plakát by je měl nalákat k promluvení a řešení situace. Mohou tam použít přímá oslovení (MLUV! Svěř se!), odkázat na místa, kam se obrátit, zachytit možnosti, které v takové chvíli člověk má, apod.
- Po vyhotovení propagačních plakátů je jednotlivé skupiny krátce představí. Hotové plakáty vyvěsíme ve třídě informační technologie, v blízkosti schránky důvěry, popř. na jiném dobře viditelném místě ve škole, např. na chodbě.

Proč nic neříct?⁶³

Cíl: Uvědomit si důvody, které mají oběti kyberšikany k vyhledání pomoci a zdůraznit organizace, na které se mohou obrátit.

Organizační forma: skupinová – hromadná

Časová náročnost: 45 minut

Teoretická příprava:

- ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. 2011.
- Kol. Aut. *Kyberšikana a její prevence: příručka pro učitele*. 2009.
- Kol. Aut. *Kyberšikana ve školní prostředí: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012.

Materiál:

- Kopie karet „Důvody, proč nic neříct.“ - každé skupině (*Příloha 19*)
- Kontakty na organizace, které se kyberšikanou zabývají (*Příloha 13*)

Popis:

- Třídě vysvětlíme, že oběti kyberšikany si mnohdy ponechávají svůj smutek jen pro sebe. Důvodů proč to dělají, může být mnoho a na některé z nich se v této aktivitě zkusíme podívat. Dále zdůrazníme, že je důležité, aby se nebáli svěřit někomu důvěryhodnému a požádat o pomoc.
- Žáky rozdělíme do skupin po pěti. Každé skupině dáme arch papíru s předtištěnými kartami „Důvody, proč nic neříct.“. Úkolem skupin je tvrzení na kartách seřadit podle důležitosti od hlavních příčin po nepravděpodobné.
- Jakmile žáci skončí, vyzveme je, aby se posadili do jednoho kruhu (blízko své skupiny). Následuje hodnocení jednotlivých důvodů a diskuze. Každá skupina přečte, jakým způsobem důvody, uvedené na kartách, seřadila a proč. Můžeme porovnat řešení jednotlivých skupin. Liší se? Požádáme žáky, aby se pokusili vymyslet další důvody, proč nic neříct.
- Zdůrazníme potřebu svěřit se, a že nelze spoléhat na to, že se situace vyřeší sama. Poradíme jim, aby si v takových případech uchovávali všechny možné důkazy (e-maily, fotografie, SMS, ...). Ujistíme se, že vědí, kam se obrátit (rodina, škola, přátelé, konkrétní organizace). V případě konkrétních organizací žáky odkážeme na leták, který vyvěsíme na viditelném místě ve škole.

---

⁶³ ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. 2011, s. 69.

4. 2 Doporučení pro efektivní realizaci projektu

4. 2. 1 Začlenění problematiky kyberšikany do dokumentů školy

Školní řád

Současný školní řád uvádí zákaz používání mobilních telefonů během vyučování. Pro účinnou prevenci kyberšikany se doporučuje:

- rozšířit zákaz používání během výuky na veškeré elektronické technologie a internet.⁶⁴
- stanovit řešení kybernetické šikany jak mezi žáky, tak vůči pedagogům⁶⁵
- stanovit pravidla pro zveřejňování osobních údajů a fotografií (i v případě fotografií umístěných na školních webových stránkách)⁶⁶

Minimální preventivní program

Současný minimální preventivní program ZŠ Olbramovice je zaměřen na prevenci sociálně patologických jevů, mezi nimiž zmiňuje i šikanu. Vhodným začleněním problematiky kyberšikany do minimálního preventivního programu by bylo rozšíření právě tohoto zmíněného bodu. Je důležité si uvědomit časté prolínání školní šikany s kyberšikanou. Proto kyberšikanu vždy řešíme s předpokladem, že se jedná o rozvinutou šikanu školní.⁶⁷

Škola může jako oporu použít metodické materiály pro pedagogické pracovníky zpracované Národním centrem bezpečnějšího internetu, které se nacházejí na jejich webových stránkách ke stažení⁶⁸ a stanovují konkrétní způsoby práce s kyberšikanou nebo Metodický pokyn MŠMT z roku 2013 k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních, dostupný ze stejných webových stránek.⁶⁸

---

⁶⁴ Více informací, jak správně pracovat s renovací školního řádu lze nalézt v materiálu *Technické zajištění on-line bezpečnosti na školách*, který vznikl v rámci projektu OP VK Škola bezpečně online. Dostupné z: <http://www.ncbi.cz/category/6-metodiky-ucebni-materialy#>

⁶⁵ Kol. Aut. *Kyberšikana ve školní prostředí: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012, s. 20.

⁶⁶ NCBI. *Technické zajištění online bezpečnosti na školách*. 2012, s. 15 – 16.

⁶⁷ Kol. Aut. *Kyberšikana ve školní prostředí: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012, 4.

⁶⁸ NCBI. *Metodiky, učební materiály. Národní centrum bezpečnějšího internetu*. [online]. [cit. 2014-01-06] Dostupné z: <http://www.ncbi.cz/category/6-metodiky-ucebni-materialy#>

Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání

V učebním plánu na úrovni prvního stupně doporučujeme zakotvit kyberšikanu do vzdělávací oblasti Informační a komunikační technologie a v rámci mezipředmětových vztahů do průřezového tématu Mediální výchova.

V učebním plánu na úrovni druhého stupně doporučujeme zakotvit kyberšikanu do vzdělávací oblasti Informační a komunikační technologie a Člověk a zdraví a v rámci mezipředmětových vztahů do průřezového tématu Mediální výchova.

Znalosti a dovednosti internetu je vhodné začlenit do tematických plánů předmětů vyučovaných v rámci vzdělávací oblasti Informační a komunikační technologie. Znalostmi a dovednostmi se v tomto případě myslí:

- schopnost žáků pohybovat se v internetovém prostředí bezpečně (umí si nastavit e-mailové služby, nevyžádanou poštu, umí pracovat se sociálními sítěmi, mají dostatečně bezpečné heslo,...),
- schopnost žáků nahlásit nevhodný obsah na internetu (falešný profil na sociální síti, neslušné či urážlivé video na youtube.cz, ...), případně vědí, kde tyto informace nalézt a koho kontaktovat.⁶⁹

4. 2. 2 Další preventivní opatření

Vzdělávání pedagogického sboru v oblasti kyberšikany

Aby mohl pedagogický sbor působit preventivně v oblasti kyberšikany, je potřebná alespoň základní znalost uvedené problematiky. Dokonce i samotná znalost komunikačních prostředků a schopnost s nimi pracovat může pomoci v pochopení problému a v lepší komunikaci s žáky. Znalosti o kyberšikaně a s ní související dovednosti mohou pedagogové získat například v rámci kurzů, které jsou pořádány projektem E-bezpečí⁷⁰ nebo projektem Minimalizace šikany⁷¹

---

⁶⁹ Tyto informace (jak pracovat se sociálními sítěmi, aplikacemi, ...) nalezneme v doporučených materiálech, které uvádíme v podkapitole Další preventivní opatření.

⁷⁰ Aktuální informace o kurzech lze nalézt na webových stránkách projektu E-bezpečí, které jsou dostupné z: www.e-bezpeci.cz

⁷¹ Aktuální informace o kurzech lze nalézt na webových stránkách projektu Minimalizace šikany, které jsou dostupné z: www.minimalizacesikany.cz

Informace lze získat i vlastním studiem problematiky. Pro uvedený účel doporučujeme následující prameny:

- ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2011. 104 s. ISBN 978-80-7367-984-2.
- ECKERTO VÁ, Lenka a Jan DOČEKAL. *Bezpečnost dětí na internetu. Rádce zodpovědného rodiče*.
- Metodické materiály pro pedagogické pracovníky zpracované Národním centrem bezpečnějšího internetu nacházející se na jejich internetových stránkách. Dostupné z: <http://www.ncbi.cz/category/6-metodiky-ucebni-materialy#>
- Výukové materiály poskytnuté organizací Online Safety Institute a převzaté z německého originálu organizace Klicksafe.de (www.klicksafe.de). Dostupné z: <http://www.bezpecne-online.cz/vyukove-materialy/ke-stazeni>
- Příručka pro školy a učitele, ve které jsou uvedeny základní postupy při ohlašování šikany Policii ČR a Orgánu sociálně právní ochrany dětí. Dostupné z: http://www.minimalizacesikany.cz/images/stories/ospod_final.pdf.
- Webové stránky Úřadu pro ochranu osobních údajů. Dostupné z: www.uoou.cz
- Webové stránky projektu Minimalizace šikany. Dostupné z: <http://www.minimalizacesikany.cz/>
- Dokumenty, které jsou volně ke stažení na stránkách projektu Minimalizace šikany. Dostupné z: <http://www.minimalizacesikany.cz/ke-stazeni>
- Publikace *Děti a online rizika* vydaná Linkou bezpečí ČR, která je dostupná z: <http://www.pomoc-online.cz/jsem-rodic/publikace/183-3>
- Webové stránky Internet Hotline, dostupné z: <http://www.internethotline.cz/informace/faq.htm>.
- Webové stránky projektu E-nebezpečí, dostupné z: <http://e-nebezpeci.cz/>
- Metodický pokyn MŠMT z roku 2013 *k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních*, dostupný z: <http://www.ncbi.cz/category/6-metodiky-ucebni-materialy>

Kontaktní osoba

Kontaktní osobou je pedagog, který bude dětem i rodičům představen jako osoba, na kterou se mohou v případě podezření kyberšikany obracet. Tato osoba by měla mít s žáky pozitivní vztah, neměli by se bát sdělit jí své starosti. Samozřejmostí je, že se žáci mohou obrátit i na kteroukoliv jinou osobu ve škole.⁷²

Doporučenou osobou je školní metodik prevence. Uvedený pedagog by se měl v dané problematice dostatečně (sebe)vzdělávat, aby byl schopen preventivně působit v dané oblasti, případné projevy kyberšikany rozpoznat a následně situaci řešit.

Externí primární prevence a spolupráce s odborníky

V oblasti kyberšikany mohou pozitivně působit přednášky, popř. semináře uspořádané pro žáky v rámci projektu E-bezpečí nebo Nebud' obět'.⁷³

Technické zajištění on-line bezpečnosti na školách

Důležitým bodem prevence je mimo jiné i technické zabezpečení školy. Cílem je vytvořit takové prostředí, aby měl pedagog by možnost sledovat, kam se dítě ze školních počítačů hlásí. Stránky s nevhodným obsahem (pornografie, stránky s rasistickým podtextem) budou blokovány automaticky. Doporučujeme zakázat navštěvování sociálních sítí, online her a chatových místností. Vhodná je podpora pozitivního využívání internetu (vzdělávací portály, zajímavá videa, ...).⁷⁴

Vytvoření online schránky důvěry

Online schránka důvěry umožňuje žákům bezpečný způsob, jak upozornit na případnou kyberšikanu (i jiné problémy). Dítě se na rozdíl od klasické schránky důvěry umístěné v prostorách školy nemusí obávat, že někdo zahlédne, jak schránku používá.⁷²

Online schránka důvěry bude zmíněna i v kontaktních materiálech, které budou umístěny na viditelném místě v budově školy (*Příloha 13*). Tyto kontakty lze umístit i na webovou stránku poblíž zmíněné schránky.

---

⁷² Kol. Aut. *Jak zvládnout kyberšikanu?* s. 14.

⁷³ Aktuální informace o kurzech lze nalézt na webových stránkách projektu E-bezpečí, které jsou dostupné z: www.e-bezpeci.cz a projektu Nebud' obět', které jsou dostupné z: www.nebudobed.cz.

⁷⁴ NCBI. *Technické zajištění online bezpečnosti na školách*. 2012

Pozitivní využívání komunikačních prostředků

Nemá význam zakazovat dětem využívání komunikačních prostředků. Úspěšnější prevencí je ukázat žákům pozitivní stránku komunikačních prostředků a rozvíjet schopnost si tuto správnou činnost vybrat.⁷⁵

Pozitivní využívání komunikačních prostředků žákům předáme tím, že je naučíme rozlišovat hodnotné stránky oproti nekvalitním zdrojům (např. rozdíl mezi oficiální stránkou určitého tématu a blogem s obdobnou tematikou). Zařadit vyhledávání v internetových zdrojích lze i do školních předmětů, žáci se tak učí pozitivně využívat internet. Můžeme jim ukázat stránky se zajímavými informacemi, videi, vzdělávací stránky, dětské chaty, apod.⁷⁵

Rozvoj pozitivních emocí mezi žáky

Jelikož se kyberšikana poměrně často prolíná se šikanou školní, je její důležitou prevencí posilování zdravého kolektivu ve třídě. Důležitý je rozvoj empatie a úcty mezi žáky i vůči učitelům. U dětí je třeba podporovat důvěru k učiteli, neboť je nezbytná pro řešení již vzniklého problému.⁷⁶

Apel na rodiče

I přes preventivní opatření školy tráví děti poměrně dost času na počítači doma. Rodiče často netuší, jaká nebezpečí mohou dětem u monitorů hrozit. Vhodný způsob zapojení rodičů do preventivních opatření může pomoci ke zlepšení současné situace.⁷⁷

Škola může uspořádat pro rodiče dobrovolný seminář, popř. jim poskytnout informační letáky⁷⁸ se základními informacemi o problematice, prevenci a možnostech obrany s kontakty na různé organizace. Rodiče by měli mít povědomí o školní kontaktní osobě, na kterou se mohou v případě nouze obrátit.⁷⁷

---

⁷⁵ Kol. Aut. *Nezákonný a nevhodný obsah na internetu: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky.* 2012, s. 18

⁷⁶ Kol. Aut. *Jak zvládnout kyberšikanu?* s. 13

⁷⁷ NCBI. *Technické zajištění online bezpečnosti na školách.* 2012, s. 16 – 17.

⁷⁸ Materiály, které může škola rodičům poskytnout, jsou dostupné např. z: <http://www.bezpecne-online.cz/vyukove-materialy/ke-stazeni>.

Obsažnost problematiky

V kyberprostoru žákům hrozí i jiné nebezpečí než jen kyberšikana. Jednotlivé problémy se mohou dokonce prolínat. Vhodným rozšířením do budoucna by bylo zaměřit se i na ostatní, stejně nebezpečné patologické jevy, které žáky prostřednictvím komunikačních technologií ohrožují (např. kybergrooming, kyberstalking, sexting, dětská pornografie).⁷⁹

4.3 Technické a organizační zajištění projektu

Personální zabezpečení

Preventivně by v této oblasti měli působit všichni pedagogičtí pracovníci, ale nejdůležitější osobou je zvolená **kontaktní osoba**, na kterou se děti obracejí v případě potřeby. Jako vhodnou kontaktní osobu doporučujeme školního metodika prevence.

Kromě kontaktní osoby mají možnost ovlivnit prevenci kyberšikany zejména:

- výchovný poradce,
- třídní učitel (především na prvním stupni),
- vyučující předmětu Informační technologie,
- a vyučující předmětu Výchova ke zdraví.

Materiální zabezpečení

Vzhledem k charakteru projektu nelze s přesností určit celkový počet materiálních potřeb. Pedagog si z doporučených aktivit vybere vždy takovou, kterou v dané chvíli považuje za vhodnou. Např. pokud má pocit, že žáci potřebují zlepšit znalosti ohledně prostředků kyberšikany, vybere k tomu určenou aktivitu. Rozhoduje se na základě informací, které má k dispozici (pozoruje třídní kolektiv, komunikuje s žáky).

Nutno říci, že většinu materiálu, který je k realizaci aktivit potřeba, má škola každodenně k dispozici. Ostatní materiál (psací potřeby, pastelky, nůžky, lepidlo) si děti do školy nosí pravidelně, případně na požádání.⁸⁰

---

⁷⁹ Kol. Aut. *Výchova k bezpečnému a etickému užívání internetu: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012

Rozpočet projektu

Materiálem, který je potřebný na realizaci projektu (zejména aktivit obsažených v projektu) škola disponuje po celý školní rok. Zmíněný materiál (čisté papíry různého formátu, archy balicího papíru, krabice, ...) je hrazen z Fondu rodičovského sdružení. Pomůcky (např. psací potřeby, nůžky, pera, pastelky, fixy) jsou povinnou žákovou výbavou potřebnou k výuce a hradí si ji sami.

Domníváme se, že přesný ani přibližný rozpočet nelze pro charakter projektu stanovit. Jakákoliv z aktivit může být za jeden školní rok použita vícekrát (v rámci výuky v různých třídách), popřípadě nemusí být využita nikdy. Materiálu, který je každým rokem hrazen z Fondu rodičovského sdružení, má škola dostatek. Na konci školního roku materiál zpravidla zbývá, k dokupování nedochází.

Případná externí primární prevence pro žáky bude financována z Fondu rodičovského sdružení. Pokud bude finanční částka za uvedenou prevenci vyšší, než jsou finanční možnosti školy, požádá škola o doplacení zákonné zástupce žáků. Pokud se škola rozhodne využít nabídku seminářů pro pedagogy, budou placeny z finančních prostředků, které má škola pro tyto účely vyhrazené.⁸⁰

---

⁸⁰ Osobní rozhovor s Mgr. Ladislavem Ruibarem, ředitelem ZŠ a MŠ Olbramovice a Mgr. Soňou Weiserovou, zástupkyní ředitele školy. V ZŠ Olbramovice, Olbramovice, 15. 3. 2013.

ZÁVĚR

Důvodem vytvoření uvedeného bakalářského projektu byla snaha pomoci Základní škole Olbramovice v prevenci kyberšikany. Cílem projektu bylo poskytnout škole základní informace o kyberšikaně, způsoby, jak s ní pracovat a současně navrhnout aktivity, které by rozvíjeli znalosti, dovednosti a hodnoty v oblasti kyberšikany u žáků na prvním a druhém stupni. Při tvorbě projektu jsme vycházeli z odborných textů o kyberšikaně i ze zjištěných údajů v rámci průzkumu.

V první kapitole jsme se zabývali kyberšikanou obecně. Zmíněna byla rozdílnost ale i společné rysy školní šikany s kyberšikanou, základní znaky kyberšikany, její prostředky a příčiny. Uvedli jsme, kdo vše je aktérem kyberšikany, jak s ní pracovat, i jaký je její vztah k legislativě. V závěru první kapitoly jsme se dotkli i souvisejících pojmů.

Druhá kapitola se zaměřovala na Základní školu Olbramovice, její charakteristiku, okolí, historii, ekonomickou situaci a prozatímní zkušenosti, které s podáváním projektů měla.

Třetí kapitola projekt celkově charakterizovala. Uvedli jsme zde předmět, cíl projektu, současný i plánovaný stav a multiplikační efekt. Zmíněnou kapitolu jsme doplnili průzkumem, který poukazuje na potřebnost projektu.

Čtvrtá kapitola se zabývala řešením situace. Zmínili jsme konkrétní aktivity pro práci s žáky a další doporučení pro efektivitu preventivního programu. Na konci kapitoly jsme se uvedli technické a organizační zajištění projektu.

LITERATURA A PRAMENY

Literatura

ČERNÁ, Alena a kol. *Kyberšikana: Průvodce novým fenoménem*. 1. vyd. České Budějovice: Grada Publishing, 2013. 152 s. ISBN 978-80-247-4577-0.

ECKERTOVIÁ, Lenka a Daniel DOČEKAL. *Bezpečnost dětí na internetu: Rádce zodpovědného rodiče*. 1. Vyd. Brno: Computer Press, 2013. ISBN 978-80-251-3804-5.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu*. 1. Vyd. České Budějovice: Grada Publishing, 2007. 272 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

KOLÁŘ, Michal. *Nová cesta k léčbě šikany*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2011. 336 s. ISBN 978-80-7367-871-5.

KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2008. 216 s. ISBN 978-80-7367-383-3.

KRAUS, Blahoslav, Věra POLÁČKOVÁ a kol. *Člověk, prostředí a výchova*. Brno: Paido, 2001. 199 s. ISBN 80-7315-004-2.

Kol. Aut. *Co máme rádi: komunikaci + hry! Chatování*. Online Safety Institute. 9 s. Převzato z německého originálu organizace Klicksafe.de (www.klicksafe.de). Dostupné z: <http://www.bezpecne-online.cz/viewcategory/3-materialy-pro-ucitele>

Kol. Aut. *Děti a online rizika*. Sdružení Linka bezpečí, 2012. ISBN 978-80-904920-3-5. Dostupné z: <http://www.pomoc-online.cz/jsem-rodic/publikace/183-3>

Kol. Aut. *Jak se prezentujeme na Internetu – Soukromí na síti: Facebook, Lide.cz a spol.* Online Safety Institute. 14 s. Převzato z německého originálu organizace Klicksafe.de (www.klicksafe.de). Dostupné z: <http://www.bezpecne-online.cz/viewcategory/3-materialy-pro-ucitele>

Kol. Aut. *Jak zvládnout kyberšikanu?* Praha: Online Safety Institute. 24 s. Převzato z německého originálu organizace Klicksafe.de (www.klicksafe.de). Dostupné z: <http://www.bezpecne-online.cz/viewcategory/3-materialy-pro-ucitele>

Kol. Aut. *Kyberšikana a její prevence: příručka pro učitele*. 1. Vyd. Plzeň: Člověk v tísni, 2009. 108 s. ISBN 978-80-86961-78-1. Dostupné z: <http://www.minimalizacesikany.cz/ke-stazeni>

Kol. Aut. *Kyberšikana ve školní prostředí: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. NCBI, 2012. 44 s. Dostupné z: <http://www.ncbi.cz/category/6-metodiky-ucebni-materialy#>

Kol. Aut. *Ochrana osobních údajů a osobnosti: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. NCBI, 2012. 42 s. Dostupné z: <http://www.ncbi.cz/category/6-metodiky-ucebni-materialy>

Kol. Aut. *Na co bychom neměli zapomínat: Základní bezpečnost! Opatrné zacházení s osobními údaji*. Online Safety Institute. 9 s. Převzato z německého originálu organizace Klicksafe.de (www.klicksafe.de). Dostupné z: <http://www.bezpecne-online.cz/viewcategory/3-materialy-pro-ucitele>

Kol. Aut. *Nezákonný a nevhodný obsah na internetu: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. NCBI, 2012. 40 s. Dostupné z: <http://www.ncbi.cz/category/6-metodiky-ucebni-materialy>

Kol. Aut. *Výchova k bezpečnému a etickému užívání internetu: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. NCBI, 2012. 40 s. Dostupné z: <http://www.ncbi.cz/category/6-metodiky-ucebni-materialy>

NCBI. *Technické zajištění online bezpečnosti na školách*. NCBI, 2012. 20 s. Dostupné z: <http://www.ncbi.cz/category/6-metodiky-ucebni-materialy>

ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2011. 104 s. ISBN 978-80-7367-984-2.

ZICH, František. *Úvod do sociologického výzkumu*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2007. 116 s. ISBN 80-86754-19-7.

Interní dokumenty ZŠ a MŠ Olbramovice, Olbramovice

BOGNEROVÁ, Lenka. *Minimální preventivní program*. Olbramovice: ZŠ a MŠ Olbramovice, 2013. 10 s.

Kol. Aut. *Školní vzdělávací program*. Olbramovice: ZŠ a MŠ Olbramovice, 2006. 21 s.

RUIBAR, Ladislav a kol. *Historie škol v Olbramovicích*. Olbramovice: 2010. 9 s.

RUIBAR, Ladislav. *Projektový záměr – ZŠ a MŠ Olbramovice*. Olbramovice: ZŠ Olbramovice, 2011. 2 s.

Osobní informace

RUIBAR, Ladislav a Soňa WEISEROVÁ. Osobní komunikace. V ZŠ Olbramovice, Olbramovice. 15. 3. 2013 – 4. 2. 2014.

BOGNEROVÁ, Lenka a Hana DANCINGEROVÁ. Osobní komunikace. V ZŠ Olbramovice, Olbramovice. 4. 6. 2013.

Elektronické zdroje

BYSTRONĚ, Marcel. *Kyberšikana zabíjí!* In: *blog.iDnes.cz* [online]. 2009-01-05 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://bystron.blog.idnes.cz/c/64160/Kybersikana-zabiji.html>

Centrum PRVoK PdF. *E-bezpečí* [online]. 2008 - 2014 [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <http://e-bezpeci.cz>. ISSN 2336-1360

CZI. *Horká Linka* [online]. Dostupné z: <http://www.horkalinka.net/index.asp>

LINKA BEZPEČÍ. *Linka bezpečí* [online]. Dostupné z: <http://www.linkabezpeci.cz/>

LINKA BEZPEČÍ. *Pomoc online.cz* [online]. 2010. Dostupné z: <http://www.pomoc-online.cz/>

MĚSTYS OLBRAMOVICE. *Městys Olbramovice: oficiální stránky městyse* [online]. [cit. 2013-05-20]. Dostupné z: <http://www.mestys-olbramovice.cz/>

Minimalizace šikany [online]. ©2008. Dostupné z: <http://www.minimalizacesikany.cz.>

MŠMT. EU peníze základním školám. *Operační program vzdělávání pro konkurenceschopnost* [online]. ©2000 – 2014 [cit. 2014-01-3]. Dostupné z: <http://www.op-vk.cz/cs/eu-penize-skolam/eu-penize-zakladnim-skolam/>.

NADACE NAŠE DÍTĚ. *Internet Hotline* [online]. Dostupné z: <http://www.internethotline.cz/index.htm>

NCBI. *Bezpečně online* [online]. Dostupné z: <http://www.bezpecne-online.cz/uvod.>

NCBI. Metodiky, učební materiály. *Národní centrum bezpečnějšího internetu* [online]. ©2012 [cit. 2014-01-06] Dostupné z: <http://www.ncbi.cz/category/6-metodiky-ucebni-materialy#>

NEBUĎ OBĚŤ. *Nebud' obět': Rizika internetu a komunikačních technologií* [online]. 2014. Dostupné z: <http://nebudobet.cz/>

NET UNIVERSITY. *Projekt E-Nebezpečí pro učitele* [online]. 2010 – 2012. Dostupné z: <http://e-nebezpeci.cz/>.

POLICIE ČR. Formulář pro hlášení závadového obsahu a aktivit v síti internet. *Policie České republiky* [online]. 2014. Dostupné z: <http://aplikace.policie.cz/hotline/>

SZIF. O projektu: Ovoce do škol v ČR. *Ovoce do škol* [online]. ©2012 [cit. 2014-01-3]. Dostupné z: <http://www.ovocedoskol.szif.cz/web/Default.aspx?aid=140>.

Úřad pro ochranu osobních údajů [online]. 2013 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: www.uoou.cz

ZDRAVÉ ZUBY. O programu. *Zdravé zuby* [online]. ©2012 [cit. 2014-21-2]. Dostupné z: <http://www.zdravezuby.cz/o-projektu/o-programu>

Zákon

Metodický pokyn MŠMT z roku 2013 *k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních*.

Vyhláška č. 74/2005 ze dne 9. února 2005 *o zájmovém vzdělávání*.

Zákon č. 261/2004 ze dne 24. září 2004 *o předškolním, základním, středním a vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)*.

Výzkum

ŠMAHAJ, Jan a kol. *Virtuální šikana a její psycho-sociální konsekvence u vysokoškolských studentů*. Univerzita Palackého v Olomouci. Brno: 2011.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Dotazník – Kyberšikana

Příloha 2: Tabulky – přehlednost provedených aktivit na 1. a 2. stupni

Příloha 3: Pracovní list k aktivitě *Které moderní komunikační prostředky používám?*

Příloha 4: Dotazník k aktivitě *Co prozradíš na Internetu?*

Příloha 5: Pracovní list k aktivitě *Ochrana a Obrana*

Příloha 6: Příběh Petra k aktivitě *Ochrana a obrana*

Příloha 7: Pracovní list k aktivitě *Ruka bezpečí*

Příloha 8: Pracovní list k aktivitě *Pravidla chatu – znáš některá?*

Příloha 9: Pracovní list k aktivitě *Komu bych poslal jakou zprávu.*

Příloha 10: Tabulka k aktivitě *Rizika přílišné otevřenosti*

Příloha 11: Osobní informace k aktivitě *Bezpečné a nebezpečné informace*

Příloha 12: Karty k aktivitě *Co je to kyberšikana?*

Příloha 13: Tabulka kontaktů organizací zabývajících se kyberšikanou

Příloha 14: Příběhy k aktivitě *Jak se cítím?*

Příloha 15: Číslice k aktivitě *Jak se cítím?*

Příloha 16: Sada karet „Přidej do přátel“ k aktivitě *Přidej kamaráda*

Příloha 17: Příklady pravidel k aktivitě *Netiketa školy*

Příloha 18: Příběh k aktivitě *Online příběh*

Příloha 19: Karty k aktivitě *Proč nic neříct?*

PŘÍLOHY

Příloha 1: Dotazník - Kyberšikana⁸¹

DOTAZNÍK – KYBERŠIKANA

Dotazník je anonymní, proto se nepodepisuj!

Pohlaví: Žena x Muž (Zakroužkuj správnou odpověď.)

1. Která tvrzení podle tebe kyberšikanu vystihují?

(Můžeš vybrat více možností.)

- a) Kyberšikana je stejná jako šikana ve škole. Ničím se neliší.
- b) Kyberšikana je forma fyzického násilí.
- c) Kyberšikana je forma psychického násilí.
- d) Kyberšikana probíhá pouze prostřednictvím internetu.
- e) Kyberšikana může probíhat ve všech komunikačních prostředcích.
- f) Málokdo se s kyberšikanou setká.
- g) S Kyberšikanou se už setkalo a setká mnoho dospělých i dětí.
- h) Kyberšikana je mnohem menší riziko, než šikana fyzická.
- i) Kyberšikana může být stejně velké riziko, jako šikana fyzická.

2. Už ses setkal s kyberšikanou? (Můžeš vybrat více možností.)

- a) Ano, zažil jsem ji na vlastní kůži.
- b) Ano, vím o člověku, který to zažil.
- c) Ano, vím o člověku, který to dělá ostatním.
- d) Ano, sám ostatní někdy kyberšikanují.
- e) Ne, nikdy jsem se s tím neseťkal.

3. Myslíš si, že je snadné stát se obětí kyberšikany? (Vyber pouze jednu možnost.)

- a) Ano, myslím si, že obětí kyberšikany se může stát každý.
- b) Ne, myslím si, že obětí kyberšikany se stávají jen ti slabší jedinci.
- c) Ne, nemyslím si to. Já bych se obětí kyberšikany také nestal(a).
- d) Ano, ale já bych se obětí kyberšikany nestal(a).

---

⁸¹ Přepřacováno autorkou bakalářského projektu podle výzkumu *Virtuální šikana a její psycho-sociální konsekvence u vysokoškolských studentů.*

4. Jak často používáš následující komunikační prostředky? (Uveď u každého z nich, jak často je používáš – svoji odpověď zakroužkuj.)

Mobilní telefon	Nikdy – Méně než jednou za měsíc – Párkrát za měsíc – Párkrát za týden – Každý den
Webové stránky	Nikdy – Méně než jednou za měsíc – Párkrát za měsíc – Párkrát za týden – Každý den
Aplikace – např. ICQ, Skype, Qip	Nikdy – Méně než jednou za měsíc – Párkrát za měsíc – Párkrát za týden – Každý den
Blogy	Nikdy – Méně než jednou za měsíc – Párkrát za měsíc – Párkrát za týden – Každý den
Sociální sítě – např. Facebook, Twitter	Nikdy – Méně než jednou za měsíc – Párkrát za měsíc – Párkrát za týden – Každý den
Online Hry	Nikdy – Méně než jednou za měsíc – Párkrát za měsíc – Párkrát za týden – Každý den
E-mail	Nikdy – Méně než jednou za měsíc – Párkrát za měsíc – Párkrát za týden – Každý den
Chat a Chatové místnosti (např. lide.cz)	Nikdy – Méně než jednou za měsíc – Párkrát za měsíc – Párkrát za týden – Každý den

5. Prostřednictvím čeho na Tebe někdo někdy útočil (popř. na Tvého kamaráda)?

(Můžeš vybrat více možností.)

- a) Nezažil jsem to. Ani nikdo, koho znám.
- b) Pomocí SMS
- c) Pomocí telefonování – volání.
- d) Přes aplikace jako ICQ, SKYPE, QIP.
- e) Přes webové stránky.
- f) Prostřednictvím sociálních sítí (Facebook, Twitter).
- g) Přes online hru.
- h) Přes email.
- i) Přes chat a chatové místnosti.
- j) Neslušné obrázky, fotky, videoklipy.
- k) Jiné: _____

6. Pokud jsi kyberšikanu zažil, nebo znáš někoho, kdo ji zažil... Řekl jsi o tom ty nebo někdo z Tvých kamarádů někomu? (Můžeš vybrat více možností.)

- a) Kamarádovi
- b) Rodičům
- c) Sourozencům
- d) Někomu jinému z rodiny – napiš komu: _____
- e) Učitelovi
- f) Někomu jinému ze školy – napiš komu: _____
- g) Jiné osobě – napiš komu (soused, policie, linka důvěry, paní doktorka, ...)
_____
- h) Neřekl
- i) Nikdy jsem podobnou situaci nezažil, ani nikoho takového neznám.

7. Jaké jsi měl při tom pocity?

Pokud jsi kyberšikanu nezažil, zkus si alespoň představit, jak se takový člověk může cítit...

(Můžeš vybrat více možností.)

- a) Žádné
- b) Vztek
- c) Bezmoc
- d) Zklamání
- e) Pocit zlosti
- f) Radost
- g) Pocit strachu
- h) Nervozitu
- i) Bolest břicha, hlavy, apod.
- j) Nechuť k jídlu
- k) Štěstí
- l) Problémy se spaním
- m) Neuměl jsem se soustředit ve škole
- n) Pocit výjimečnosti
- o) Nechtěl jsem jít do školy, nebo mezi kamarády
- p) Doma, nebo u přátel jsem se choval jinak než obvykle
- q) Jiné – napiš jaké: _____

8. Bavíte se ve škole nebo doma o tom, co je to kyberšikana? (Zakroužkuj jen jednu odpověď.)

- a) Ne, nebavíme.
- b) Ano, bavíme se o tom ve škole.
- c) Ano, bavíme se o tom doma.
- d) Ano, bavíme se o tom ve škole i doma.

9. Co si myslíš, že by se mělo dělat v případě, že někdo někoho kyberšikane?

Jak bys to řešil? Jak se může takový člověk bránit? Jak by se měl zachovat člověk, který ví, že se to děje?

10. Myslíš si, že může být kyberšikana nebezpečná? (Vyber pouze jednu odpověď)

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

11. Vymysli 5 či více pravidel bezpečného internetu, kterými by se člověk měl řídit, aby předešel kyberšikaně.

Tabulka – přehlednost provedených aktivit na 2. stupni

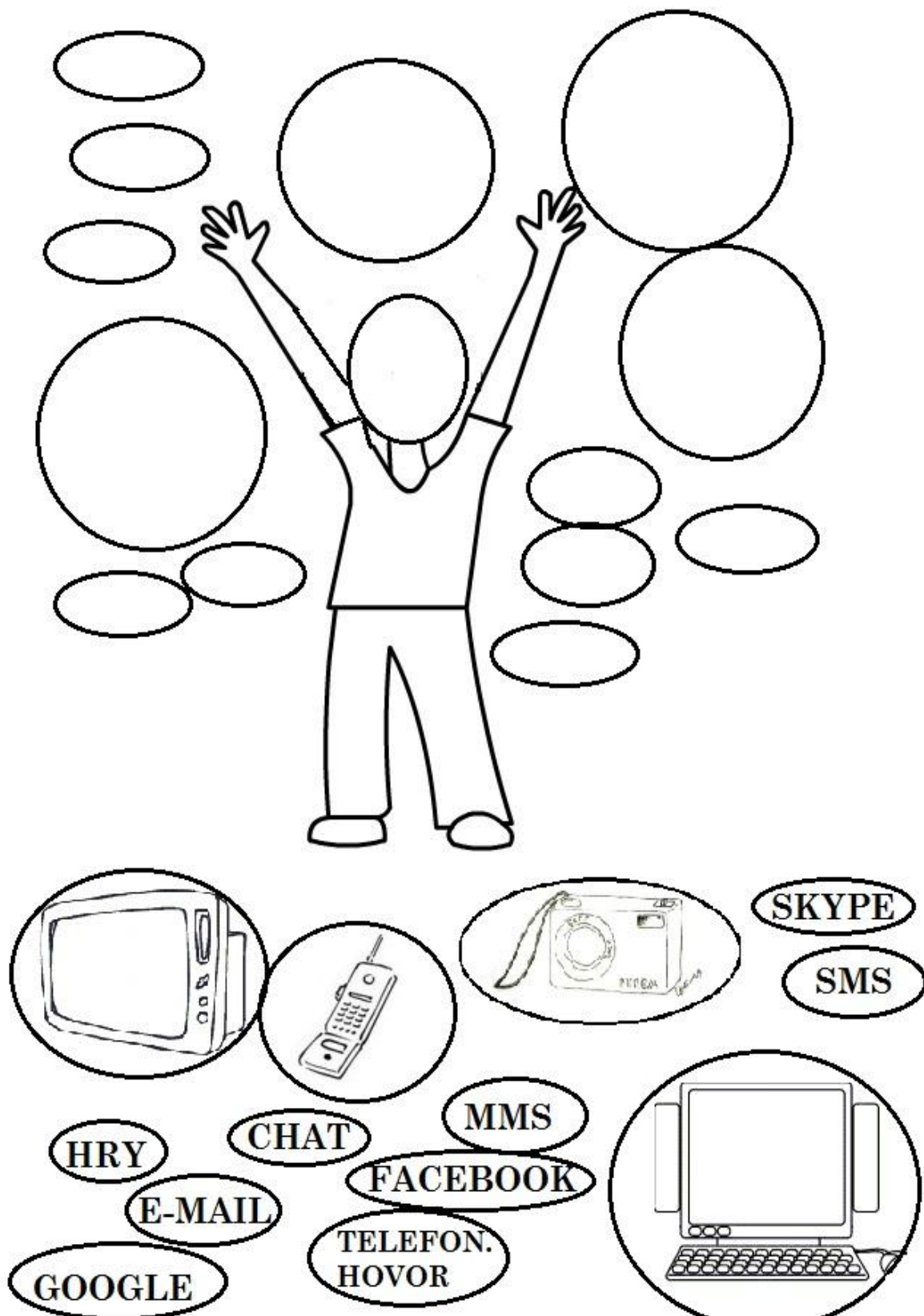
Třídní učitel .....

	6. ročník <i>školní rok: /</i>	7. ročník <i>školní rok: /</i>	8. ročník <i>školní rok: /</i>	9. ročník <i>školní rok: /</i>
Informace – co s nimi?				
Definice pojmu				
Příčiny a důsledky				
Online vs Realita				
Prevence				
Intervence				
Další aktivity				

Pokyny:

Tuto tabulku můžete použít pro větší přehled, které tematické okruhy, popř. konkrétní aktivity už byly s žáky provedeny. Tabulku vytiskněte pro každou třídu zvlášť. Do prázdného políčka vždy napište aktivitu, která byla s žáky provedena v daném školním roce a tematickém okruhu.

Příloha 3: Pracovní list k aktivitě *Které moderní komunikační prostředky používám?*⁸³

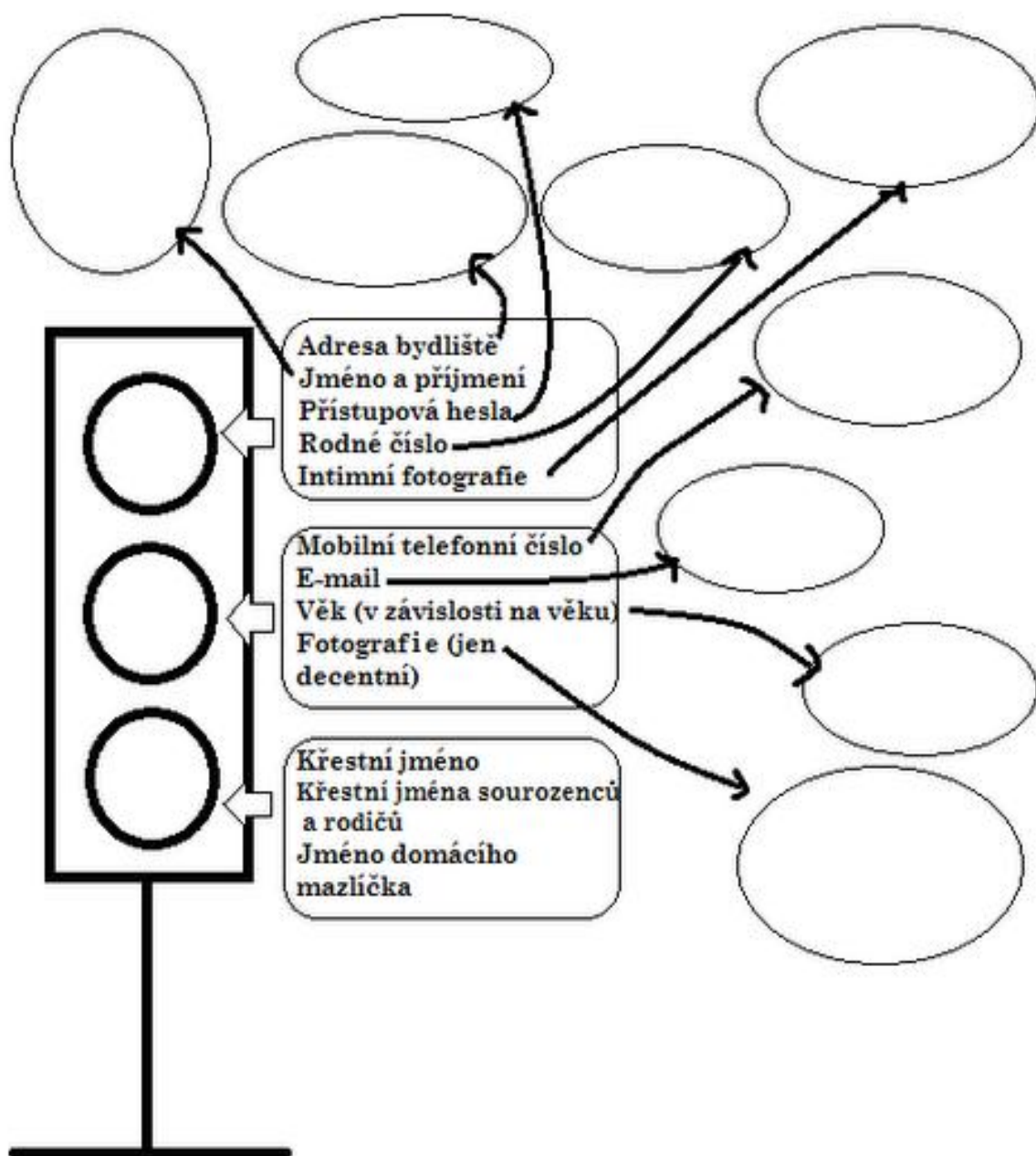
⁸³ Přílohu přepracovala autorka bakalářského projektu podle předlohy uvedené v *Kyberšikana ve školní prostředí: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012.

Příloha 4: Dotazník k aktivitě *Co prozradíš na Internetu?*⁸⁴

ÚDAJE	Odpovědět x Zeptat se Rodičů (stačí napsat O x R)	Takovou informace nikomu říkat nebudu! (napiš velké červené X)
Jméno		
Věk		
Přezdívka		
Bydliště		
Telefonní číslo		
E-mail		
Výška		
Oblíbené zvíře		
Jména rodičů		
Škola		
Třída		
Oblíbená barva		
Oblíbená skupina		
Plat rodičů		

⁸⁴ Přílohu přepracovala autorka bakalářského projektu podle předlohy uvedené v *Na co bychom neměli zapomínat: Základní bezpečnost! Opatrné zacházení s osobními údaji.*

Příloha 5: Pracovní list k aktivitě *Ochrana a obrana*⁸⁵

⁸⁵ Přílohu přepracovala autorka bakalářského projektu podle předlohy uvedené v *Nezákonný a nevhodný obsah na internetu: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012.

Příloha 6: Příběh Petra k aktivitě *Ochrana a obrana*⁸⁶

Petr chodí do třetí třídy, která je ve vedlejší vesnici. Má pěkné známky, se spolužáky si rozumí, někteří jsou jeho dobrými kamarády. Chodí hrát fotbal, hraje i na flétnu. Má sestru, která už studuje na gymnáziu, maminka pracuje jako prodavačka v obchodě a tatínek jako opravář aut. Na Vánoce dostal Petr nový počítač a hodně rychle se naučil, jak ho má používat. Sestra mu dokonce pomohla založit si vlastní profil na síti. Získal tak spoustu přátel, s kamarády se předhánějí, kdo jich získá víc. Z ničeho nic začaly Petrovi chodit divné e-maily, fotky, na síti si o něm dělali srandu. Petr si myslel, že si někdo dělá jen legraci. Vše se změnilo, když podobné zprávy z ničeho nic dostala i jeho sestra, ty už ale moc srandovní nebyly. Doma se o tom radili, až nakonec přišli na to, co se vlastně stalo.

---

⁸⁶ Přílohu přepracovala autorka bakalářského projektu podle předlohy uvedené v *Nezákonný a nevhodný obsah na internetu: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012.

Příloha 7: Pracovní list k aktivitě *Ruka bezpečí*⁸⁷

---

⁸⁷ Přílohu přepracovala autorka bakalářského projektu podle předlohy uvedené v *Kyberšikana ve školní prostředí: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012.

Příloha 8: Pracovní list k aktivitě *Pravidla chatu – znáš některá?*⁸⁸

- 1 Ze začátku nebuď na chatu sám!
- Nikdy nevěř úplně všemu, co ti o sobě osoba z chatu navykládá! Na to naletěla i Kristýna (12): "Miluju psy a na chatu jsem si rozumněla s holkou, která je má taky ráda. Domluvili jsme si schůzku, ale přišel kluk, kterému bylo aspoň 20. Díky bohu tam se mnou šla máma. Všem radím: Nedávejte si schůzku s lidmi, které znáte jen z chatu. Je to obrovská CHYBA"
- 3 Choď jen tam, kde to máš povoleno. Nechoď do místností, které jsou pro starší osoby.
- Jana (12) zjistila, jak to může dopadnout: "Na chatu jsem někomu napsala své jméno a město, kde bydlím. Chtěl vědět, kde přesně bydlím. Ale to jsem mu neřekla. Měla jsem strach, že by mohl přijít až k nám domů."
- 5 Nikdy neříkej jaké máš telefonní číslo, příjmení, ani adresu.
- Moderátoři chatu hlídají, aby se k sobě lidé chovali slušně. Když by jsi měl/a problémy, můžou ti pomoci.
- Vytvoř si takový nick, který tě bude vystihovat, ale nebude prozrazovat tvé pravé jméno. Např. oblíbená postava z filmu.
- 2 Choď na chat, na který někdo dohlíží!
- Na chatu se chovej přátelsky, tak jako k reálným osobám. Nevěř všemu, co o sobě lidé na chatu říkají. Může to být lež.
- 4 Vyber si nějakou dobrou přezdívku.
- Může se stát, že tam budou psát nepříjemné věci. Katka (13) se o tom sama přesvědčila: "Na chatu mi někdo sprostě nadával, že jsem blbá a tak. Raději jsem odešla. I když je mi 13, nebylo to příjemné a raději chodím na dětské chaty, protože mě tam nikdo neuráží."
- 6 Buď přátelský, ale nedůvěřuj všemu.
- 7 Nikdy nechoď na schůzky s lidmi, které znáš jen z chatu.
- Požádej rodiče či staršího sourozence, aby ti pomohli.

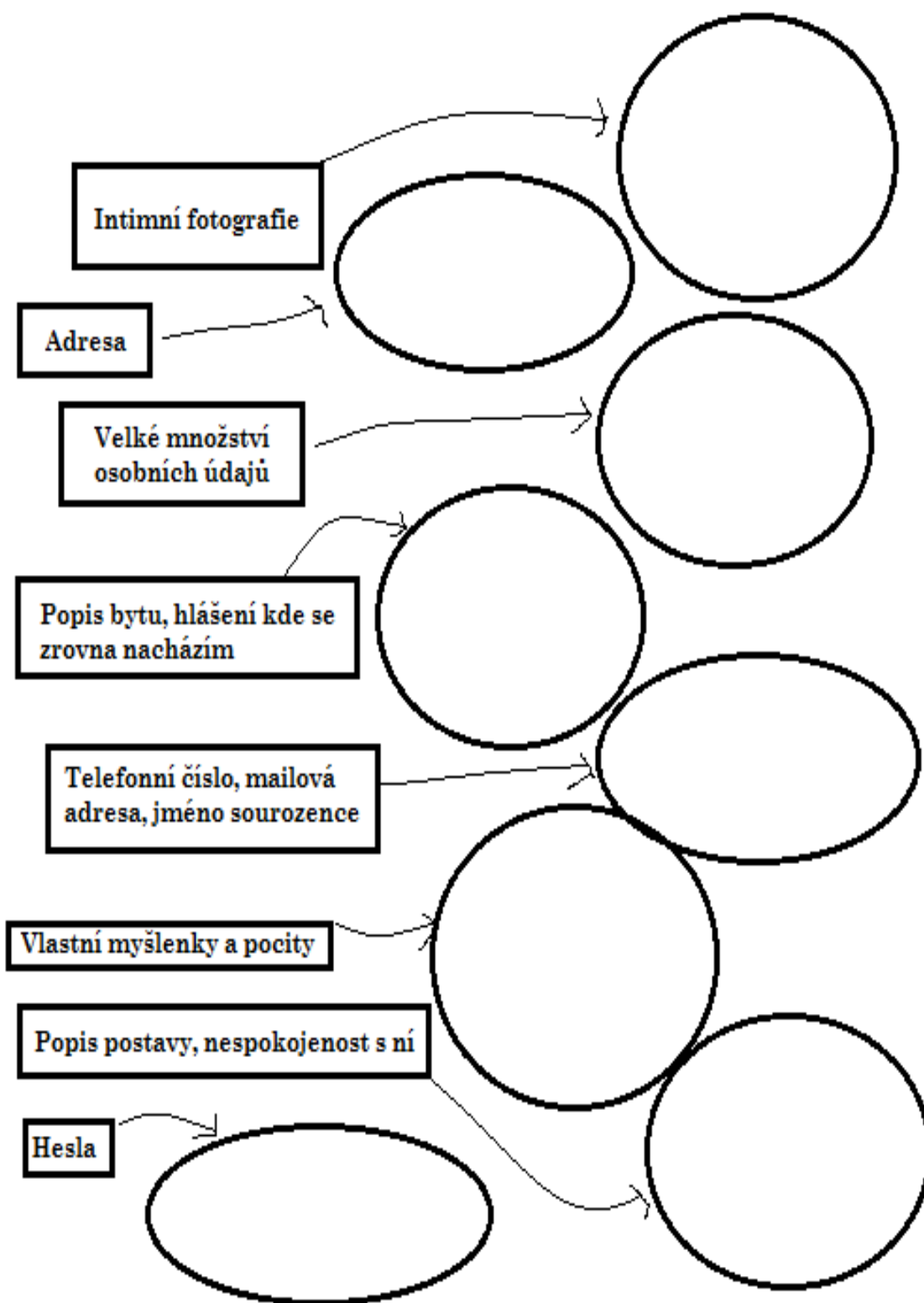
⁸⁸ Přílohu přepracovala autorka bakalářského projektu podle předlohy uvedené v *Co máme rádi: komunikaci + hry! Chatování*

Příloha 9: Pracovní list k aktivitě *Komu bych poslal jakou zprávu*⁸⁹

⁸⁹ Kol. Aut. *Kyberšikana ve školní prostředí: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012, s. 35.

Příloha 10: Tabulka k aktivitě *Rizika přílišné otevřenosti*⁹⁰

⁹⁰ Přílohu přepracovala autorka bakalářského projektu podle předlohy uvedené v *Ochrana osobních údajů a osobnosti: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012.

Příloha 11: Osobní informace k aktivitě *Bezpečné a nebezpečné informace*⁹¹

Křestní jméno	Vlastní fotografie
Věk	Popis vybavení bytu/domu
Mailová adresa	Mailové heslo
Adresa kamaráda / kamarádky	Video ze školy o přestávce
Číslo na mobil	Příjmení
Jméno a příjmení	Příjmení a třída

⁹¹ Přílohu přepracovala autorka bakalářského projektu podle předlohy uvedené v *Ochrana osobních údajů a osobnosti: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. 2012.

Adresa bydliště	Telefonní číslo kamaráda
Jméno školy	Adresa školy
Rodné číslo	Fotografie celé rodiny
Fotografie sestry v plavkách	Stížnosti, jak mi rodiče nerozumí
Pracoviště rodičů	Nadávky
Pomluvy	Video z výuky

Hesla	Přezdívku
Pohlaví	Oblíbenou hudbu
Názory	Oblíbené jídlo
Výška	Jména rodičů
Barva vlasů	Datum narození
Výška	Oblíbená hudební skupina

Příloha 12: Karty k aktivitě Co je to kyberšikana?⁹²

Svému bývalému příteli jsem kdysi posílala intimní fotografie. Teď jsme se rozešli a on je ukazuje všem našim přátelům.	Moje dívka se se mnou rozešla přes Facebook a nechce si o tom promluvit osobně.
Naše učitelka mi dala pětku, i když věděla, že jsem byla předtím nemocná. Podařilo se mi najít její telefonní číslo a budu ji pořád dokola prozvánět.	Vytiskneme si fotku striptérky a dáme k tomu číslo spolužačky, kterou nemáme rádi. Letáky pak všude rozneseme.
Kamarádka mi vzala mobil a poslala sprosté SMS klukovi, kterého bych chtěla více poznat. Teď si ten kluk myslí, že jsem to byla já.	Znám heslo své sestry na Facebooku a posílám zprávy jejím jménem.
Přehnal jsem to s pitím a dělala blbosti. Jedna holka to točila a teď mi vyhrožuje, že to pošle rodičům a přítelovi.	Pronásleduje mě jedna holka – pořád mě prozvání, posílá mi SMS a píše na Facebooku.
S kamarády se předháníme, kdo udělá větší show. Točíme to a dáváme na internet.	Můj nejlepší přítel po mě chce, abych zjistil hesla od tátovy banky, abychom vybrali peníze. Všichni v partě už to udělali, něco jsem utratil i já.
Kamarád mě označil na fotce, která se mi nelíbí, na Facebooku. Požádal jsem ho, aby ji smazal, ale řekl mi, že to neudělá.	Po rozchodu s přítelem jsem zjistila, že dal bez mého vědomí naše intimní video na YouTube.

⁹² Přílohu přepracovala autorka bakalářského projektu podle předlohy uvedené v *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*.

Včera jsem dostal řetězový e-mail, ve kterém bylo několik rasistických vtipů. Měl jsem ho poslat 3 dalším lidem. Udělal jsem to.	Jsem gay, ale nikdo z rodiny ani přátel to ještě neví. Včera mi psal někdo SMS, že to všem prozradí a dá to na internet.
Zjistila jsem, že jedna moje spolužačka používá internetovou seznamku a tvrdí tam, že jí je 21 let. Teď se chce s jedním chlapem setkat.	Dala jsem svoje fotky z prázdnin na Facebook a nějaký muž mi neustále posílá neslušné zprávy.
Včera jsem dostal řetězový e-mail a aniž bych si ho přečetl, poslal jsem ho dál. Když jsem ho otevřel později, zjistil jsem, že jsou to vtipy o kamarádce, kterou mám rád.	Kamarád mi volá, když už ležím v posteli. Rodičům to vadí, protože je to budí.

Příloha 13: Tabulka kontaktů organizací zabývajících se kyberšikanou⁹³

Organizace, které se zabývají kyberšikanou	
Kam se mohu obrátit?	Co zde naleznou?
ONLINE Schránka důvěry naší školy http://zsolbramovice.webnode.cz/	Možnost svěřit se se svými problémy škole, aniž bych se bál/a, že mne uvidí někdo z mých spolužáků.
http://aplikace.policie.cz/hotline/	Policejní horkou linku, kde mohu nahlásit veškerou kyberkriminalitu pomocí online formuláře.
http://www.linkabezpeci.cz/ (telefonní číslo: 116 111 ZDARMA)	Možnost svěřit se a poradit se o svých problémech na chatu, přes e-mail, formulář, nebo mohu zavolat.
http://poradna.e-bezpeci.cz/	Možnost požádat o radu a svěřit se svými problémy (někdo mě vydírá nebo zesměšňuje přes internet, mobil, Facebook, zneužívá mé osobní údaje, ...)
www.bezpecne-online.cz	Informace o kyberšikaně Místo, kde se mohu svěřit a požádat o radu.
www.horkalinka.cz	Místo, kde mohu nahlásit nezákonný a nevhodný obsah na internetu (pornografie, rasismus, násilí, falešný profil na Facebooku, urážlivé video, ...)
www.nebudobet.cz	Zajímavé informace o kyberšikaně i jiných nebezpečích na internetu.
www.pomoconline.cz	Zajímavé informace o kyberšikaně, příběhy a rady, jak být na internetu v bezpečí.

⁹³ Přílohu zpracovala autorka bakalářského projektu.

Příloha 14: Příběhy k aktivitě *Jak se cítím?*⁹⁴

1. Po připojení na Facebook zjistíš, že si tě spousta tvých „přátel“ odebrala ze svých kontaktů.
2. Pošleš výhružné SMS spolužákovi, se kterým ses pohádal.
3. Hraješ ve skupině a máte vlastní webové stránky, které právě navštívilo 6 tisíc lidí.
4. Kamarád/ka, který/á se ti líbí, tě pozve na rande přes SKYPE.
5. Před pár dny jsi dal/a své telefonní číslo člověku, který se ti líbí, doufáš, že zavolá. Už je to dlouho co měl zavolat a ty stále čekáš.
6. Po návratu z dovolené dáš všechny své fotky na Facebook. Někdo ti tam ale píše, že vypadáš tlustě.
7. Podaří se ti vytvořit stránku oblíbené skupiny na Facebooku a všichni tvrdí, jak je skvělá.
8. Všimneš si, že někteří tvoji spolužáci se na chatu smějí spolužačce, která má dobré známky.
9. V jídelně ti spadne ták s jídlem a všichni se ti smějí. Když přijdeš domů, zjistíš, že to někdo vyfotil, dal to na Facebook a má to plno výsměšných komentářů.
10. Na Facebooku narazíš na skupinu, která má název NESNÁŠÍME (tvé jméno).

---

⁹⁴ ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. 2011, s. 85 – 86.

Příloha 15: Číslice k aktivitě *Jak se cítím?*⁹⁵

1	2
3	4
5	6
7	8
9	10

⁹⁵ Přílohu zpracovala autorka bakalářského projektu.

Příloha 16: Sada karet „Přidej do přátel“ k aktivitě *Přidejte kamaráda*⁹⁶

Sdílený profil	Pravá identita
Jméno: Markéta	Jméno: Markéta
Věk: 17	Věk: 15
Bydliště: Brno	Bydliště: Brno
Zájmy: Miluje skupinu Kabát a fesťáky – tento rok byla s kámoškama na Colours of Ostrava. Ráda se baví, plave a jezdí na snowboardu.	Fakta: Miluje skupinu Kabát, tento rok byla na festivalu v Brně, protože jí rodiče nepustili na festival do Ostravy. Neumí jezdit na snowboardu, ale chtěla by se to naučit.

Sdílený profil	Pravá identita
Jméno: Tomáš	Jméno: Tomáš
Věk: 15	Věk: 15
Bydliště: Hradec Králové	Bydliště: Hradec Králové
Zájmy: Hraje na kytaru v kapele (hlavně kvůli holkám) a skládá si vlastní písničky. Chtěl by jít na vysokou, pokud si jich tedy nevšimnou nahrávací studia.	Fakta: Hraje na kytaru v kapele (hlavně kvůli holkám) a skládá si vlastní písničky. Chtěl by jít na vysokou, pokud si jich tedy nevšimnou nahrávací studia.

Sdílený profil	Pravá identita
Jméno: Mírek	Jméno: Mírek
Věk: 14	Věk: 14
Bydliště: Praha	Bydliště: Praha
Zájmy: Miluju fotbal – hraju ho i sleduju. Fandím Spartě!!! Hudba, rychlý fára, holky, holky a holky.	Fakta: Miluje fotbal a auta. Hudba je pro něj pohodová věc, ale není si jistý tím, jestli jsou pro něj holky něco víc nebo jen dobré kamarádky. Cítí, že se mu líbí jeden z fotbalistů Sparty.

⁹⁶ ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. 2011, s. 50 – 52.

Sdílený profil	Pravá identita
Jméno: Klára	Jméno: Klára
Věk: 13	Věk: 13
Bydliště: Kroměříž	Bydliště: Kroměříž
Zájmy: Tancuju od 7 let závodně, vyhrála jsem už hodně cen. Letos se chci přihlásit do televizní talentové soutěže, protože mi všichni říkají, že jsem dost dobrá.	Fakta: Tanec miluje a často soutěží, ale nikdy se jí nepodařilo nic vyhrát. Její rodiče ji povzbuzují a chtějí, aby šla do televize.

Sdílený profil	Pravá identita
Jméno: Libor	Jméno: Libor
Věk: 14	Věk: 11
Bydliště: Olomouc	Bydliště: Olomouc
Zájmy: Online hry a Facebook. Jsem v tom hodně dobrej. Zkus mě porazit!!!	Fakta: Skrývá věk, aby mu byla povolena registrace do Online her, které má fakt rád. V každé hře má spoustu kamarádů, s kterými tráví čas. Zná je ale pouze z internetu.

Sdílený profil	Pravá identita
Jméno: Petr	Jméno: Filip
Věk: 15	Věk: 34
Bydliště: Ústí nad Labem	Bydliště: Ústí nad Labem
Zájmy: Skateboard, graffiti. Projekty a propagace skateparků v Ústí nad Labem. Chce znát váš názor.	Fakta: Nedodělat učiliště a teď nemá práci. Přes den se potlouká po skateparcích v okolí.

Sdílený profil	Pravá identita
Jméno: Jitka	Jméno: Jan
Věk: 14	Věk: 24
Bydliště: Slavkov u Brna	Bydliště: Brno
Zájmy: Jsem gymnastka a baletka. Chtěla bych reprezentovat Jihomoravský kraj. Podívejte se na moje fotky a pošlete svoje!	Fakta: Vyučuje tanec v místní taneční škole. Rád fotí, ale ne profesionálně.

Sdílený profil	Pravá identita
Jméno: Martina	Jméno: Martina
Věk: 16	Věk: 16
Bydliště: Plzeň	Bydliště: Plzeň
Zájmy: Už týden bydlím v Plzni, ale neznám to tu a nemám tu ještě žádné kamarády. Kam se dá zajít? Mám ráda sport, kluby a zábavu. Ráda se bavím s lidmi.	Fakta: Už týden bydlím v Plzni, ale neznám to tu a nemám tu ještě žádné kamarády. Kam se dá zajít? Mám ráda sport, kluby a zábavu. Ráda se bavím s lidmi.

Příloha 17: Příklady pravidel k aktivitě *Netiketa školy*⁹⁷

Nezveřejňuj nikde falešné informace o sobě ani druhých.
Vyhýbej se agresivitě a vulgárním výrazům.
Neodpovídej na vulgární a agresivní chování.
Respektuj ostatní uživatele. Nedělej nic, co by jim mohlo být nepříjemné.
Nikomu nesděluj své osobní údaje.
Nikdy nikomu nesděluj heslo od svého účtu (sociální síť, e-mail, online hra,...)
Neposílej nikomu své fotografie (ani intimní), zvláště pokud jej neznáš.
Seznam se s riziky, které s internetem nebo jinými komunikačními prostředky souvisejí.
Bud' opatrný! Neexistuje bezpečný ani nebezpečný internet.
Svěř se dospělé osobě, pokud Tě na internetu něco zaskočí.
Nevěř všemu, co se na internetu píše.
Neotvírej zprávy, které nejsou důvěryhodné. Nechod' na stránky, které vypadají nebezpečně.
Nedomlouvej si schůzky s cizími lidmi bez vědomí dospělé osoby.
Vždy měj na mysli, že co tobě připadá jako sranda, druhému může ublížit.

⁹⁷ Přílohu přepracovala autorka bakalářského projektu podle předlohy uvedené v *Kyberšikana a její prevence: příručka pro učitele*. 2009.

Příloha 18: Příběh k aktivitě *Online příběh*⁹⁸

Hanka je žákyní 8. třídy. Nijak nevyniká, ale se svými spolužáky celkem dobře vychází. Moc si nerozumí se svojí spolužačkou Lídou, kterou mají ve třídě všichni rádi a která má často jiné názory. Občas se ve škole i pohádají. Hanka je až po uši zamilovaná do Tomáše, kluka z deváté třídy. Myslí si ale, že o její existenci nemá tušení.
Lídu už Hanka hodně dlouho štvě, nebaví ji pořád poslouchat ty její stupidní kecy. Zjistila, že je Hanka zamilovaná do devátáka. Rozhodla se, že si z ní udělá srandu.
Lída ví, že Hanka občas navštěvuje SKYPE a založila si na SKYPE profil pod Tomášovým jménem. Jako avatara si hodila Tomášovu fotku z Facebooku a kontaktovala Hanku.
Hanka si na SKYPU psala se svojí kamarádkou Luckou, když v tom jí došlo pozvání k přidání do kontaktů. Když jej rozklikla, nemohla uvěřit svým očím, chce si ji přidat TOMÁŠ!!! Byla trochu v rozpacích, ale přidala si ho. Ihned to napsala Luce. Je to její nejlepší kamarádka a je taky jediná, která o Tomášovi ví.
Lída napsala na Facebooku, některým kamarádkám o svých plánech. Požádala je o pomoc, aby se mohla Hance pomstít. Řekla jim, že si založila Tomášův profil na SKYPU, poslala žádost o přidání Hance a chce se za něj vydávat. Holky mají pocit, že je to supr nápad, Hanka jim přijde otravná. Společně by mohli vymyslet nějaký plán, jak Hanku zesměšnit.
Když si Hanka s Tomášem psala, připadal jí velmi milý. Ptal se jí na zájmy a mluvil o svém kroužku ve fotbale. Nechce si ale dělat příliš velké naděje a tak zatím raději dělá, že o nic nejde. I ve škole se k ní Tomáš chová normálně, nedává na sobě nic znát.
Po pár dnech přišla Hance od Tomáše zpráva, že jí to dneska ve škole moc slušelo. Začali si psát trošku lechtivě a on se jí ptal na intimnější otázky. Na všechno sice neodpověděla, byla ale moc ráda, že má o ni zájem a tak se s ní bavila docela odvázaně. Na další den si dali schůzku v jeho třídě. Řekl, že pro ni má překvapení.
Hanka netušila, že Lída všechny zprávy kopíruje pomocí Print Screen (možnost ofotit otevřené aplikace v počítači), aby je mohla zveřejnit na Facebooku a vytisknout.
Lída založila na Facebooku událost TRAPNÁHANA, na kterou vyvěsila ofocené zprávy ze SKYPU a pozvala na ni všechny své přátele. Do událostí stránek napsala, že zítra se Hana pěkně ztrapní, protože půjde na rande, který neexistuje.
Ráno se Hanka těšila, až uvidí Tomáše. Nemohla se dočkat, co pro ni má za překvapení. Když vešla k nim do třídy, Tomáš byl s kamarády. Přišla za ním, ale on dělal, že vůbec neví, o čem mluví. Hanka se cítila hodně trapně a nechápala, co se stalo. Chtělo se jí brečet.
Když se vrátila do své třídy, všichni se jí začali smát a ptali se jí, jaký bylo „rande“. Potom jí ukázali vytisknuté konverzace. Hanka myslela, že se propadne. Netušila, co má dělat.

⁹⁸ Přílohu zpracovala autorka bakalářského projektu.

Příloha 19: Karty k aktivitě Proč nic neříct?⁹⁹

Mají strach, aby se situace ještě víc nezhoršila. A to bez ohledu na to, jestli jde o ně samotné, nebo jen znají člověka, kterého kyberšikanují.
Stydí se za to, jak se chovají.
Důvodem kyberšikany je něco, co se vážně stalo. Mají strach, že by se to mohl dozvědět někdo z jejich rodiny nebo ze školy.
Mají strach, že by jim člověk, který je kyberšikanuje, mohl ublížit i fyzicky.
Celou situaci začali. Cítí se vinni.
Nevědí, na koho by se mohli obrátit.
Doufají, že když to budou ignorovat, postupně se to samo vyřeší a skončí.
Jsou příliš frustrovaní. Situaci nezvládají, nejsou schopni s tím něco udělat.
Mají pocit, že je to kvůli něčemu, a proto si to zaslouží.
Mají strach, že jim nikdo nebude věřit nebo to nebudou brát vážně. <i>Vždyť jsou to jen slova.</i>
Jsou proti němu všichni, bojí se o tom někomu svěřit.
Mají pocit, že i kdyby to řekli, nic to nevyřeší. Nic se nezmění.

---

⁹⁹ Přílohu přepracovala autorka bakalářského projektu podle předlohy uvedené v *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*.